

Eskişehir Merkez İlçelerinde Astral, Metafizik Kabuller ve Uygulamalar

Banu ONAT

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2025

**ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇELERİNDE ASTRAL,
METAFİZİK KABULLER VE UYGULAMALAR**

Banu ONAT

**T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Eskişehir, 2025

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Banu ONAT tarafından hazırlanan Eskişehir Merkez İlçelerinde Astral, Metafizik Kabuller ve Uygulamalar başlıklı bu tez, 11/06/2025 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Çiğdem KARA	
Üye (Danışman) Prof. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET	
Üye Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL	

ONAY

.../... /202..

Doç. Dr. Şafak AĞDENİZ

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Banu ONAT

../../20..

ÖZ

ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇELERİNDE ASTRAL, METAFİZİK KABULLER VE UYGULAMALAR

ONAT, Banu

Yüksek Lisans, 2025

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

Danışman: Prof. Dr. Aşlı BÜYÜKOKUTAN TÖRET

Bu çalışma, Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin falcılık, astral seyahat ve metafizik varlıklarla ilgili inanç ve uygulamalarını halk bilimi çerçevesinde kapsamlı bir şekilde değerlendirmektedir. Çalışmanın temel amacı, falcılık uygulamalarının tarihsel kökenlerini, toplumsal ve bireysel işlevlerini, kültürel süreklilik içindeki yerini ve dijitalleşme sürecinde geçirdiği dönüşümleri, Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan sözlü kaynaklardan elde edilen verilerle birlikte literatür çalışmalarıyla destekleyerek ortaya koymaktır. Bu verilerle araştırma, falcılığın sosyal ve kültürel bağlamda nasıl evrildiğini ve bireyler üzerindeki etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Araştırma kapsamında kırk sözlü kaynaklarla yapılan görüşmeler etik kurallar kapsamında sözlü görüşmeler gerçekleştirilmiş ve açık uçlu sorularla elde edilen anlatılar, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada geleneksel fal türleri ile modern dijital falcılık uygulamaları karşılaştırmalı olarak ele alınmış; bireylerin falcılıkla ilgili uygulamalara yüklediği anlamlar, sosyal ilişkileri düzenleme biçimleri, ruhsal ihtiyaçları karşılama yönündeki işlevleri ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında analiz yapılmıştır. Ayrıca, falcılığı meslek olarak yürüten kişilerin sosyal ilişkileri ve bu ilişkilerin dinamikleri de incelenmiştir. Buradan hareketle astral beden, metafizik varlıklar ve tılsımlar gibi inanç unsurlarının halk kültüründeki temsili ve bu unsurların sözlü kaynaklar üzerindeki etkileri de değerlendirilmektedir. Elde edilen bulgular, metafizik pratiklerin yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal düzlemde de önemli kültürel işlevlere sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir, Metafizik Varlıklar, Astral Seyahat, Kabuller, Uygulamalar

ABSTRACT

ASTRAL, METAPHYSICAL BELIEFS AND PRACTICES IN ESKİŞEHİR CENTRAL DISTRICTS

ONAT, Banu

Master's Thesis, 2025

DEPARTMENT OF TURKİSH LANGUAGE AND LİTERATURE

Advisor: Prof. Dr. Aşlı BÜYÜKOKUTAN TÖRET

This study comprehensively evaluates the beliefs and practices of individuals living in the central districts of Eskişehir regarding fortune telling, astral travel and metaphysical beings within the framework of folklore. The main purpose of the study is to reveal the historical roots of fortune telling practices, their social and individual functions, their place in cultural continuity and the transformations they have undergone in the digitalization process, supported by data obtained from oral sources living in the central districts of Eskişehir and literature studies. With this data, the research aims to examine how fortune telling has evolved in a social and cultural context and its effects on individuals. Within the scope of the research, oral interviews were conducted with forty oral sources within the scope of ethical rules and the narratives obtained with open-ended questions were evaluated with the content analysis method. In the study, traditional fortune telling types and modern digital fortune telling practices were comparatively examined; the meanings individuals attribute to fortune telling practices, the ways they organize social relations, their functions in meeting spiritual needs and gender roles were analyzed in the context of social relationships. In addition, the social relationships of people who practice fortune telling as a profession and the dynamics of these relationships were examined. From this point of view, the representation of belief elements such as astral body, metaphysical beings and talismans in folk culture and the effects of these elements on verbal sources are also evaluated. The findings show that metaphysical practices have important cultural functions not only on the individual but also on the social level.

Keywords: Eskişehir, Metaphysical Beings, Astral Travel, Acceptances, Applications

ÖN SÖZ

Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin falcılık, astral seyahat ve metafizik uygulamalara dair kabullerini falcılık uygulamalarının toplumsal ve bireysel düzeydeki işlevlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışma, halk bilimi disiplini çerçevesinde geleneksel halk inançlarının günümüzdeki yansımalarını tespit etmeyi ve bu inançların geçirdiği dönüşüm süreçlerini anlamayı hedeflemektedir. Bu verilerle birlikte Eskişehir'deki bireylerin metafizik inançları ve pratikleri kullanımını hayatlarına entegre etmesiyle bu pratiklerin bireysel ve toplumsal düzeydeki işlevlerini anlamaya yönelik bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Tezin temel hareket noktası, falcılık ve metafizik uygulamaların yalnızca kehanet amaçlı birer araç olmadığını psikolojik olarak belirsizliklerle baş etme, kimlik inşa etme ve ruhsal denge arayışı bağlamında önemli işlevlere sahip halk pratikleri olduğu yönündedir.

Araştırma, Eskişehir merkez ilçelerinde farklı yaş, cinsiyet ve sosyo kültürel özelliklere sahip bireylerle yapılan sözlü görüşmeler ve elde edilen verilerin içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesi yoluyla saha temeli oluşturulmuştur. Bu yöntem, bireylerin kişisel deneyimlerini ve inançlarını derinlemesine anlamayı mümkün kılarken, aynı zamanda geleneksel halk inançlarının modern zamanlarda nasıl şekillendiğini gözler önüne sermektedir. Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler, sadece bireylerin kendi yaşantılarıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu inançların toplumsal bellekteki yerini, toplumsal yapı ve kültürel etkileşimlerle olan ilişkisini de ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, sözlü tarih yöntemi ile derlenen anlatılar üzerinden falcılık ve metafizik pratiklerin bireylerce nasıl içselleştirildiği, geleneksel ve modern uygulamalar arasındaki farklar ve bu pratiklerin toplumsal hayata yansımaları analiz edilmiştir. Ek olarak dijital çağın etkisiyle bu geleneksel pratiklerin nasıl dönüştüğü ve dijital platformlar üzerinden yeniden üretildiği de araştırma kapsamına alınmıştır.

Geleneksel falcılık yöntemlerinin sosyal medya, çevrim içi uygulamalar ve mobil platformlar aracılığıyla nasıl modernize olduğu ve bireylerin bu dijital ortamlarda nasıl yeni sosyal etkileşimler ve anlamlar inşa ettikleri incelenmiştir. Dijitalleşme süreciyle birlikte, falcılık ve metafizik uygulamaların, toplumsal yapılar ve bireylerin yaşam biçimleriyle nasıl etkileşim içine girdiği, sosyal ilişkileri düzenleme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kazandığı yeni anlamlar

analiz edilmektedir. Bireylerin, falcılık ve metafizik pratiklere yönelik duygusal ve zihinsel bağlarının yanı sıra bu uygulamaların toplum içindeki rolünü anlamak, toplumsal yapıları şekillendiren unsurları da ortaya koymayı hedeflemektedir.

Çalışmanın bulguları, metafizik uygulamaların bireylerin günlük yaşamlarıyla kurdukları anlam bağlarında merkezi bir rol oynadığını ve bu uygulamaların, toplumsal bellekte dönüşerek varlıklarını sürdürdüğünü, sözlü kaynaklardan elde edilen bilgilerle ortaya koymaktadır. Bu araştırma, güncel halk kültürü verileri ışığında metafizik alanı üzerine derinlemesine bir sosyo kültürel analiz sunmakta ve Halk bilimi literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

TEŞEKKÜR

Öncelikle danışmanım Prof. Dr. Aslı Büyükokutan Töret'e, akademik rehberliği ve cömert desteği için minnettarım. Son olarak katkı sunan değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Çiğdem Kara ve Prof. Dr. Kürşat Öncül'e de teşekkür ederim.

Sürecin zorluklarına rağmen gösterdiğim direnç ve kararlılık için kendime teşekkür ediyorum. Annem Dilek Onat ve babam Dilaver Onat'a sağladıkları maddi manevi destek için minnettarım. Kardeşim Merve Onat ve teyzem Gülten Ergün'e de yakınlıkları ve destekleri için teşekkür ederim.

Araştırmanın saha çalışmasına katkıda bulunan sözlü kaynaklara, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaştıkları için içtenlikle teşekkür ederim. Yakın arkadaşım Süreç boyunca gösterdiği destek ve yapıcı geri bildirim için özel Mert Can Vural'a bir teşekkür borçluyum. Ayrıca, derleme sürecinde yanımda olan Ogün Güneş'e de teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
1.1. Çalışma ile İlgili Bilgiler.....	1
1.1.1. Konu	1
1.1.2. Amaç.....	2
1.1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	3
1.1.4. Materyal ve Yöntem	4
1.1.5. Bulgular	5
1.1.6. Çalışmanın Önemi	7
1.2. Astral Seyahat ve Metafizik Uygulamalar Hakkında Yapılan Çalışmalar.....	9
1.2.1. Kitaplar	9
1.2.2. Makale ve Bildiriler.....	10
1.2.3. Tezler	10
1.2.3.1. Yüksek Lisans Tezleri	10
1.2.3.2. Doktora Tezleri.....	11
1.3. Çalışma Alanıyla İlgili Bilgiler	11
1.3.1. Araştırma Alanının Tarihi ve Coğrafi Yapısı	11
1.3.2. Araştırma Alanın Sosyo kültürel Yapısı.....	12
1.3.3. Araştırma Alanın Ekonomik Özellikleri.....	14
BİRİNCİ BÖLÜM	17
ASTRAL VE METAFİZİK, FAL VE FALCILIK TERİMLERİ.....	17
1.1. Astral	17
1.1.1. Astral Alem.....	17
1.1.2. Astral Beden	18
1.2. Metafizik	19
1.2.1. Metafizik Varlıklar	20
1.3. Sözlü Kaynakların İnandığı Metafizik Varlıklar.....	21

1.3.1. Ruhlar.....	21
1.3.2. Melekler	22
1.3.3. Cinler	22
1.3.4. Doğa Ruhları.....	23
1.4. Sözlü Kaynakların Metafizik Varlıklara Ulaşmak için Kullandığı Kavramlar.....	23
1.4.1. Kahve Fincanı	23
1.4.2. Ruh Çağırma Seansları	24
1.4.3. Tahta Kaşık Bağlama.....	24
1.4.4. Altın Yüzük ve Saç	24
1.4.5. Kitaplar	24
1.5. Metafizik Varlıklar ile Yapılan Uygulamalar.....	25
1.5.1. Bağ-Bağlamak	27
1.5.2. Nazar.....	28
1.5.3. Bakıcılık.....	29
1.5.3.1. Suyu Bakma	29
1.5.3.2. Aynaya Bakma.....	29
1.5.3.3. Köz ve Kurşun	30
1.5.3.3.1. Köz Bakıcılığı	30
1.5.3.3.2. Kurşun Dökme	30
1.5.4. Fetiş.....	31
1.5.5. Tılsım	32
1.6. Sözlü Kaynakların Yaptığı Uygulamalarda Kullandığı Tılsımlar	34
1.6.1. Muska.....	34
1.6.2. Ateş Tılsımları	36
1.6.3. Su Tılsımları	36
1.6.4. Toprak Tılsımları	37
1.6.5. Hava Tılsımları	37
1.6.6. Kristal Tılsımları.....	37
1.6.7. Akik Taşı.....	37
1.6.8. Ametist Taşı.....	38
1.6.9. Ay Taşı.....	38
1.6.10. Turkuaz Taşı	38
1.6.11. Sembolik Tılsımlar	39
1.6.12. Ritüel Tılsımları.....	39

1.7. İnanış ve Uygulamalar.....	41
1.7.1. Sözlü Kaynaklardan Tespit Edilen İnanış ve Uygulamalar.....	42
1.7.1.1. Uğursuzluk Getirdiğine Dair İnanış ve Uygulamalar	42
1.7.1.2. Uğur Getirdiğine Dair İnanış ve Uygulamalar	42
1.7.1.3. Cinler ve Ruhlarla İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar	43
1.7.1.4. Ölüm ve Ahiret ile İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar	43
1.7.1.5. Şans ve Kötü Talihle İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar	44
1.7.1.6. Doğa ve Hayvanlarla İlgili İnanış ve Uygulamalar.....	44
1.7.1.7. Yiyecek ve İçeceklerle İlgili İnanış ve Uygulamalar	44
1.7.1.8. Duyular ve Bedensel Durumlarla İlgili İnanışlar ve Uygulamalar	45
1.7.1.9. Ev ve Eşyalarla İlgili İnanış ve Uygulamalar.....	45
1.7.1.10. Çocuk ve Bebeklere Dair İnanış ve Uygulamalar.....	46
1.8. Ocak.....	47
1.9. Metafizik ve Astral Pratiklerle Falcılığın İlişkisi	49
İKİNCİ BÖLÜM.....	51
FAL: TARİHÇE VE GELİŞİMİ.....	51
2.1. Fal ve Falcılık.....	51
2.2. Türklerde Falın Tarihçesi	54
2.3. Türklerde Fal Çeşitleri.....	60
2.3.1. Eski Türklerde Fal Çeşitleri.....	60
2.3.1.1. Kaşık ve Eldiven Falı	60
2.3.1.2. Kemik Falı	61
2.3.1.3. Kumalak Falı	62
2.3.1.4. Yıldız Falı	62
2.3.1.5. Ayna Falı	63
2.3.1.6. Fincan Falı	64
2.3.2. İslam Kültürünün Etkisiyle Bakılan Fal Çeşitleri.....	66
2.3.2.1. Zecr-Iyafet-Tayr	66
2.3.2.2. Kehanet.....	66
2.3.2.3. İrafet.....	66
2.3.2.4. İhtilaç-name	66
2.3.2.5. Kitap Falı	67
2.3.2.6. Kur'ân Falı.....	67
2.3.2.7. İlm-i Reml.....	67

2.3.3. Günümüz Toplumunda Bakılan/Baktırılan Fal Çeşitleri	68
2.3.3.1. İskambil ve Tarot Falı.....	68
2.3.3.2. Rüya Yorumu ve Fal.....	69
2.3.3.3. Dijital Ortamda Fal Baktırma	71
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	75
ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇELERİNDE ASTRAL, METAFİZİK KABULLER VE UYGULAMALAR.....	75
3.1. Sözlü Kaynaklarla Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi	75
3.1.1. Falcıların Cinsiyet Ayrımı	76
3.1.2. Falcıların Sosyal İlişkileri.....	78
3.1.3. Falcıların Yardımcı Ruhları	79
3.2. Eskişehir Merkez İlçelerinde Bakılan Fal Çeşitleri ve Bakımları	79
3.2.1. Kahve Falı.....	79
3.2.1.1. Kahve Falındaki Bazı Sembollerin Sözlü Kaynaklar Tarafından Değerlendirilmesi	84
3.2.1.2. Sözlü Kaynakların Kahve Falı Bakımı	84
3.2.2. Bakla Falı	87
3.2.3. Kart Falları.....	88
3.2.3.1. Tarot Kartları	88
3.2.3.2. İskambil Kartları	89
3.2.4. Kulak Falı	90
3.2.5. El Falı.....	91
3.2.6. Yıldız Haritası Bakma	92
3.2.7. Sarkaç Falı	95
3.2.8. Niyet Falı	95
3.2.9. Ateş Falı.....	96
3.2.10. Su Falı	98
SONUÇ	100
KAYNAKÇA	103
1. Yazılı Kaynaklar.....	103
2. SÖZLÜ KAYNAKLAR.....	105
EKLER.....	110
EK-1: Derleme Soruları.....	110
EK-2: Derleme Soruları.....	111
EK-3: Sözlü Kaynaklarla Olan Görüşmeler	112

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf-1: Metafiziksel Kitap	24
Fotoğraf-2: Kurşun Dökme.....	30
Fotoğraf-3: Koruma Amaçlı Duvara Çizilen Tılsım.....	33
Fotoğraf-4: Vücutta Çıkan Yara İçin Okunup Tılsım Çizilen Muska	36
Fotoğraf-5: Tılsımlarla Açılan Tarot Falı	40

GİRİŞ

1.1. Çalışma ile İlgili Bilgiler

Fal ve falcılık, insanlık tarihinin en eski metafizik uygulamaları arasında yer almakta ve kehanet, büyü ve tılsım gibi diğer metafizik pratiklerle birlikte halk inançlarının önemli bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir. Türk halk kültüründe fal, İslamiyet öncesi Şamanist inanç sisteminden itibaren yıldızlar, hayvan davranışları ve doğa olaylarına dayalı olarak icra edilmiştir. Şamanların doğaüstü güçlerle iletişim kurma yöntemleri, falcılığın erken biçimlerini oluşturmuş ve bu pratikler toplumun geleceğe dair merakını gidermenin yanı sıra bireylerin ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılmıştır. İslamiyet'in kabulüyle birlikte falcılık pratikleri dinî yasaklamalarla şekillenmiş ve kader inancı ile tevekkül anlayışı içerisinde farklı biçimlerde devam etmiştir. Özellikle Kur'an falı, ilm-i reml ve ihtilaç falı gibi uygulamalar, İslami çerçevede kabul gören yöntemler olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde ise falcılık geleneksel ve modern yöntemlerin bir arada var olduğu bir alana dönüşmüştür. Kahve falı, tarot, yıldız haritası gibi geleneksel yöntemler, dijital fal uygulamaları ve sosyal medya platformları aracılığıyla yeni bir boyut kazanmıştır. Metafizik varlıklar, astral seyahat ve çekim yasası gibi spiritüalist öğeler, modern falcılık anlayışında önemli bir yer tutarken, bu pratikler bireylerin hem ruhsal arayışlarına hem de günlük yaşamlarındaki belirsizliklerle başa çıkma ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Falcılık, tarihsel süreçte sadece bir kehanet aracı olmanın dışında toplumsal hafızanın ve kültürel kimliğin bir parçası hâline gelmiştir. Bu olguda falcılık pratikleri hem bireysel hem de kolektif düzeyde insanların inanç sistemlerini sosyal ilişkilerini ve yaşam algılarını şekillendiren dinamik bir olgu olarak görülmektedir.

1.1.1. Konu

Çalışmada, insanlık tarihinin en eski metafizik ve kehanet uygulamalarından biri olan falcılık halk bilimi ve inanç sistemleri bağlamında ele alınmaktadır. Araştırmanın temel amacı, falcılığın yalnızca geleceğe yönelik öngörülerde bulunma aracı olmanın ötesinde; bireylerin ruhsal dünyalarını anlamlandırma, belirsizliklerle baş etme, sosyal ilişkiler kurma ve metafizik düzleme ilişkin ilgilerini tatmin etme gibi çok boyutlu işlevlerini ortaya koymaktır.

Tarihsel süreçte farklı inanç sistemleriyle iç içe geçen falcılık, İslamiyet öncesi Şamanist geleneklerden itibaren yıldızlar, doğa olayları ve hayvan davranışları gibi unsurlar üzerinden yürütülen kehanet pratikleriyle şekillenmiş; İslamiyet'in kabulüyle birlikte ise dinî yasaklamalar ve kader inancı çerçevesinde yeniden biçimlenmiştir. Buna rağmen, halk inançları ve toplumsal hafıza içerisinde farklı formlarda varlığını sürdürmeye devam etmiştir.

Bu bağlamda çalışma, falcılığın tarihsel kökenlerinden günümüzde dijital platformlarda sürdürülen modern biçimlerine kadar geçirdiği dönüşümü incelemekte; bu dönüşümün bireylerin sosyal yaşamları, psikolojik ihtiyaçları ve metafizik inançları üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca, falcıların toplumsal konumları, cinsiyet rolleri, metafizik güçlerle ilişkilendirilmeleri, halk inançları içindeki işlevleri ve bireylerin falcılık deneyimlerine atfettikleri anlamlar, sözlü tarih yöntemiyle elde edilen saha verileri ve yazılı kaynaklar ışığında değerlendirilmiştir. Böylece falcılık pratiği hem bireysel hem de toplumsal düzeydeki işlevleri ve kültürel sürekliliği açısından kapsamlı bir biçimde analiz edilmiştir.

1.1.2. Amaç

Çalışmanın temel amacı fal ve falcılık olgusunun tarihsel kökenlerini, toplumsal ve kültürel işlevlerini incelemek ve modern toplumdaki dönüşümünü sözlü kaynaklarla destekleyip analiz etmektir. Metafizik varlıklar, astral beden, halk inançları ve kehanet pratikleri çerçevesinde değerlendirilen bu çalışma hem bireylerin ruhsal dünyasında hem de toplumsal bellek ve kültürel pratiklerde nasıl bir işlev üstlendiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışma, falcılığın geçmişten günümüze geçirdiği değişim sürecini anlamaya odaklanırken modern ve dijital ortamda nasıl yeniden üretildiğini ve toplumsal yapıdaki yansımalarını incelemektedir. Bu perspektifte Eskişehir merkez ilçelerinde yürütülen saha görüşmeleri ve kaynak incelemeleri çalışmanın temel veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Araştırma, falcılığın yalnızca bir kehanet pratiği olarak değil, aynı zamanda bireylerin belirsizliklerle baş etme, umut arayışı ve ruhsal destek bulma ihtiyaçlarını karşılayan bir mekanizma olarak nasıl işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Geleneksel fal yöntemlerinin (kahve falı, yıldız falı, kemik falı gibi) modern dijital platformlarda nasıl dönüştüğü ve bu sürecin toplumsal cinsiyet, inanç sistemleri ve sosyal ilişkiler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Özellikle dijitalleşmenin falcılık pratiği üzerindeki etkileri, sosyal medya ve çevrimiçi platformlar aracılığıyla yeni etkileşim alanlarının nasıl oluştuğu

üzerinde durulmuştur. Falcılığın tarihsel ve kültürel bir miras olarak günümüzde nasıl yaşatıldığını, bireylerin bu olguya yönelik algılarını ve uygulama biçimlerini sosyal bilimler perspektifiyle değerlendirilmiştir. Falcılığın sadece bireysel bir deneyim değil aynı zamanda toplumsal bir olgu olarak nasıl şekillendiği ve evrildiği kültürel dinamikler ve sosyal normlarla olan etkileşimi üzerinden incelenmiştir. Böylece falcılığın günümüzdeki rolü ve önemi hem bireylerin ruhsal ihtiyaçlarını karşılama hem de toplumsal belirsizliklerle başa çıkma mekanizmaları açısından daha iyi anlaşılabilir hale getirilmiştir.

1.1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Çalışma, Eskişehir il merkezinde yaşayan ve falcılık pratiklerini aktif olarak sürdüren sözlü kaynaklar üzerinden yürütülmüştür. Araştırmanın temelini, bu kişilerin deneyimlerine dayalı olarak elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Görüşmeler, etik kurallara uygun bir şekilde, katılımcıların bilgilendirilmiş onamı alınarak gerçekleştirilmiş; kişisel verilerin korunması, mahremiyetin gözetilmesi ve gönüllü katılım ilkeleri titizlikle uygulanmıştır. Ayrıca, çalışmaya katılan kişilerin yaş aralığı 18 ila 75 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların kimlik bilgileri istekleri doğrultusuyla gizli tutulmuştur.

Araştırma kapsamında, Eskişehir'in farklı semt ve mahallelerinde falcılık faaliyetlerini sürdüren bireylerle doğrudan görüşmeler yapılmıştır. Özellikle kent merkezinde sosyal etkileşimin yoğun olduğu Doktorlar Caddesi, Adalar bölgesi, Odunpazarı Mahallesi gibi kamusal alanlarda faaliyet gösteren kafelerde fal bakan kişiler, çalışmanın saha araştırması bölümünde önemli bir yer tutmuştur. Bu bölgelerdeki falcılar hem yerli halk hem de özellikle üniversite öğrencileri ve genç yetişkinler tarafından sıkça tercih edilmeleriyle öne çıkmaktadır.

Saha araştırması yalnızca kamusal alanlarla sınırlı kalmamış; aynı zamanda daha özel, mahrem ortamlarda fal hizmeti sunan bireylerle de görüşmeler yapılmıştır. Bu kapsamda, Gökmeydan Mahallesi, Çankaya Mahallesi ve Şirintepe Mahallesi gibi yerleşim ağırlıklı bölgelerde ikamet eden, genellikle ev ortamında fal bakan sözlü kaynaklarla mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar arasında, geleneksel yöntemlerle fal bakanlar olduğu gibi dijital mecralar üzerinden de hizmet sunan modern teknolojik araçlara adapte olmuş falcılar da bulunmaktadır. Bu durum,

falcılık pratiklerinin yalnızca yüz yüze etkileşimle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda dijitalleşme sürecinden etkilendiğini göstermektedir.

Araştırma sürecinde, sözlü kaynakların falcılıkla tanışma hikâyeleri, bilgi aktarım yöntemleri, uygulama biçimleri, müşterilerle olan ilişkileri ve bu pratiği meşrulaştırma biçimleri gibi çok yönlü konular ele alınmıştır. Aynı zamanda, falcılığın bireysel bir geçim aracı olmasının ötesinde, Eskişehir bağlamında sosyokültürel bir etkileşim alanı, kadın dayanışması ve iletişim zemini ya da modern yaşamda belirsizlikle baş etme stratejisi olarak işlev gördüğü de gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda, araştırma Eskişehir'deki falcılık olgusunu hem mekânsal hem işlevsel düzeyde değerlendirerek, söz konusu pratiklerin geçirdiği dönüşüm, güncel biçimleri ve toplumsal etkileri üzerine bütüncül bir bakış sunmayı amaçlamaktadır.

1.1.4. Materyal ve Yöntem

Çalışma, Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin astral seyahat ve çeşitli metafizik uygulamalara dair deneyimlerini anlamak ve analiz etmek amacıyla nitel (kalitatif) araştırma desenine dayanmaktadır. Araştırma sürecinde, özellikle alan araştırması, sözlü tarih yöntemi ve içerik analizi teknikleri temel alınmıştır. Çalışma, etik kurul onayına sahip olup tüm katılımcılardan aydınlatılmış onam alınarak yürütülmüştür. Katılımcıların kişisel verileri gizli tutulmuş, görüşmeler sırasında gönüllülük esasına uyulmuş ve etik kurallar çerçevesinde hareket edilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve katılımlı gözlem yöntemleriyle toplanmıştır. Görüşmelerde katılımcılara astral seyahat, falcılık, metafizik uygulamalar ve bu deneyimlerin sosyal yaşamlarındaki yansımalarına ilişkin açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Görüşmelerin bir kısmı ses kaydı ile, bir kısmı ise katılımcı isteğine bağlı olarak yazılı notlarla kayıt altına alınmıştır. Katılımlı gözlem tekniği ise özellikle fal seansları ve astral seyahat deneyimlerine dair uygulamalara doğrudan katılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ve gözlemler sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş; öncelikle veriler kodlanmış, ardından benzer temalar bir araya getirilerek tematik sınıflandırma yapılmıştır. Bu bağlamda öne çıkan temalar arasında astral beden deneyimleri, metafizik varlıklarla iletişim, sosyal ilişkilerde metafizik pratiklerin rolü ve modern dijital uygulamalar yer almıştır. Katılımcı profili oluşturulurken farklı yaş, cinsiyet, sosyal sınıf ve eğitim düzeylerinden bireyler amaca yönelik olarak seçilmiş; falcılık yapanlar, fal baktıranlar ve bu tür metafizik

uygulamalara inanan ya da karşı olan kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında toplam kırk sözlü kaynakla görüşülmüş; bu katılımcıların yirmi sekizi kimlik bilgilerini paylaşmak istememiştir. Görüşmeler, katılımcı rızası doğrultusunda sesli ya da yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Çalışmada ayrıca halk inançları ve falcılık uygulamalarına dair kitap, makale ve diğer yazılı kaynaklardan da yararlanılmıştır. Böylece hem sözlü hem yazılı kaynaklardan elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve tematik analiz yöntemiyle bütüncül bir yorum geliştirilmiştir.

1.1.5. Bulgular

Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin astral seyahat, falcılık ve çeşitli metafizik uygulamalara yönelik deneyimlerinin yalnızca bireysel psikolojik ihtiyaçları karşılamaktan ibaret olmadığını, aynı zamanda toplumsal ilişkiler, kimlik inşası ve kültürel aidiyet gibi daha geniş ölçekli işlevlere de sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında görüşülen katılımcıların büyük bir kısmı, metafizik deneyimlerini dinî ve kültürel inanç sistemleriyle ilişkilendirerek anlamlandırmıştır. Özellikle cinler, melekler, ruhlar ve tılsımlar gibi metafizik unsurların, bireylerin yaşadığı deneyimlerin merkezinde yer aldığı görülmüştür. Katılımcıların bazıları yaşadıkları sıra dışı olayları bu varlıklarla ilişkilendirmiş, bazıları ise koruyucu varlıklar aracılığıyla ruhsal güç elde ettiklerini ifade etmiştir. Bu durum, halk inançlarının çağdaş kent hayatında dahi etkili bir açıklama çerçevesi sunduğunu göstermektedir.

Astral seyahat deneyimleri ise katılımcıların anlatımlarında iki ana biçimde ortaya çıkmaktadır. Bir grup katılımcı, bu deneyimi çoğunlukla uyku sırasında yaşadıkları bir tür ruhsal ayrışma olarak tanımlarken, bazıları ise meditasyon, derin düşünme, ritüel uygulamaları ya da niyet odaklı çalışmalar yoluyla bu deneyimi bilinçli olarak gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Astral seyahatin bireylerde zihinsel rahatlama, günlük streslerden arınma ve içsel huzura ulaşma aracı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında, bazı katılımcıların bu deneyimleri kişisel gelişim, ruhsal olgunlaşma ve evrensel bilgiye erişim gibi daha derin kavramlarla ilişkilendirdiği görülmüştür. Dolayısıyla, astral seyahatin yalnızca sezgisel ya da ruhsal bir merak değil, aynı zamanda bireylerin varoluşsal sorgulamalarına yanıt aradıkları bir araç işlevi gördüğü ifade edilebilir.

Falcılık uygulamaları ise araştırmada dikkat çeken bir başka metafizik pratik olarak öne çıkmaktadır. Katılımcılar, falcılığı hem eğlencelik ve merak odaklı bir etkinlik hem de umut arayışıyla ilişkilendirmiştir. Geleceğe dair öngörüler elde etme arzusu, belirsizlik karşısında güven duygusu geliştirme çabası ve psikolojik destek ihtiyacı gibi nedenlerle falcılık uygulamalarına başvurulduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, falcılığın sosyal bir paylaşım alanı sunduğu ve bireylerin günlük yaşamın dışında alternatif bir iletişim zemini oluşturdukları bir ritüel olarak işlev gördüğü de dikkat çekicidir. Görüşmelerde kadın katılımcıların daha sık falcılık pratiğine başvurduğu, kadın falcıların ise genellikle empatik, sezgisel ve destekleyici roller üstlendiği gözlemlenmiştir. Buna karşın erkek falcıların daha analitik, bilgiye dayalı ve profesyonel bir yaklaşım benimsediği yönünde görüşler dile getirilmiştir. Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet rolleri ile bireysel eğilimlerin bir araya geldiği bir kültürel kesişim alanına işaret etmektedir.

Modernleşme ve dijitalleşmenin halk inançları üzerindeki etkisi de araştırma kapsamında önemli bir bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, falcılık ve benzeri uygulamalara artık yalnızca yüz yüze değil; sosyal medya platformları, çevrim içi fal uygulamaları ve mobil uygulamalar aracılığıyla da eriştiklerini belirtmiştir. Bu durum, geleneksel olarak sözlü kültür aracılığıyla aktarılan metafizik bilgi ve pratiklerin dijital ortamlarda yeniden üretildiğini ve dönüştüğünü göstermektedir. Dijitalleşme, hem bu pratiklerin yaygınlaşmasını hem de yeni kuşaklar tarafından benimsenmesini mümkün kılmıştır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar dijital falcılığın yüz yüze etkileşimdeki duygusal yoğunluğu ve güven bağıını yeterince karşılayamadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda, geleneksel metafizik pratiklerin dijitalleşme ile birlikte hem süreklilik hem de değişim gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer önemli bulgu ise metafizik uygulamaların bireylerin psikolojik ihtiyaçlarına doğrudan hitap etmesidir. Katılımcılar, özellikle falcılık ve astral seyahat deneyimlerinin belirsizlikle baş etmede, kişisel kriz dönemlerinde yön bulmada ve ruhsal dengeyi sağlamada önemli bir işlev gördüğünü belirtmiştir. Bu pratikler, bireyler açısından sadece inançsal değil aynı zamanda terapötik nitelik taşımakta; bireylerin hayatlarındaki boşlukları anlamlandırma, kaygıları hafifletme ve aidiyet duygusu geliştirme gibi süreçlerde destekleyici bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, metafizik deneyimlerin bireylerin yaşamlarına

çok katmanlı biçimlerde etki ettiği, kişisel, toplumsal ve kültürel düzeyde çeşitli işlevler üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

1.1.6. Çalışmanın Önemi

Eskişehir merkez ilçelerinde gözlemlenen astral seyahat ve diğer metafizik pratiklerin sürekliliğini inceleyerek, bu pratiklerin toplumsal, kültürel ve bireysel düzeydeki yansımalarını çok katmanlı bir yaklaşımla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Eskişehir, Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yer almakla birlikte tarihsel olarak birçok farklı kültürün ve inanç sisteminin kesişim noktasında bulunmuş; bu özelliğiyle hem geleneksel halk inançlarının hem de modern ezoterik ve ruhsal yönelimlerin iç içe geçtiği bir alan hâline gelmiştir. Kentin coğrafi yapısı, üniversite nüfusu, göç almış demografik yapısı ve seküler-dindar yaşam biçimlerinin bir aradalığı, metafizik pratiklerin hem geleneksel hem de güncel versiyonlarının gelişimine uygun bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma, Eskişehir'in çok katmanlı sosyokültürel dokusunun metafizik inançlar üzerindeki etkisini incelemek açısından anlamlı bir örneklem teşkil etmektedir.

Araştırmanın merkezinde yer alan astral seyahat, katılımcıların anlatımlarında hem spontan hem de bilinçli bir pratik olarak ortaya çıkmaktadır. Uyku sırasında istem dışı gerçekleşen beden dışı deneyimler ile ritüelistik, meditasyon temelli kontrollü deneyimler, kentli bireylerin ruhsal dünyalarında önemli yer tutmaktadır. Katılımcıların bir kısmı bu deneyimleri evrenle bağlantı kurma, ruhsal farkındalık kazanma ve benliğin sınırlarını aşma çabası olarak değerlendirirken; bazıları ise bu deneyimleri yalnızca psikolojik rahatlama ve stres atma bağlamında yorumlamaktadır. Bu çeşitlilik, bireylerin dünya görüşü, inanç sistemi, dinsel yönelimi ve eğitim düzeyi gibi değişkenlerle bağlantılı olarak şekillenen çoklu anlam dünyalarına işaret etmektedir. Çalışmada bu deneyimlerin sadece bireysel psikolojiyi değil, aynı zamanda metafizik bilgi üretiminde ve halk anlatılarının güncellenmesinde de etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Falcılık ise çalışmada en sık karşılaşılan metafizik pratiklerden biri olarak öne çıkmıştır. Geleneksel olarak kadınlar arasında yaygın bir uygulama olarak bilinen falcılık, Eskişehir'de hem eğlence hem de sezgisel bilgi edinme aracı olarak görülmeye devam etmektedir. Ancak günümüzde falcılık, yalnızca kahve fincanı ya da iskambil kartı gibi nesneler üzerinden yapılan kehanetlerden ibaret değildir. Katılımcıların bir

kısmı bu uygulamayı içsel rehberlik aracı, duygusal rahatlama yöntemi veya bir tür kişisel terapi olarak tanımlarken, bazıları ise doğrudan geleceğe dair bilgi edinme niyetiyle falcılara başvurmaktadır. Görüşmelerde, kadın falcıların genellikle empati kuran, sezgisel yaklaşımlar sergileyen kişiler olarak tanımlandığı; erkek falcıların ise daha analitik, teknik bilgiye dayalı ve “uzman” söylemleriyle kendilerini meşrulaştırdığı görülmüştür. Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri ile metafizik bilgi üretiminin nasıl iç içe geçtiğini ve cinsiyet temelli kültürel kodların bu pratiklere nasıl yansıdığını göstermesi bakımından dikkate değerdir.

Bununla birlikte, dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin falcılık pratikleri üzerindeki etkisi de çalışma kapsamında özel olarak değerlendirilmiştir. Eskişehir’de yaşayan katılımcıların önemli bir kısmı, artık fal hizmetlerine sosyal medya platformları, mobil uygulamalar ve çevrim içi video görüşmeleri aracılığıyla erişebildiklerini ifade etmiştir. Bu dijital dönüşüm, geleneksel halk pratiklerinin yalnızca bir platform değişimine uğramadığını; aynı zamanda içerik, sunum biçimi ve hedef kitle bağlamında da yeniden biçimlendiğini göstermektedir. Dijital falcılık, hem anonimlik sağlayarak mahremiyet hissini güçlendirmekte hem de bireylere çok sayıda alternatif hizmet sunmaktadır. Ancak aynı zamanda yüz yüze fal deneyiminde oluşan “ritüel ortam” ve kişisel temasın yerini tam anlamıyla dolduramadığı da belirtilmiştir. Bu çelişkili durum, modernleşen toplumlarda geleneksel pratiklerin nasıl yeniden üretildiğini ve dönüştüğünü göstermesi bakımından önemlidir.

Çalışmada ayrıca; metafizik pratiklerin bireylerin ruhsal, duygusal ve toplumsal ihtiyaçlarına nasıl karşılık verdiği ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Özellikle belirsizlikle başa çıkma, stresle mücadele, yön kaybı yaşanan dönemlerde destek arama ve sosyal yalnızlığı telafi etme gibi işlevler hem astral seyahat hem de falcılık deneyimlerinin temel motivasyonları arasında yer almaktadır. Bu tür uygulamalar, bireylerin yaşamın karmaşıklığı karşısında içsel denge kurma, kimlik inşa etme ve aidiyet duygusu geliştirme süreçlerinde aktif rol oynamaktadır. Metafizik pratiklerin yalnızca irrasyonel veya marjinal davranışlar olarak değil, aynı zamanda bireyin anlam üretme çabasının ve kültürel kimliğin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiği bu çalışmanın en temel savlarından biridir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Eskişehir özelinde metafizik geleneklerin günümüz toplumsal yaşamındaki rolünü anlamaya yönelik özgün veriler sunmaktadır. Halk inançlarının sadece geçmişe ait folklorik kalıntılar değil; değişen toplumsal yapılar,

dijital kültür ve bireysel arayışlar karşısında sürekli evrilen canlı yapılar olduğunu ortaya koymaktadır. Astral seyahat, falcılık ve diğer metafizik uygulamalar, bireylerin hem ruhsal hem de sosyal dünyalarını şekillendirmekte; aynı zamanda toplumsal bellek içerisinde süreklilik ve dönüşümün izlerini taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma hem halk bilim hem de din antropolojisi, kültürel sosyoloji, psikoloji ve iletişim bilimleri açısından değerlendirilebilecek çok disiplinli bir referans alanı oluşturmakta; Eskişehir'in kültürel mirasını metafizik pratikler üzerinden yeniden anlamlandırma çabası olarak dikkat çekmektedir.

1.2. Astral Seyahat ve Metafizik Uygulamalar Hakkında Yapılan Çalışmalar

1.2.1. Kitaplar

Arıkdal, E. (1989). *Ansiklopedik metapsişik terimler sözlüğü* (3. baskı). Ruh ve Madde Yayınları.

Metapsişik alanındaki terimleri açıklayan kapsamlı bir kaynaktır. Kitap, parapsikoloji ve ruhsal fenomenlerle ilgili çeşitli kavramları, terimleri ve teorileri tanıtarak, bu alanda yapılan araştırmalar ve çalışmalara dair temel bir referans sunmaktadır.

Naskali, E. G. (Ed.). (2012). *Türk kahvesi kitabı*. Kitabevi Yayınları.

Türk Kahvesi Kültürü ve Derneği Araştırma Derneği'nin kitabı, Türk kahvesinin sosyo-kültürel ve tarihsel gelişimini inceleyerek, kahvenin kültürel miras ve toplumsal rolünü anlatmaktadır.

Malinowski, B. (2000). *Büyü, bilim ve din* (S. Özkal, Ed.). Kabalcı Yayınları

Malinowski'nin üç temel çalışmasını bir araya getiren bu kitap, büyü, din ve mit kavramlarını ilkel toplumlar üzerinden ele alırken, inanç sistemlerinin mantıksal temellerini ve çağdaş dünyayla farklarını sorgulayan derinlikli bir bakış sunar.

Frazer, J. G. (2024). *Altın dal: Büyü ve din*. Dorlion Yayınları.

Din, mitoloji, büyü ve ritüel kavramlarını karşılaştırmalı mitoloji ve antropoloji perspektifinden ele alan klasik ve öncü bir çalışmadır. İlk kez 1890'da yayımlanan ve zaman içinde genişletilen bu eser, modern dinlerin kökenlerini ve “ilkel” olarak adlandırılan toplumların düşünsel dünyasını anlamaya yönelik büyük bir çaba olarak kabul edilir.

1.2.2. Makale ve Bildiriler

Alizade, R. (2009). Astral k ltlerle bağlı inanmalar (Believes about astral cults). *A. . Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (41), 131–146. Erzurum.

Astral k ltlerin kökenleri, gelişimi ve toplumlar üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Ayrıca, bu inanç sistemlerinin ritüel ve uygulamaları, semboller ve mitolojik unsurlar üzerinden analiz edilmiştir. Makale, astral k ltlerin sosyo-kültürel yapılarla ilişkisini ve bu inançların birey ve toplum üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir.

Gülhan, A. (2015). Türk kültüründe fal ve isimlerle ilgili bir manzum falnâme  rneği. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 15, 195–222. İstanbul.

Türk kültüründe falcılığın yeri ve önemi üzerine yapılan bir inceleme, 18. yüzyılda yazılmış, özel isimler üzerinden niyet tutma ve Kur'an falı içeren, klasik şiirle yazılmış bir manzum falname örneğini sunmaktadır.

1.2.3. Tezler

1.2.3.1. Yüksek Lisans Tezleri

Sipahi, A. (2006). *Türk halk inançlarında büyü ve büyü ile ilgili uygulamalar* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Ankara.

Türk halk inançlarında büyü olgusuna yönelik tutum ve uygulamaları objektif biçimde inceleyerek, insanlık tarihinin en eski dönemlerine uzanan büyü ve sihir uygulamalarını ilm  ölçütler doğrultusunda değerlendirmektedir.

Yıldırım, R. (2022). *Çanakkale Merkez il e ve yakın köylerinde falcılık ve büyücülük* (Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).  anakkale.

Eski Türk inançlarında fal ve büyünün yeri ile  eşitleri incelenmiş; Çanakkale merkez ve Tahtacı-Türkmen köylerindeki fal ve kara büyü uygulamaları araştırılarak, eski Türk kültüründeki örneklerle karşılaştırılmıştır.

Ordu, B. (2020). *Kütahya'da büyü ve büyü ile ilgili uygulamalar* (Yüksek lisans tezi, D ml pınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Kütahya.

Yazar, büyünün insanlık tarihinden beri var olduğunu ve doğaüstü g  erle ilişki kurma inancına dayandığını belirtir. Toplumların önemli dönemlerinde etkili

olan büyü, insanların çaresizlik ve bilinmeyene duyduğu merakla ortaya çıkar. Büyüde muska, tılsım, isim, renk gibi araçlar kullanılır. Halk arasında kismet açma, cinsel sorunlar ve doğumu kolaylaştırma gibi amaçlarla tercih edilir. İslam alimleri arasında büyü'nün gerçekliği tartışılrsa da genellikle psikoloji üzerinde etkili olduğu kabul edilir.

1.2.3.2. Doktora Tezleri

Büyükokutan, A. (2011). *Muğla yöresi kadın merkezli geleneksel uygulamalarla bu uygulamalara bağlı sözlü ürünlerin işlevleri üzerine bir araştırma* (Doktora tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Balıkesir.

Muğla yöresinde kadınların öncülük ettiği geleneksel uygulamalar ve bunlara bağlı sözlü kültür ürünlerinin, geçmişten günümüze birey ve toplum hayatındaki işlevleri incelenmiştir. Doğum, evlilik, ölüm, bayram, tören, fal, büyü, rüya gibi inanç temelli pratikler işlevsel halk bilimi yöntemiyle ele alınmış; kadınların kültürel aktarım ve sosyalleşmedeki belirleyici rolü vurgulanmıştır. Teknolojik değişimin bu uygulamalar üzerindeki etkileri de değerlendirilmiştir.

Akyüz, E. (2017). *Sihir geleneği ve Kur'an'da sihir kavramı* (Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı). Kayseri.

Sihir ve büyü'nün tarihsel ve toplumsal etkilerini, insanların bu uygulamalara yönelme nedenlerini ve Kur'an'a göre sihir ve sihirbazlara karşı nasıl davranılması gerektiğini incelemektedir. Tezde sihrin tarihi, Kur'an'daki yeri, toplumsal etkileri ve gayb bilgisi ele alınmakta; ayrıca toplumun sihirle ilgili inançları anketle araştırılmaktadır. Amaç, bu konuda rehberlik sağlamaktır.

1.3. Çalışma Alanıyla İlgili Bilgiler

1.3.1. Araştırma Alanının Tarihi ve Coğrafi Yapısı

Eskişehir ili, Antik Çağ'da Yunanca Dorylaion, Latince ise Dorylaeum adıyla bilinen bir yerleşim yeridir. Arap kaynaklarında kentin ismi Darauliya, Adruliya ve Drusilya biçimlerinde geçmektedir. Antik metinlerde Dorylaion; önemli ticaret yollarının kesişiminde, kaplıcalarıyla ünlü ve zenginleşmiş bir Frigya kenti olarak tanımlanır. Şehrin kurucusunun Eretrialı Doryleos olduğu rivayet edilir. Özellikle Bizans Dönemi'nde kent stratejik bir öneme sahip olmuş ve İmparator Justinianos'un burada bir yazlık saray inşa ettirdiği belirtilmiştir.

19. yüzyılda bölgeyi ziyaret eden seyyah ve araştırmacılar, Eskişehir'in yaklaşık 3 km kuzeydoğusunda, Porsuk Çayı'nın kuzey kıyısında konumlanan Şarhöyük ören yerinin antik Dorylaion kenti olduğunu tespit etmişlerdir. 17 metre yüksekliğinde ve 450 metre çapında olan bu höyük, Orta Anadolu'nun orta ölçekli höyüklerinden biridir. 1989 yılından itibaren Prof. Dr. A. Muhibbe Darga başkanlığında başlayan arkeolojik kazılarda, Osmanlı Dönemi'nden İlk Tunç Çağı'na dek kesintisiz bir yerleşim tabakası tespit edilmiştir.

Bizans İmparatorluğu'nun Selçuklular'a karşı savunmasında önemli bir role sahip olan Dorylaion, 1176 yılında Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'ın Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'u mağlup etmesiyle Selçuklu egemenliğine geçmiştir. Bu süreçten sonra harabeye dönüşen antik kent yakınlarında yeni bir yerleşim kurulmuş ve W. M. Ramsay'in aktardığına göre, Dorylaion kalıntılarına "Eskişehir" adı verilerek bu isim günümüze kadar ulaşmıştır. (URL-5)

Eskişehir'in tarihsel geçmişi ve coğrafi konumu, bu çalışma kapsamında ele alınan astral ve metafizik kabullerin yerel düzeydeki şekillenmesinde önemli bir zemin oluşturmaktadır. Antik dönemden itibaren Dorylaion adıyla bilinen bu bölge, Frigya uygarlığından Bizans ve Selçuklu dönemlerine kadar kesintisiz bir kültürel katmanlaşmaya sahiptir. Bu çok katmanlı tarihsel yapı, farklı inanç sistemlerinin, ritüel pratiklerinin ve metafizik anlayışların bir arada bulunmasına olanak tanımıştır. Özellikle kaplıcaları ve doğal kaynaklarıyla tanınan bölgenin, kadim dönemlerden bu yana "şifa" ve "enerji" merkezleriyle ilişkilendirilmiş olması; halk arasında doğaüstü güçlere, ruhsal enerjilere ve metafizik pratiklere dair kabullerin tarihsel sürekliliğini beslemiş olabilir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de farklı inanç biçimlerinin halk kültürü içerisinde devam ettiği bu coğrafya, günümüzde sözlü kültür yoluyla aktarılan metafizik pratiklerin halen canlılığını koruduğu bir yerleşim alanı olma özelliğini sürdürmektedir. Dolayısıyla, Eskişehir'in hem tarihsel mirası hem de coğrafi özellikleri, araştırmanın konusunu oluşturan metafizik uygulamaların yerel bağlamda incelenmesini anlamlı kılmakta ve kültürel sürekliliğin izlenmesine imkân tanımaktadır.

1.3.2. Araştırma Alanın Sosyo kültürel Yapısı

İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında stratejik bir geçiş güzergâhında yer alan Karadeniz, Marmara ve Ege bölgeleriyle temas hâlinde olan nadir şehirlerden biri olan

Eskişehir bu konumuyla şehrin tarih boyunca önemli bir kavşak noktası olarak işlev görmesini sağlamış ve ulaşım, ticaret ve kültürel etkileşim açısından avantajlı bir zemin oluşturmuştur. Afyonkarahisar, Ankara, Bolu, Bilecik ve Kütahya gibi illerle çevrili olan Eskişehir, 792 metre rakıma sahip olup 13.731 km²'lik bir alana yayılmıştır. Şehir; merkez ilçe ile birlikte Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihalgaži, Mihalıççık, Sarıcakaya, Seyitgazi ve Sivrihisar olmak üzere toplam 13 ilçeden oluşmaktadır (Şahin, 2011: 221).

Şehrin, coğrafi konumu ve idari yapısının çeşitliliği, sosyo-kültürel ve ekonomik dinamiklerini doğrudan etkilemektedir. Şehirde kırsal alanlarla kentsel merkezler arasında dengeli bir yapı bulunmakta; bu durum da farklı yaşam tarzlarının kültürel pratiklerin ve sosyoekonomik profillerin bir arada var olmasına imkân tanımaktadır. Tarihsel süreç boyunca kesintisiz yerleşim görmüş bir bölge olarak, pek çok farklı topluluğun bir araya geldiği zengin bir kültürel mozaik oluşturmuştur. Manav, Yörük ve Türkmen gibi yerli unsurların yanı sıra Tatar, Çerkez, Abaza kökenli gruplar ile Romanya ve Bulgaristan'dan gelen göçmen topluluklar, şehrin demografik yapısına önemli katkılar sunmuştur (Şahin, 2011:30). Bu çok yönlü nüfus yapısı, Eskişehir'in sadece farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir alan olmasını değil, aynı zamanda yoğun kültürel etkileşimlerin yaşandığı dinamik bir sosyo-kültürel merkez hâline gelmesini sağlamıştır. Özellikle üniversite varlığı, sanayi altyapısı ve göçmen kökenli nüfus yapısı ile birlikte değerlendirildiğinde, Eskişehir'in heterojen bir toplumsal dokuya sahip olduğu görülmektedir. Bu çok katmanlı yapı hem geleneksel hem de modern yaşam biçimlerinin iç içe geçtiği bir kent profili ortaya koymaktadır.

Eskişehir'in zengin ve çok katmanlı sosyokültürel yapısı, bu tez kapsamında ele alınan astral ve metafizik kabullerin şekillenmesinde ve çeşitlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Şehrin hem kırsal hem de kentsel özellikler taşıyan yapısı, geleneksel halk inançlarının korunmasına ve farklı sosyal gruplar arasında dolaşıma girmesine elverişli bir ortam sunmaktadır. Özellikle Manav, Yörük ve Türkmen gibi yerli unsurların yanı sıra Tatar, Çerkez, Abhaz ve Balkan göçmeni toplulukların varlığı, kültürel belleğin ve inanç sistemlerinin çeşitliliğini artırmaktadır. Bu toplulukların her biri kendi inanç dünyası, ritüel uygulamaları ve metafiziksel kabulleriyle şehrin kültürel dokusuna katkıda bulunmuş; böylece Eskişehir, farklı metafizik pratiklerin (örneğin fal, büyü, astral seyahat, enerji uygulamaları vb.) bir arada görülebildiği nadir alanlardan biri hâline gelmiştir.

Üniversite varlığı, sanayileşme ve iç göç gibi modernleşme dinamiklerinin etkisiyle, geleneksel pratiklerin bireysel inanç sistemleriyle harmanlandığı bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, hem modern ezoterik eğilimlerin (örneğin spiritüalizm, enerji çalışmaları) hem de geleneksel halk inançlarının (örneğin nazar, muska, kurşun dökme) bir arada gözlemlenebilmesi, araştırmanın konusuna çok yönlü bir yaklaşım geliştirmeyi mümkün kılmaktadır. Ayrıca kültürel etkileşimlerin yoğun olduğu bir alan olması nedeniyle, metafizik uygulamaların aktarım biçimleri, değişim süreçleri ve toplumsal kabul düzeyleri bu çalışma açısından önemli bir araştırma alanı sunmaktadır.

1.3.3. Araştırma Alanının Ekonomik Özellikleri

Eskişehir, coğrafi konumunun ve kültürel dokusunun sunduğu avantajlarla, özellikle yaz mevsimlerinde hem yerli hem de uluslararası ziyaretçilerin yoğun ilgisini çeken önemli bir çekim merkezi hâline gelmiştir. Kentsel kimliğin simgelerinden biri olan Porsuk Çayı, kent içi ulaşımı ve görsel estetiğiyle öne çıkarken, su üzerindeki gezinti olanaklarıyla bazı Avrupa kentlerini anımsatan bir atmosfere sahiptir ve bu benzerlikler çoğu zaman kent rehberlerinde görsel ve kültürel bir metafor olarak kullanılmaktadır. Öte yandan, masalsı tasarımıyla dikkat çeken sembolik yapılar ve geleneksel sivil mimarinin özgün örneklerini barındıran Odunpazarı bölgesi, kentin tarihi hafızasını canlı tutarken, aynı zamanda turistik potansiyelini de artırmaktadır.

Bölgenin kültürel zenginliği yalnızca mimariyle sınırlı kalmayıp, yerel zanaatkârlıkla da iç içe geçmiş durumdadır. Özellikle yer kabuğunun derinliklerinden elde edilen ve nadirliğiyle bilinen lületaşı, bu zanaatkâr üretiminin başlıca hammaddesidir. Odunpazarı'nda faaliyet gösteren usta sanatçılar, bu taşın doğallığını estetikle buluşturarak ortaya koydukları tasarımlar aracılığıyla hem kültürel mirasın yaşatılmasına katkı sağlamakta hem de şehrin ekonomik döngüsüne canlılık kazandırmaktadır. Söz konusu üretim ve ticari dolaşım, kentin turizm kaynaklı ekonomik profilini destekleyen önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Turistik cazibesiyle ön plana çıkan Eskişehir, aynı zamanda Türkiye'nin önde gelen sanayi merkezlerinden biri olma özelliği taşımaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlayan sanayileşme hamleleri çerçevesinde, 1933 yılında faaliyete geçen Şeker Fabrikası, bu sürecin önemli yapı taşlarından biri olmuştur. Bu fabrikanın açılmasını takiben kurulan Makine Fabrikası ile Sümerbank Basma Sanayi Müessesesi

gibi sanayi kuruluşları, kentin ekonomik altyapısının şekillenmesinde belirleyici rol oynamış; bölgesel sanayileşmenin temellerini atarak Eskişehir'in üretim, ithalat ve ihracat kapasitesini artıran bir zemin hazırlamıştır (URL-8).

Eskişehir, tarih boyunca yalnızca Anadolu'nun doğusu ile batısını bağlayan bir geçiş noktası olarak değil, aynı zamanda metafizik düşüncenin ve halk inançlarının yoğun olarak yaşandığı bir kültürel alan olarak da varlık göstermiştir. Tarihi boyunca da çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapmış olan Eskişehir, bu çeşitliliğin getirdiği kozmik birikimi gündelik yaşamın içine sindirmiştir. Frigya'dan Selçuklu'ya, Osmanlı'dan Cumhuriyet dönemine kadar uzanan süreçte, halk arasında yaygın biçimde kabul gören birtakım metafizik pratikler—özellikle kehanet, fallar, rüyalar ve şifacılık—şehrin kültürel kodlarını biçimlendiren önemli olgular arasında yer almıştır.

Antik Dorylaion'dan günümüze uzanan bu kadim yerleşim, bir yönüyle “bilinmeyenle ilişki kurma” arzusunun coğrafi bir izdüşümüne dönüşmüştür. Şarhöyük gibi çok katmanlı yerleşim alanlarının arkeolojik açıdan taşıdığı süreklilik, yalnızca maddi kültür öğelerini değil, aynı zamanda zamana direnmiş metafiziksel kabullerin de günümüze ulaşmasında etkili olmuştur. Nitekim halk anlatılarında sıkça rastlanan "gece yürüyenler", "rüyada alınan mesajlar" veya "cinli tepeler" gibi kavramlar, Eskişehir halkının manevi evreninde her zaman güçlü bir yer bulmuştur. Bu kolektif bilinç, zamanla kentin ruhani dokusunu da şekillendirmiştir.

Modern dönemlerde sanayi, üniversiteler ve kültürel etkinliklerle gelişimini sürdüren Eskişehir'in bu büyümesinde, bir etken daha gözlemlenebilir: Halkın sezgisel, metafiziksel düşünceye açıklığı. Üniversite gençliği arasında ve çok yönlü nüfus yapısından dolayı da farklı geleneklerin bir araya toplanmasıyla yaygınlaşan metafizik uygulamalara olan ilgi ve özellikle falcılık çevresinde örülen sosyal ilişkiler ağı, kentin ekonomik ve kültürel anlamlarından biridir. Kentin turistik yapısı da bu yönelimi beslemiştir. Özellikle Odunpazarı gibi tarihi bölgelerde faaliyet gösteren bazı sanatkârların üretim sürecini yalnızca el zanaatkârlığı değil, aynı zamanda “enerji aktarımı” olarak tanımlamaları, lületaşının sadece estetik değil metafiziksel anlamlar taşıyan bir nesne olarak görülmesine neden olmuştur. Bu bağlamda lületaşı işlemeciliği, yerel halk arasında kimi zaman “ruhsal rehberlik” ya da “şifa objesi yaratımı” gibi ezoterik anlamlarla bütünleşmiştir.

Dolayısıyla Eskişehir'in ekonomik ve sosyal gelişimi, yalnızca görünür dinamiklerle değil; halkın bilinçdışı düzlemde yaşattığı metafizik dünya görüşüyle de açıklanabilir. Gündelik hayatla iç içe geçmiş olan bu metafizik katman bireylerin şehirle kurdukları aidiyet ilişkisini de derinleştirmiş, Eskişehir'i yalnızca yaşanılan bir yer değil aynı zamanda hissedilen, düşlenen ve görülmeyeni ısıtma arzusu taşıyanlar için bir geçit alanı haline getirmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ASTRAL VE METAFİZİK, FAL VE FALCILIK TERİMLERİ

Bu bölümde, insanın fiziksel varoluşunun ilerisinde metafizik ve astral düzlemlere yönelik inanç ve uygulamalarını incelemektedir. Öncelik olarak astral kavramı, astral beden ve astral alem olguları ele alınmış ve insanın fiziksel bedenle sınırlı olmadığı, astral beden aracılığıyla metafizik boyutlarla etkileşim kurabildiği düşüncesi açıklanmıştır. Astral seyahat ve bilinç dışı deneyimler, bireyin ruhsal gelişiminde ve bilinç düzeyinin değişiminde metafiziksel bir araç olarak değerlendirilirken Metafizik kavramının felsefi ve halk inançları bağlamındaki tarihsel gelişimi sunulmuş özellikle ruhlar, cinler, melekler ve doğa ruhları gibi metafizik varlıkların İslami ve geleneksel halk anlatılarındaki işlevleri analiz edilmiştir. Bu varlıklarla temas kurmak amacıyla uygulanan büyü, falcılık, muska, tılsım ve çeşitli ritüeller, halk kültürünün metafizik algısını yansıtan önemli pratikler olarak ele alınıp sözlü kaynakların anlatımıyla konu desteklenmiştir. Ayrıca çalışma, inanç ve uygulamalarla birlikte ocak kültürü gibi kavramlar çerçevesinde halk inançlarının toplumsal yapı ve kültürel süreklilikteki rolünü tartışmakta; büyü, nazar ve batıl inançların bireysel ve kolektif psikolojiyi nasıl biçimlendirdiğini folklorik ve antropolojik perspektiften değerlendirmektedir.

1.1. Astral

1.1.1. Astral Alem

Astral âlem, okültizm ve teozofî gibi ezoterik düşünce sistemlerinde, fiziksel dünyanın ötesinde var olduğuna inanılan metafiziksel bir boyuttur. Bu düzlemde, fiziksel dünyada var olan her şeyin, onun negatif ya da yansıtılmış bir izdüşümü şeklinde yer aldığına inanılmaktadır (URL-1). Okültistlerin görüşlerine göre, astral alem, fiziksel alemin tersine bir boyut olarak kabul edilmektedir. Bu düzlemde, fiziksel dünyadaki tüm varlıkların, olayların ve yapıların negatif bir kalıbı veya yansıması bulunmaktadır. Bu durum, bir fotoğrafın negatif klişesiyle karşılaştırılabilir. Öncelikle fiziksel dünyada gerçek bir manzara gözlemlenir; ardından bu manzaranın negatif görüntüsü bir film ya da dijital ortamda kaydedilir ve nihayetinde bu negatiften pozitif bir fotoğraf elde edilir. Benzer biçimde, astral âlemin negatif yapısından, fiziksel âlemdeki yansımalara benzer şekilde pozitif etkiler ve deneyimler türetilbileceği

düşünülmektedir (Arıkdal, 1989: 15). Astral âlemdede yer alan negatif kalıpların, fiziksel dünyadaki karşılıklarıyla etkileşim hâlinde olarak bireylerin bilinç düzeylerini, ruhsal durumlarını ve yaşam deneyimlerini biçimlendirmesi mümkündür. Bu yaklaşım, okült düşünce sistemlerinde çok boyutlu evren tasavvurunun ve insanın ruhsal gelişim sürecinin temel ilkelerinden birini teşkil etmektedir. İnsanın varoluşu yalnızca fiziksel unsurlarla sınırlı kalmayıp, farklı enerji katmanlarından oluşan çok katmanlı bir yapıyı içermektedir. Bu çerçevede fiziksel beden, biyolojik nitelikler doğrultusunda şekillenen ve beşerî düzlemde deneyimlenen temel varlık katmanı olarak tanımlanabilir. Duyusal algılar, fiziksel bedenın yaşamsal işlevlerini sürdürebilmesini sağlamak üzere yapılandırılmıştır. Fiziksel bedenın karşıtı konumunda değerlendirilen astral âlem ise, fiziksel gerçeklikteki kavramların tersine ya da tamamlayıcısına tekabül eden, farklı bir boyutsal düzlemdir. Bireyin fiziksel ve astral bedenleri arasındaki denge, onun bütüncül varoluşsal deneyiminin ayrılmaz parçalarıdır. Bu iki düzlemin etkileşimi sayesinde birey, yalnızca fiziksel varlığıyla değil, aynı zamanda astral boyuttaki varlığıyla da çok katmanlı bir deneyim alanına sahiptir. Astral düzlem, bireyin daha yüksek bilinç düzeylerine erişmesinde, enerji alanlarını dengelemesinde ve farklı boyutlarla etkileşim kurmasında işlevsel bir rol üstlenmektedir.

1.1.2. Astral Beden

Astral beden, fiziksel bedenle ilk aşamalarda doğrudan ilişkilidir ve bedene benzeyen bir yapıya sahip olduğu inancına dayanmaktadır. Bu bilgiler ele alındığı zaman astral bedenın fiziksel bedenle benzer özelliklere sahip olduğu fakat fiziksel dünyaya ait olmadığı iddia edilmektedir. Astral bedenın ruh ile fiziksel beden arasında bir nevi köprü işlevinde olduğu kabul edilmektedir. Astral bedenın temel işlevi ruhun maddeye olan etkisini sağlamak amacıyla bioelektrik ve sinirsel enerjileri iletmek olarak tanımlanmaktadır. Bu durum astral bedenın hem ruhun hem de bedenın ihtiyaçlarını karşılayabilen evrensel bir araç olarak işlev gördüğünü gösterir.

İnsan, fiziksel bedenine bağlı olarak dünyaya gelmiş olsa da aynı zamanda astral bir beden taşır ve bu bedeni sayesinde yıldızlar âlemiyle etkileşime girebilir. Ruhun yönetimindeki evrensel yasa, genişlemeye ve yayılmaya yatkın dinamik bir yapıya sahiptir. Astral beden Arıkdal'ın ifadesiyle belirli koşullar altında fiziksel bedeni terk edebilir ve bu durum iki farklı şekilde etkilenme yaratabilir:

1. Yukarıdan gelen ilahi aşk ya da üstün düzeydeki etkiler, astral bedenın parlak bölgelerini oluşturarak onun yükselme eğilimini destekler. Bu tür etkiler, astral

düzlemin daha yüksek ve arınmış katmanlarına nüfuz eder; böylece bireyin ruhsal ve manevi yönden yükselmesine katkı sunar.

2. Aşağıdan gelen etkiler ise, arzu, kin, egoizm gibi olgularla ilişkilendirilen geri etkiler olarak tanımlanabilir. Bu etkiler, astral bedenin alt kısımlarında yoğunlaşarak, bedeni maddeye daha yakın bir hale getirir. Bu etkileşim, astral bedenin yoğunlaşması ve kişinin tabiatla daha derin bir bağlantı kurmasını sağlar.

Astral beden, arzu ve hislerle doğrudan bağlantılı olup, her türlü duyguyu ve hissi fiziksel bedene aktarma işlevi görür. Bu bağlamda, astral beden; ruhsal ve fiziksel deneyimler arasında bir aracı rolü üstlenmekte, bireyin içsel yaşantılarının dış dünyaya yansımaları mümkün kılmaktadır (Arıkdal, 1989: 16).

“Astral seyahat, her insanın doğal bir şekilde deneyimleyebileceği bir durumdur. İnsanlar her gece uykusu esnasında aslında astral yolculuk yaparlar fakat bu genellikle bilinçaltı düzeyde gerçekleşir. Uyku hali yarı ölü bir durum olarak tanımlanır. Bu bağlamda kişi astral seyahate bilinçli olarak çıkmak için uykuya dalmadan önce ne yapmak istediğini belirleyip meditasyon yaparsa astral seyahate daha kontrollü bir şekilde çıkabilir. Astral seyahatte dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri seyahate yakın mesafelerden başlanmasıdır. Uzak mesafelere gidilmesi durumunda kişi geri dönmeyi bilmediği için ruhunun kaybolma riski vardır. Bu yüzden, astral yolculuğa başlarken, yakın çevreye gitmek güvenlidir. Bir diğer önemli husus ise, kişilerin rüyalarında düşündüklerini veya hissettiklerini deneyimlemeleridir. Eğer kişi uykudan aniden kasılarak uyanıyorsa, bu astral seyahat deneyimi olarak kabul edilebilir. Rüyalarda bir kişiyi gördüğünüzde, bu kişiyle ilgili anı veya hatıra net bir şekilde hatırlanmıyorsa ya da rüyayı tam olarak hatırlayamıyorsanız o kişi astral seyahate çıkıp size gelmiş olabilir. Bu şekilde düzenli olarak meditasyon yaparak ve yakın mesafelere giderek astral seyahati bilinçli bir şekilde deneyimlemek mümkündür” (KK-12).

1.2. Metafizik

Metafizik kavramı etimolojik olarak Yunanca kökenli olup “meta” kelimesi “sonra”, “öte” veya “üst” anlamlarını taşıırken, “phyusika” kelimesi doğa ve özdeksel varlıkları ifade etmektedir (Arslan,1985: 391). Görüldüğü üzere metafizik terimi ilk kullanımında fiziksel dünyanın ötesinde üstünde veya dışında yer alan düşünceleri ifade etmektedir. Başka bir kullanımla fizik, gözlemlenebilir ve dokunulabilir doğa ile ilgilenirken Aristoteles’e göre bu görünür ve somut doğanın ötesinde, görünmeyen ve dokunulamayan bir gerçeklik bulunmaktadır. İşte bu bağlamda ilk felsefe ya da daha sonraki adıyla metafizik bu görünmeyen doğa ile ilgilenmekte ve varlığın nihai nedenlerini araştırmaktadır (Şulul, 2003: 57).

Felsefenin bir dalı olan metafizik, “fiziksel bilimlerin ötesinde” anlamına gelmektedir ve bu durum ilk felsefeciler tarafından felsefeye dahil edilmiştir. Metafizik, varlık ve varoluşun doğasını, evrensel ilkeleri, temel özellikleri, nesneler arasındaki ilişkileri, nedensellik bağlamlarını, uzay ve zaman kavramlarını, Tanrı anlayışını ve çeşitli ontolojik olayları konu edinen felsefi bir disiplindir (URL-:1). Metafizik kavramı, insanın günlük hayattaki yaşayışında da görülmektedir. Günlük yaşamda karşılaşılan batıl inançlara duyulan ihtiyaç, bireylerin metafizik bir dünya görüşü çerçevesinde anlam arayışlarını yansıtmaktadır. İnsanlık, tarihsel süreç boyunca doğaüstü varlıklarla ve görünmeyen güçlerle ilişki kurma arzusunun bir sonucu olarak çeşitli inanç sistemleri geliştirmiştir. Bu inanç sistemleri, kültürel dönüşümlere rağmen günümüzde de farklı biçimlerde varlığını sürdürmektedir. Örneğin, siyah bir kedinin uğursuzluk getireceği inancıyla yön değiştirme, olumsuz bir olay karşısında “şeytan kulağına kurşun” ifadesiyle tahtaya vurma ya da merdiven altından geçmenin kötü şans getireceği düşüncesiyle farklı bir güzergâh seçme gibi davranışlar, bireylerin kötülüğü uzaklaştırmaya yönelik metafizik beklentilerinin güncel tezahürleri olarak değerlendirilebilir. Bu tür uygulamalar, bireylerin doğaüstü güçlerle ve evrenin bilinmeyen boyutlarıyla kurdukları varsayımsal ilişkilerin sembolik ifadeleri niteliğindedir. Batıl inançlar, metafizik varlıklarla iletişim kurma isteğinin kültürel ve psikolojik düzlemdeki yansımalarını oluşturmaktadır. Bu tür inanç ve pratikler, bireylerin varoluşsal deneyimlerini anlamlandırmalarına katkı sağlamakta; aynı zamanda görünmeyen âlemlerle olan etkileşimlerini içselleştirmelerine olanak tanımaktadır.

1.2.1. Metafizik Varlıklar

İnsanlar tarih boyunca Tanrı’nın ötesinde var olan görünmeyen ve olağanüstü varlıklara inanmışlardır. Farklı dönemlerde ve coğrafi bölgelerde bu varlıklar çeşitli isimlerle anılmış ve iyilik ya da kötülük gibi niteliklere göre sınıflandırılmıştır. Bu varlıklar bazen tanrılaştırılmış veya ikinci dereceden tanrısal varlıklar olarak kabul edilirken, bazen de insanî özellikler ve nitelikler taşıyan varlıklar olarak düşünülmüştür. Örneğin, Yahudilik ve Hristiyanlık gibi dinlerde, bu varlıkların tanımları ve rolleri zaman zaman birbirine karıştırılmıştır. Ancak İslam dininde, Allah, melekler, şeytanlar, cinler ve peygamberlerin nitelikleri ve fonksiyonları net bir şekilde belirlenmiştir; bu da inanç sisteminde bir karışıklığa yol açmamaktadır (Şahin, 1993: 10).

Metafizik varlıklar, insanın varoluşsal sorgulamalarını derinleştiren ve ruhsal deneyimlerini zenginleştiren önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bahsedilen bu varlıklar; bireyin bilinmeyene duyduğu ilgi, korku ve anlam arayışı doğrultusunda şekillenen inanç sistemlerinin temel bileşenlerindendir. Özellikle cinler, İslami inanç sisteminde önemli bir yer tutmakta; farklı varlık formlarına bürünebilme yetileri, bulundukları mekânlar ve insanlarla olan ilişkileri hem dinî hem de halk kültürü ve din dışı literatürde geniş biçimde yer bulmaktadır. İslam inancında bu varlıklar “cin” olarak tanımlanırken, diğer inanç sistemlerinde “kötü ruhlar” ya da “metafizik varlıklar” gibi adlandırmalara rastlanmaktadır. Bu tür varlıkların iyi ya da kötü etkilerinin, bireylerin yaşamları üzerinde belirleyici olabileceğine inanılmaktadır. İnsanlarla etkileşime geçerek ruhsal durumları etkileyebilecekleri ve bireyin yaşamına yön verebilecekleri düşünülür. Metafizik varlıklarla kurulan bu etkileşim, insanın bilinmeyene karşı duyduğu merak ve korkunun sembolik bir yansımasıdır. Bu bağlamda insanlar, görünmeyen varlıklarla iletişim kurabilme arzusuyla çeşitli ritüeller, dualar ve spiritüel pratikler geliştirmişlerdir (KK-9). Bu tür spiritüel pratikler, bireylerin içsel dünyalarını keşfetmelerine ve metafizik varlıklarla olan ilişkilerini derinleştirmelerine katkı sağlar. Özellikle meditasyon, sezgi ve benzeri yöntemler aracılığıyla bireyler, ruhsal varlıkların enerjilerini hissetme ve onlarla sembolik ya da bilinç düzeyinde bağlantı kurma deneyimi yaşayabilmektedir. Bu uygulamalar, bireyin ruhsal farkındalığını artırarak metafizik düzlemlerle olan etkileşimini güçlendirmektedir.

1.3. Sözlü Kaynakların İnandığı Metafizik Varlıklar

1.3.1. Ruhlar

Bireyin düşünce, his ve bilinç gibi soyut unsurlarını ifade eden ve bedenden bağımsız bir varlık olarak kabul edilen varlığa denilmektedir (TDK, 1966: 483). Metafizik düşünce içerisinde ruh; genellikle maddi olmayan bilincin ve benliğin kaynağı olarak kabul edilen bir varlık ya da öz olarak tanımlanmaktadır. Tarih boyunca insanlar, ruhlarla iletişim kurabilmek adına çeşitli yöntemler geliştirmiştir. Bu yöntemler arasında aynalar ya da ateş gibi yansıtıcı unsurlardan faydalanmak, özel ayinler düzenlemek ve belirli duaları okumak gibi uygulamalar yer almaktadır. Özellikle belirli ritüeller eşliğinde istenilen ruhun çağırılması ve bir aracı nesne (örneğin fincan) vasıtasıyla sorulara yanıt alınması, yaygın olarak başvurulmuş spiritüel uygulamalardandır. Metafizik evren ile fiziksel dünya arasında bir köprü kurduğu

düşünülen bu ritüeller, bireylerin ruhsal varlıklarla doğrudan temas kurma arzusunun bir yansımasıdır. Ancak yalnızca ruhu çağırarak değil, aynı zamanda bu varlığı güvenli bir biçimde geldikleri boyuta geri göndermek de ritüelin bütünlüğü açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple ruhu çağırarak kişinin seansı sonlandırmak için özel dualar okuyarak ruhu geri göndermesi gerekmektedir. Aksi takdirde çağrılan ruhun ortamdaki insanlara musallat olabileceğine inanılmaktadır. Ruh çağırarak için genellikle Yasin suresi (ruhun rahat etmesi için), Fatıha suresi (rahmet için), Ayet-el kürsi (çağırarak kişi ve kişileri korumak) yüzer defa okunup Eûzü-Besmele okunup çağırılmak istenen kişiyi söylenip geldiğine inanılmaktadır. Bu bağlamda, çağrılan ruhun kişinin dileklerini ve isteklerini yanıtladığına inanılır; ritüelin devamında ise bu ruhun aynı şekilde geldikleri boyuta geri gönderilmesi sağlanır (KK-11).

1.3.2. Melekler

“Genellikle koruyucu ve rehberlik eden varlıklar olarak kabul edilmektedir. İnsanların yaşamlarına olumlu etkilerde bulunmak için var olduklarına inanılmaktadır. Melek çağırma ya da meleklerle iletişim kurma genellikle tarot kartları üzerinden yapılmaktadır. Kişi gerçekten gelişmişse ve bu varlıklarla iletişim kurmayı iyi biliyorsa dolunay zamanı defne yaprağı yaktıktan sonra istediği dileği kırmızı kalemle yazıp mor mum eşliğinde yakarak ayini yapıp meleklerden yardım isteyebilmektedir. Her meleğin ayrı görevi vardır. Aşk konusunda yardım istiyorsa X meleğini çağırmalıdır ve bu ayini ona adanmalıdır” (KK-12).

1.3.3. Cinler

İslam kültüründe yer alan fiziksel dünyadan bağımsız varlıklar olarak tanımlanırlar. Cinlerin insanlarla etkileşimde bulunma yetenekleri olduğuna inanılır. Cinler insanlarla aynı dönemde aynı zamanda yaşadığı fakat insanların kötü emellerine yardım ettikleri için cezalandırılıp karanlığa gömüldüğüne inanılmaktadır. Bir cinle iletişim kurmak için ya el almış olmak gerekir ya da kişinin kendi araştırmalarıyla yapması gerekmektedir. Bu durum en tehlikeli durumdur. Kişi kitaplardan internetten araştırıp cini kendisine musallat edebilir. Cini kendine musallat etmemek için Felak ve Nas suresiyle cini çağırmadan önce korunmak gerekmektedir. Gece vakti ıssız bir yerde secdeye kapanıp Felak ve Nas sureleri okunduktan sonra x gece boyunca o seccadede yatılmalıdır. X gecenin sonunda gelen cinle anlaşma yapıp kişi kendisine

bağlayabilmektedir. Yapılan bu ayin doğrultusunda müslüman kabileden bir cin geleceğine inanılmaktadır (KK-12).

1.3.4. Doğa Ruhları

Doğanın çeşitli unsurlarında özellikle ağaçlar, su ve hava gibi doğal varlıklarda mevcut olduğuna inanılan ruhlar, geleneksel inanç sistemlerinde doğa ruhları olarak adlandırılmaktadır. Bu ruhlar, doğanın dengesini koruma ve doğal döngülerin sürekliliğini sağlama işleviyle ilişkilendirilir.

Metafizik varlıklarla iletişim kurma yönündeki inançlar ve uygulamalar hem bireysel hem de kolektif düzeyde insanın görünmeyen dünyayla kurduğu ilişkiyi şekillendirmektedir. Ruh, melek, cin ve doğa ruhları gibi varlık kategorileri yalnızca dini metinlerle sınırlı kalmayıp aynı zamanda da halk inançları mistik gelenekler ve kişisel deneyimlerle beslenmektedir. Ruh çağırma ritüelleri belirli dini dualar ve ritüel temelli unsurlarla desteklenirken, meleklerle iletişim gibi uygulamalarda astrolojik döngüler, sembolik nesneler ve renkler ön plana çıkmaktadır. Cinlerle iletişim ise çoğunlukla tehlikeli ve korunma gerektiren bir süreç olarak algılanmakta; bu varlıkların potansiyel zararları karşısında bireyin kendini dini öğelerle korumaya çalıştığı görülmektedir. Doğa ruhlarına yönelik inançlar ise daha çok geleneksel halk bilgisiyle harmanlanan, doğaya saygı ve onunla uyum arayışını yansıtan bir perspektife dayanmaktadır. Tüm bu uygulamalar, metafizik varlıkların yalnızca soyut kavramlar değil ritüel aracılığıyla bireysel ve toplumsal gerçekliklere doğrudan etki edebilecek güçler olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Söz konusu inanç ve pratikler, modernitenin rasyonel çerçevesine rağmen hâlen birçok birey için anlam üretmeye devam eden dinamik bir inanç evreninin göstergesidir.

1.4. Sözlü Kaynakların Metafizik Varlıklara Ulaşmak için Kullandığı Kavramlar

1.4.1. Kahve Fincanı

“Kahve falı bakarak da metafizik varlıklara erişime inanılmaktadır. Fakat direkt olarak fincanı oujia tahtasının ortasına koyup belirli ritüelleri gerçekleştirerek de çağırılabilir” (KK-9). “Evlenmeden önce teyzemler bu işlere çok meraklı olduğu için ruh çağırma eylemini gerçekleştirdik. Tahta ya da bez parçasına yazılmış harfler ve ortadaki fincanın her birine dualar okundu ve istenilen ruhu çağırdık. Daha sonra evleneceğim kişinin ismini sordum ve bana sevgilimin ismini değil başka bir isim yazdı ve ben çok üzuldüm. Tahtaya dönüp baktığımdaysa “Üzülme

anlayacaksın.” yazdı. Sonra meğerse sevgilimin iki ismi varmış ve şu anda kendisiyle yirmi sekiz yıldır evliyiz” (KK-16).

1.4.2. Ruh Çağırma Seansları

“Bilinçaltını temizlemek ve meditasyonla yapılan bir olaydır. Belirli eğitimleri aldıktan sonra kalp atış hızını durdurarak (astral seyahat gibi denilebilir) ruhun sizin bedeninize girmesine izin verilir” (KK-15).

1.4.3. Tahta Kaşık Bağlama

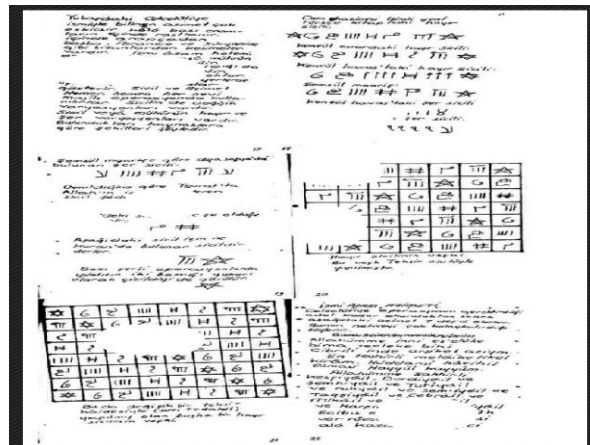
“Gece vakti tahta kaşıkları sıkı bir şekilde iple ya da peçeteyle sıkı sıkı bağlarız. Dileklerimiz kadar tahta kaşık kullanılır. Belirli dualar edilir ve metafizik varlığın gelip cevaplaması istenir. Sonra sabaha bu tahta kaşıkları bocada koyup bekletiriz. Ertesi gün bu ip veya peçete açıldıysa dileğin kabul olmuş demektir” (KK-6).

1.4.4. Altın Yüzük ve Saç

“Evli bir kadının yüzüğü ve küçük kız çocuğunun saçıyla yapılmaktadır. Genellikle kaç yaşında evlenileceğini sormak için yapılır ama her türlü dilek içinde soru cevaplanabilmektedir. Evetse cevap yüzük düz ilerler, hayırsa yuvarlak. Aynı şekilde hamile kadın çocuğunun cinsiyetini öğrenmek için de yapılabilir” (KK-7).

1.4.5. Kitaplar

“Aileden gelen kitaplarla ya da araştırarak yazılı büyü ve fal kitaplarını kullanılarak yapılmaktadır” (KK-7).

Fotoğraf-1: Metafiziksel Kitap

Kahve falı, ruh çağırma seansları, tahta kaşık bağlama, altın yüzük ve saçla yapılan büyüler gibi ritüeller, bireylerin günlük yaşamlarında metafizik varlıklarla iletişim kurma, geleceği öğrenme veya isteklerine cevap bulma amacı taşıyan uygulamalar olarak sözlü kaynaklar tarafından aktarılmıştır. Bu tür inançlar, toplumda hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli metafizik uygulamalar, bireylerin içsel dünyalarına dair bilinçaltı süreçleriyle bağlantı kurma, kaybolan nesneleri veya kişileri bulma gibi amaçlarla gerçekleştirilmektedir.

Yapılan çalışmada kahve falı gibi uygulamaların, sembolik anlam taşıyan birer ritüel olduğu diğer yandan da kişinin bilinçaltı ile etkileşimde bulunarak içsel huzur arayışına hizmet ettiği anlaşılmaktadır. Diğer bir yandan, ruh çağırma seansları ve tahta kaşık bağlama gibi uygulamalar, metafizik varlıkların varlığına dair inançları pekiştirirken, kişilere kaybolmuş olanın ya da bilinmeyenin sırrına ulaşma fırsatı sunmaktadır. Bununla birlikte, evli kadınların yüzükleri ve çocukların saçlarıyla yapılan ritüeller, bireylerin evlilik, çocuk sahibi olma veya gelecekteki yaşamlarına dair sorulara cevap bulmalarını amaçlamaktadır.

Ritüel bu odaklı pratikler kültürel bir miras olarak halk inançlarının bir parçası olup, bireylerin günlük yaşamlarında ve sosyal etkileşimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür uygulamalar, toplumun metafizik ve mistik inançlarla harmanlanmış bir kültürel olgusu olarak bireylerin yaşamlarına anlam katmaktadır.

1.5. Metafizik Varlıklar ile Yapılan Uygulamalar

Büyü, tarihsel ve kültürel bağlamda farklı anlamlar taşıyan karmaşık bir kavramdır. Eski Türk dilinde “büyü” kelimesi, “sihirbaz” veya “din adamı” anlamına gelen “bügi” veya “bügü” terimlerinden türetilmiştir. (Kaşgarlı Mahmud, 1999/Çev. B. Atalay: 428; III, 228). Zamanla bu kelime, “akıllı” anlamını kazanarak “bilge” ile eş anlamlı hale gelmiştir. Büyü kelimesinin kökeni Almanca ve Fransızca’daki “magie” ve İngilizce’deki “magic” terimlerine kadar uzanmakta olup, bu kelimelerin kökeni Yunanca “magos” kelimesine dayanmaktadır. Eski Farsça’da ise büyü “magu” terimiyle ifade edilmekte ve eski İran’da doğaüstü güçlere sahip olduğuna inanılan Med kabilesinin rahiplerine “maguş” denilmekteydi. İslam kaynaklarında ise “mecûs” ve “mecûsî” terimleri, doğadaki bazı varlık ve olayları yönettiğine inanılan, gaipten haber verebilen ve büyücülükle çeşitli işleri gerçekleştirebilen bir sınıfı tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu bağlamda büyü, “doğaüstü gizli güçlerle ilişki kurarak veya bu güçlere sahip olduğuna inanılan bazı doğal nesneleri kullanarak, zararlı, faydalı

veya koruma amaçlı sonuçlar elde etmek için yapılan eylemler” olarak tanımlanabilir. Büyünün temel özelliklerinden biri, kutsallıkla doğrudan bir ilişkisinin bulunmaması ve ahlaki bir amaç taşımamasıdır. Genellikle bireysel çıkar elde etme amacıyla gerçekleştirilen bir uygulama olarak değerlendirilir (Hikmet, 1992: 501).

Büyü, temel olarak insanlara ve olaylara doğrudan müdahale ederek belirli faydalar sağlama amacını taşımaktadır. Tarihsel ve kültürel bağlamda bireyler; avcılıkta başarı elde etme, evlilik gerçekleştirme, düşmanı etkisiz hâle getirme ya da hastalıklardan kurtulma gibi çeşitli hedefler doğrultusunda büyüsel uygulamalara başvurma eğilimindedir. Büyü, çoğunlukla olağanüstü güçlere sahip olduğuna inanılan ya da metafizik varlıklarla iletişim kurabildiği düşünülen kişiler tarafından uygulanmaktadır. Bu kişiler, içinde bulundukları kültürel bağlama göre "büyücü", "şaman" ya da "sihirbaz" gibi adlarla anılmaktadır. İlgili bireylerin sahip oldukları söz konusu güçlerin hem yararlı hem de zararlı amaçlar doğrultusunda kullanılabileceğine inanılmakta; bu durum, büyü'nün çift yönlü işlevine işaret etmektedir. Büyüsel pratiklerde sıklıkla ruhlar, cinler, şeytanlar ile canlı ya da ölmüş hayvanlar gibi çeşitli metafiziksel ya da sembolik unsurlar araç olarak kullanılmaktadır. Bu unsurlar, büyü uygulamalarının hem ritüel yapısını hem de etki alanını belirleyen temel bileşenler olarak değerlendirilmektedir (Burton ve Grandy, 2005: 54-55).

Tarih boyunca büyüye başvurulmuş ve günümüzde de gelişmiş toplumlarda bile büyüye ilgi duyan bireyler bulunmaktadır. Büyücünün temel hedefi doğayı ve diğer insanların yaşamlarını kontrol etmektir. İnsanlar, hayatlarını metafizik olaylarla yönlendirmek, iş bulmak, ilişkilerini sürdürmek veya sağlıklarını korumak gibi arzularının gerçekleşmesi için büyüye başvurabilirler. Ancak büyü, belirli ritüeller ve sihirler aracılığıyla doğaüstü güçlerin kontrol edileceğine dair bir inançla gerçekleştirilmektedir.

Modern toplumda, “doğa dışı” kategorisi büyük ölçüde ortadan kaldırılmış ve bu tür fenomenler farklı kategorilere ayrılmıştır. Bilim Devrimi’nden sonra büyü, var olmayan bir şey olarak sınıflandırılmıştır. Örneğin, günümüzde cep telefonları gibi teknolojik aletler, geçmişte büyü olarak algılanabilecek bir iletişim biçimi sunmaktadır. Modern insan, cinlere ve ruhlara inanmadığı için metafizik olayları genellikle bir hile veya açıklanabilir bir durum olarak değerlendirmektedir. Bilim, doğa yasalarının kesinliği nedeniyle, büyüden daha güvenilir bir açıklama aracı olarak görülmektedir.

1.5.1. Bağ-Bağlamak

Bağ ve bağlamak kavramı bireyler arasında duygusal ve ruhsal bağlar kurmayı amaçlayan ritüelistik bir süreç olarak tanımlanabilir. Büyücölükte sıkça rastlanan bağlar ve düğümlerin iki ana kategori altında incelenebileceği şu şekilde belirtilmektedir:

Birinci olarak insan cinsinden düşmanlara karşı kullanılan büyüsel bağlar; ikincisi ise vahşi hayvanlara ve hastalıklara karşı iyi niyetli düğüm ve bağlardır. İlk grupta, düşmanlara yönelik büyülü ağlar, hükümdarlar tarafından düşman ordularının yollarına atılan ipler, bir düşmanın evinin yakınında gömülen ipler veya devrilmesi için bir kayığın içine gizlenen ipler gibi uygulamalar yer almaktadır. İkinci gruptaki düğümler ise bağları tedavi etme, iblislere karşı koruma sağlama ve büyüsel yaşam gücünü koruma işlevi gören uygulamaları kapsamaktadır. (Eliade, 2018: 126-131)

“Bağ-bağlamak uygulamaları, genellikle sevgi, sadakat veya koruma gibi niyetlerle gerçekleştirilir ve bu bağlamda da bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Herhangi bir ip, bez, kumaş gibi parçaları düğümler haline getirilip belirli numeroloji adı altındaki önemli rakamlara göre düğüm atılıp niyete göre dualar edilerek uygulanan işlemdir. Bu büyü farklı bölgelerde demir mitine göre de değerlendirilmektedir. Örnek verilecek olursa; asma kilidin edilen niyete göre kitlenmesi ya da bir bıçağın kumaşla beraber bağlanıp gömölmesiyle oluşmuştur” (KK-2). “Bunun yanı sıra aynı şekilde çiftlik hayvanlarını yabani hayvanlardan korumak ya da cin, alkarısı gibi kötü metafizik kavramlardan sakınmak için de yapılmaktadır” (KK-3).

Bağ ve bağlamak kavramı, halk inançları ve metafizik uygulamalar içinde önemli bir ritüel ve sembolizm barındırmaktadır. Bireyler arasında duygusal, ruhsal veya fiziksel bağlar kurma amacı taşıyan bu ritüele dayalı bu süreç, tarihsel olarak hem iyi niyetli hem de kötücöl niyetlerle kullanılmıştır. Eliade’nin kategorisinde de belirtildiği gibi bağlar ve düğümler büyüölükte iki temel fonksiyonla incelenebilir: Biri düşmanlara karşı kullanılan büyüsel, kötücöl bağlar; diğeri ise korunma, iyileşme ve denge sağlama amacı taşıyan bağlardır. İlk grupta bireyler ya da topluluklar, düşmanlarını zayıflatmak veya engellemek için belirli nesnelerle bağlar kurarken, ikinci grup daha çok iyilik ve koruma odaklıdır ve bireylerin ruhsal, fiziksel, hatta metafizik tehditlere karşı kendilerini savunmalarına yardımcı olur.

Bağlama ve düğüm atma işlemleri genellikle niyetle ilişkilendirilir ve uygulamalar, özel semboller ve dualarla desteklenir. Özellikle sevgi, sadakat, koruma, şans ve iyileşme gibi hedeflerle yapılan bu ritüeller, bireylerin manevi güçlerini

yönlendirmeleri amacı taşır. Her bir bağın, düğümün ve sembolün farklı bir metafizik işlevi vardır; örneğin, sevgi ya da bağlılık için atılan düğümler, bireyler arasındaki ilişkiyi güçlendirmeyi hedeflerken, cinlerden, kötü ruhlardan veya hastalıklardan korunma amacıyla yapılan bağlar, daha çok güvenlik ve sağlık sağlama amacını taşır.

Sonuç olarak, bağ ve bağlamak hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derin bir anlam taşır. Her iki yönüyle de bir koruma, güçlendirme ve düzen sağlama aracı olarak kabul edilen bu uygulamalar, halk inançlarının ve geleneksel ritüellerin bir parçası olarak, toplumların metafizik anlayışlarını ve inanç sistemlerini şekillendiren önemli bir rol oynamaktadır. Bağ ve bağlamak, yalnızca fiziksel bir işlem olmanın ötesine geçerek, toplumsal ilişkilerin, kişisel güvenliğin ve manevi denetimin sağlanlaştırılması için önemli bir araç haline gelir.

1.5.2. Nazar

Sözlükte “bakmak, görmek; düşünmek” anlamındaki nazar kelimesi Türkçe’de “beğenilen bir şeye kıskançlıkla bakmak ve zarar verecek şekilde onu etkilemek” mânasında nazar etmek (göz değmek), Arapça’da ise nazra (isâbetü’l-ayn) şeklinde kullanılmaktadır (Gürkan, 2005: 444). Nazar kavramı çoğunluk kıskançlık veya hayranlık içeren bir bakışla ortaya çıksa da güzel bir insanı yahut nesneyi, canlıyı düşünmeden övme, gıpta etme sonucunda da oluşabilmektedir. İnsanların çoğunlukla kendilerine, eşine, çocuklarına ve hayvanlarına da zarar vermesi mümkündür. İnsanın kendini tedbirsizce övmesi hakkında da “Şeytan kendine bakmaktan aynayı çatlatırmış.” gibi birçok söz söylenmiştir. Çeşitli kültürlerde kötü bakış yoluyla karşısındakine zarar verme gücü belli kişilerle özdeşleştirilmiş, dolayısıyla nazara büyüye benzer bir fonksiyon yüklenmiştir. Bunun yanı sıra birçok insanın potansiyel olarak nazar gücüne sahip bulunduğu, ayrıca kem gözle zarar vermenin kişinin mutlaka kötü niyetli veya bilinçli oluşuna bağlı olmadığı şeklinde görüşler de mevcuttur (Dundes,1992: 259-260). “Nazar, negatif enerjili kişilerin kıskançlık duygularını kontrol edememesi sonucu başkalarına bu negatif enerjiyi geçirebildikleri bir inançtır. Toplumda özellikle mavi veya yeşil gözlü kişilerin “şeytan gözlü” olarak belirtilmeleri bu inancın bir parçasıdır. Bazı insanlar bu göz rengine sahip olanların bir olaya neden olmadan bile insanlar üzerinde nazar etkisi yaratabileceğine inanırlar” (KK-3). Nazardan korunmak amacıyla muska, tütsü ve nazar boncuğu gibi geleneksel koruyucu nesnelerden yararlanılmaktadır. Türk toplumunda, nazara karşı geliştirilen bu uygulamaların kökeni şamanik inançlara dayansa da İslamiyet’in kabulüyle birlikte

nazardan korunma pratikleri dinî bir boyut kazanmıştır. Bu çerçevede, nazarın olumsuz etkilerinden kurtulmak için Allah’a dua edilmekte ve çeşitli Kur’an sureleri okunmaktadır. Özellikle Ayetel Kürsî, İhlâs, Felâk, Nâs ve Kalem Sûresi’nin 51. ve 52. ayetleri, nazardan korunma amacıyla sıkça başvurulmuş metinler arasında yer almaktadır.

1.5.3. Bakıcılık

Türkçe Sözlük’te (1986: 237) bakıcılık, “Bakıcının gerçekleştirdiği faaliyet, falcılık” şeklinde tanımlanırken, Dünya İnançları Sözlüğünde ise “Geleceği öngörme inancına dayanan falcılık” (Hançerlioğlu, 2000: 75) olarak ifade edilmiştir. Bakıcıların geleceği görmesi cinler tarafından sağlanmaktadır. Bu hususta kendilerine de cindar adı da verilmektedir (Hançerlioğlu, 1975: 93). Bakıcılık aynı zamanda soydan soya geçmekte olup kişinin kendi inisiyatifıyla kazanabileceği bir yetenek olmadığı bilinmektedir. Bakıcılık geleneği genel itibarıyla ocaklık geleneğinin altında ilerlemektedir. Bakıcıların belirli kavramlar aracılığıyla cinlerle iletişim kurduklarına inanılır ve bu yolla fal baktıran kişiye cevap verildiği öne sürülmektedir. Bu süreç, genellikle belirli ritüeller ve semboller etrafında şekillenmektedir:

1.5.3.1. Suyu Bakma

“Bakıcı bir kabın içine konulmuş suyun içine bakar veya bir başkasına baktırır. Bu baktırdığı kişi bir sübyandır. Bu iş için söylenmesi gerek olan davet sözlerini tekrarlayarak cini çağırır ve baktıran kişinin sormak istediklerini cine sorarak cevap bekler. Bu yöntem genellikle kayıp kimselerin, eşyaların bulunması için veya umut beklenen bir olayın neticesini öğrenmek için yapılır” (KK-2).

1.5.3.2. Aynaya Bakma

“Şamanların, yitiklerden haber almak için kullandıkları yöntemdir. Aynaya bakma yöntemi de suya bakma yönteminde olduğu gibi cin çağırarak yapılır. Bakıcı aynaya bakıp kayıp olan gelecekte beklenen ve dilenen unsurları görür ve gördüklerini karşısındaki baktıran kişiye aktarır. Bakıcı bu işlemi tamamladıktan sonra aynayı bir mum yardımıyla çarpı atarak, dua ederek kilitlemelidir. Aksi takdirde cinler, kötü ruhlar kişiye musallat olur” (KK-4).

1.5.3.3. K z ve Kur  un

1.5.3.3.1. K z Bakıcılığı

“Kor haline gelen k z parçaları dikkatlice suya bırakılır. K zlerin suya temas ettiğinde çıkardığı sesler ve hareketleri sonucunda bakıcı tarafından yorumlanır. K z hızla s nerse baktıran kişinin enerjisi s nm  , su yüzeyine çıkarsa cevap belirsiz, duman yukarı doğru çıkarsa cevap olumludur. Sorulan soru için denge sağlanması yakındır” (KK-5).

1.5.3.3.2. Kur  un Dökme

“Ate te eritilen kur  un aniden suya dökülerek katı hale getirilir. İşlem sırasında kur  unun aldığı şekillere göre kişinin yaşamındaki gizli sırları açığa çıkardığına inanılır. Keskin sivri şekiller kişinin bastırılmış öfkesine, yuvarlak şekiller dengeli biri olduğuna, parçalanmış ya da çatlak şekiller kişinin y zerinde göz yani nazar olduğuna delalettir. Bu işlemler sonucunda bütün kur  unlar toprağa gömülür nazarın ve negatif enerjisini böylelikle yok olup gittiğine inanılır” (KK-5).

Fotoğraf-2: Kur  un Dökme

K z bakıcılığı ve kur  un dökme uygulamaları, Anadolu halk kültürü içerisinde metafizik bilgiye ulaşma, ruhsal durumları teşhis etme ve korunma amaçlı gerçekleştirilen geleneksel pratikler arasında yer almaktadır. K z bakıcılığı ritüelinde, k z haline getirilmiş ateş parçalarının dikkatlice suya bırakılmasıyla ba layan süreç, közlerin suya temas ettiklerinde çıkardıkları sesler, su yüzeyindeki hareketleri ve dumanın yönüne göre yorumlanmaktadır. Bu sembolik okumalar aracılığıyla bireyin enerji durumu, karşı karşıya olduğu belirsizlikler ve olası olumlu gelişmeler hakkında öngörülerde bulunmaktadır. Örneğin k z n hızla s nmesi bireyin enerjisinin

tükenmiş olduğu; közün su yüzeyine çıkması durumunda ise cevabın belirsiz olduğu kabul edilir. Dumanın yukarı çıkması ise olumlu bir cevabın işareti olarak yorumlanmaktadır. Kurşun dökme pratiğinde ise ateşte eritilen kurşun ani bir şekilde soğuk suya dökülerek katılaştırılır; oluşan şekiller bireyin içsel durumu, ruhsal çatışmaları ve dış etkilerle olan ilişkisi üzerine yorumlanır. Keskin ve sivri şekiller kişinin bastırılmış öfkesini, yuvarlak şekiller dengeli bir kişilik yapısını, çatlak ya da parçalanmış şekiller ise birey üzerinde “göz” yani nazar bulunduğu delalet eder. Ritüelin sonunda kurşun toprağa gömülerek negatif enerjilerin ve nazarın etkisiz hâle getirildiğine inanılır. Her iki uygulama da bireyin iç dünyasına dair sembolik bir analiz sunmakta; aynı zamanda toplumsal hafızada yer etmiş metafiziksel korunma ve arınma pratiklerinin günümüzde dahi canlılığını koruduğunu göstermektedir.

Bakıcılıksa Türk halk inançlarında derin bir yer edinmiş ve tarihsel süreç boyunca farklı yöntemlerle uygulanan bir gelenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıcılık kavramı falcılıkla ilgili olarak farklı araçlar ve ritüeller aracılığıyla geleceği öngörme amacını taşımaktadır. Suyu bakma, aynaya bakma, köz bakıcılığı ve kurşun dökme gibi yöntemler bakıcıların cinlerle iletişim kurarak, danışanlarına yanıtlar sundukları uygulamalar arasında yer almaktadır. Bu ritüellerin her biri, halk arasında bir sembolik anlam taşıırken, insanların bilinmeyenlere dair korkularını ve meraklarını gidermeye yönelik psikolojik bir rahatlama sağlamaktadır. Bakıcılık, aynı zamanda da soydan soya aktarılan bir gelenek olup bu geleneği sürdürenler, toplumlarında bir tür mistik bilgelik ve güce sahip kabul edilmektedir. Bununla birlikte, bakıcılığın toplumda güven arayışının bir yansıması olduğu ve kişilerin içsel huzurlarını bulmak için bu tür uygulamalara başvurduğu söylenebilir. Sonuç olarak bakıcılık, bir kültürel fenomen olarak halk arasında önemli bir yer tutmaya devam etmekte ve kişisel inançlar doğrultusunda yaşamlarındaki belirsizliklere dair yanıtlar arayan bireyler için bir çıkış yolu sunmaktadır.

1.5.4. Fetiş

Fetiş belirli nesnelere doğüstü güçler atfedilmesi ve bu nesnelerden koruma, şifa ya da uğur beklenmesiyle oluşan bir inanç sistemidir. Taş, boynuz, pençe, deri, bez parçası veya heykel gibi nesnelerin, bir ruh ya da mistik varlık tarafından ele geçirildiğine inanılmaktadır. Bu nesneler, sahibine güç ve koruma sağladığı düşünüldüğü için kutsal kabul edilmektedir (Örnek, 2014: 87). Fetişler, sadece dini veya büyüsel pratiklerde değil, aynı zamanda toplumların kolektif hafızasında da

önemli bir yer tutmaktadır. Onlara duyulan saygı, korku, inanç ve ritüellerle ortaya çıkan kültürel unsurdur.

Muska, tıpkı fetiş nesnelerde olduğu gibi, genellikle hastalıklardan korunma veya tedavi amacı taşıdığına inanılan sembolik güçlere sahip bir koruyucu obje olarak değerlendirilir. Çoğunlukla üçgen biçiminde tasarlanan muskalar; deri, gümüş ya da altın gibi dayanıklı ve değerli materyallerle muhafaza edilerek kişisel takılar hâline getirilir. Boyna ya da kola takılmak üzere hazırlanan bu nesnelerin, üzerlerindeki yazılar ve semboller aracılığıyla kişiyi metafizik tehditlere karşı koruduğuna inanılmaktadır (Hançeroğlu, 1975: 430).

Muska denilen kavram nazar, büyü gibi benzeri unsurlar için yazılı olarak yapılan ve kişiyi koruyucu ya da zayıflatıcı özelliklere sahip bir kavramken fetiş ise benzer bir nitelikte belirli nesneler aracılığıyla ruhsal bir çekim gücüne sahip olması açısından ilişkilendirilebilmektedir. Her iki açıdan da bakıldığında bu kavramlar yapılan ritüeller açısından benzerlik gösterebilmektedir.

1.5.5. Tılsım

Tılsım *Türkçe Sözlük*'te (1966: 716), gizemli ve doğaüstü güçlere sahip olduğuna inanılan bir nesne olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım tılsımın sahip olduğu mistik özellikleri ve insanların inanç sistemlerindeki yerini vurgulamaktadır.

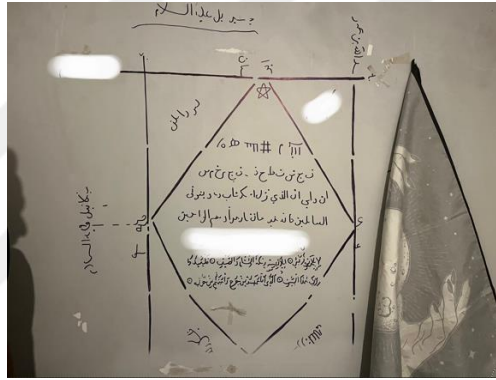
“Tılsım, büyüünün en önemli ögesi olarak bilinmektedir. Bir kişiye yapılan büyüünün veya kişinin hastalığını gidermek için yapılan büyüünün en önemli parçasıdır. Büyü yapılacak kişiden alınan bir nevi eşya, bez parçası, saç vb. öğeler belirli dualar ve ritüeller eşliğinde kutsanarak büyüüyü tamamlamada en etkili kavramdır” (KK-7).

“Diğer bir bakışla bir tılsımı yapabilmek için yıldızların yerini, tabiatlarını belirlemek ve takvimin uygun olması gerekmektedir. Bu tılsımlar yıldızların konumunun vücuda kâğıda çizilip saklanması gerekmektedir. Tılsımlar kişinin iyiliği için yapılacağı gibi kötülüğü içinde yapılmaktadır. Bu açıdan yapan kişi de yaptıran kişi de çok dikkat etmek zorundadır” (KK-9).

Türk kültüründe en dikkat çekici tılsımlı objelerden biri, Osmanlı padişahları ve yüksek rütbeli devlet adamları tarafından kullanılan tılsımlı gömleklerdir. Yapımı uzun yıllar sürebilen bu gömlekler, üzerinde hem dinî hem de büyüsel sembolleri barındıran özgün eserler olarak kabul edilmektedir. Tılsımlı gömlekler; kara büyülere, düşman saldırılarına ve çeşitli hastalıklara karşı koruma sağlamak amacıyla

kullanılmaktaydı. Bu gömleklerin etkisini kaybetmemesi için yıkanmadığı, ayrıca etkisinin artması amacıyla doğrudan çıplak bedene giyildiği tarihî kaynaklarda ifade edilmektedir (Gökyay, 2003: 66-72).

Kadim dönemlerden itibaren süregelen tılsım inancı, bireyleri nazardan, hastalıklardan ve kötü ruhlardan koruma amacı taşımaktadır. Bu inanç doğrultusunda, cansız nesnelerin üzerine güçlü dualar okunarak onları metafizik bir koruyuculukla donatmak amaçlanmıştır. Tılsım hâline gelmesi istenen nesneler, belirli ritüeller eşliğinde kutsanmış; üzerlerine yazılan dualar ve semboller aracılığıyla koruyucu bir güce sahip olduklarına inanılmıştır. Örneğin, taşlar, ağaçlar veya çeşitli objeler bu tür uygulamalarla negatif enerjilerden ve olumsuzluklardan koruyucu tılsımlar hâline getirilmiştir.

Fotoğraf-3: Koruma Amaçlı Duvara Çizilen Tılsım

Bununla birlikte, tılsım inancı yalnızca cansız varlıklarla sınırlı değildir. Bazı canlı varlıkların da belirli nitelikleri ya da davranışları nedeniyle tılsımsı güç taşıdığına inanılmaktadır. Bu bağlamda bazı kuş türleri veya bitkiler, halk inançlarında koruyucu nitelik atfedilen canlılar olarak tılsım işlevi görmektedir. Tılsımlar gerek cansız gerekse canlı unsurlar aracılığıyla bireylerin ruhsal ve fiziksel güvenliğini sağlamaya yönelik derin ve köklü bir inanç sisteminin temelini oluşturmaktadır.

“Alevilik inancında en güçlü tılsımlar arasında kuş, geyik ve tavşan gibi hayvanlar öne çıkmaktadır. Hacı Bektaşî Veli’ nin don değiştirme inancıyla belirli hayvan türlerine büründüğüne inanılır. Bu nedenle bu hayvanların insanları kötülükten koruduğu düşünülmektedir. Alevilikte kuş, geyik ve tavşan gibi hayvanların kesilmesi veya öldürülmesi caiz değildir. Bu inanç bu hayvanların kutsal kabul edilmesinin ve koruma işlevinin bir yansıması olarak kabul edilmektedir” (KK-10).

Gagavuz mitolojisinde de yer alan tılsımlar, şekil değiştirme yeteneğine sahip hayali varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Bu varlıkların genellikle uzun gömlekler giymeyi tercih ettikleri ve harabeler, köprü altları ile su kaynakları gibi تنها ve gizemli mekânlarda görünmeyi sevdikleri ifade edilmektedir. Mitolojik anlatımlarda, cesur ve korkusuz bireylerle karşılaşmaktan kaçındıkları; çünkü bu tür bireylerin tılsımı etkisiz hâle getirme potansiyeline sahip olduğu belirtilmektedir. Buna karşın, korku dolu bir insanın tılsımla karşılaştığında yoğun korku nedeniyle yaşamını yitirebileceğine inanılmaktadır. Tılsımlar hem canlı hem de cansız varlık biçiminde tezahür edebilir. Gagavuz inanç sistemine göre bazı bölgelerin bu varlıkların etkisi altında olduğu düşünülür. Gagavuz halkı, bu tılsımlardan korunmak amacıyla çeşitli ritüeller düzenlemekte ve bu bağlamda kurban sunma uygulamalarına da başvurmaktadır (Beydili, 2022: 560).

1.6. Sözlü Kaynakların Yaptığı Uygulamalarda Kullandığı Tılsımlar

1.6.1. Muska

Muska, genellikle kişilerin üzerinde taşıdığı, kötülükleri, hastalıkları veya büyüü önlemek amacıyla kullanılan bir tür nesnedir. Özellikle yazı bilmeyen topluluklarda, kutsal metinlerden alıntılar, Tanrı, peygamber, aziz ve evliya isimleri ya da büyüü formüller, farklı materyaller üzerine yazılarak nazarlık olarak kullanılmaktadır. Bu yazılar genellikle kâğıt, deri, metal (teneke, bakır, gümüş, altın) gibi malzemeler üzerine işlenir. Türkiye'de ise bu tür nesnelere "muska" adı verilir ve genellikle üçgen biçiminde hazırlanır. Anadolu'da yaygın olarak görülen bu tılsımlar, tarih boyunca insanlık kültürlerinin bir parçası olarak varlığını sürdürmüştür. İlk muska örnekleri ise, Mısır'da bulunan ve koruyucu özelliklere sahip muskalar olarak kaydedilmektedir (Eker, 2000: 47-54).

Genellikle yazılı dualar semboller veya kutsal metinler içeren muska, kişinin üzerinde taşıdığı veya evinde bulundurup kötü enerjilerden korunmak veya şans getirmek amacıyla kullanılır. Muskalar, genellikle belirli bir niyetle hazırlanır ve bu niyet muskayı güçlendirmektedir.

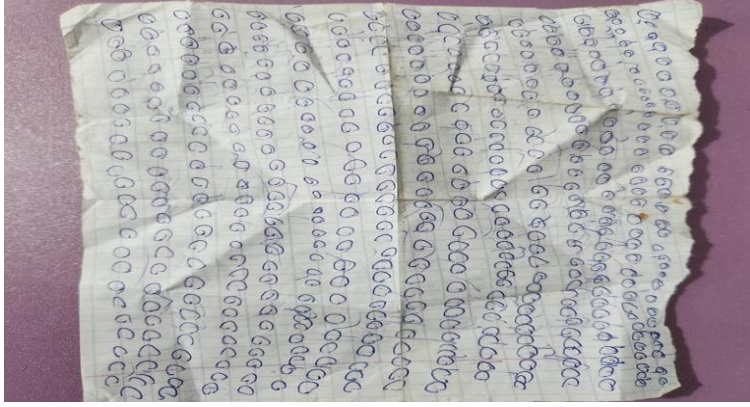
“Eski zamanlardan beri muska yapımıyla ilgilenen biriym. Birçok kişi Allah rızası ile muska yaptırmaya gelir. Böyle olanları kabul ederim fakat kötü niyetle gelen çok fazla kişi de oldu. Nazardan korunmak için yapılan muskalardan biri kırk iki adet çörek otuna Yasin suresini teker teker okuyup bir beze sarmaktır. Yedi kere sarılır

Çünkü yedi kere sarıldığında kişi tuvalete girildiğine günah olmadığına inanılır. Bir diğer muska  rneği ise yapmadım yapmam da gene de biliyorum. Domuz yağı kullanarak ve belli şekiller çizerek yapılan muska türüdür. Çizilen şekillere göre ayrılık ya da bebek düşürmek için yapılır” (KK-13).

Muska, tarihsel kökenleri Antik Mısır’a kadar uzanan, yazılı dualar, kutsal metinler veya semboller aracılığıyla bireyleri görünmeyen k t l klere karşı koruma amacı taşıyan bir halk inancı pratiğidir. Genellikle kâğıt, deri, teneke, bakır ya da gümüş gibi malzemeler üzerine işlenen muskalar, Anadolu halk kültüründe nazardan korunma, şifa sağlama, büyüye karşı koyma ya da şans getirme gibi amaçlarla kullanılmakta; bu nesneler çoğunlukla üçgen şeklinde hazırlanarak kişinin üzerinde taşınmaktadır. Özellikle okuma yazma bilmeyen ya da metinsel içeriğin mistik anlamına doğrudan ulaşmak yerine sembolik koruyuculuk vasfına inanan halk kesimleri arasında bu uygulama yaygındır.

Saha verilerine göre (KK-13), muska yapımı hem dinsel niyet hem de büyüsel motivasyonlarla şekillenmektedir. Görüşülen kaynak kişi, kendisinin muska yapımına “Allah rızası” niyetiyle başvuranları kabul ettiğini, ancak kötü niyetli taleplerle gelen bireyleri reddettiğini belirtmektedir. Bu anlatım, muskaların yalnızca korunma amaçlı değil, zaman zaman saldırgan ya da manipülatif amaçlarla da kullanılabileceğine işaret etmektedir. Örneğin   rek otuna Yasin Suresi’nin okunarak yedi kez sarılmasıyla oluşturulan bir muska, doğrudan nazardan korunmaya yönelik bir uygulama olarak aktarılmaktadır. Sayıların ( zellikle "yedi") kutsallığı ve koruyucu gücüne olan inanç burada dikkat çekicidir. Aynı anlatımda domuz yağı ve semboller aracılığıyla yapılan, düşük yaptırmak veya ayrılık yaratmak gibi niyetlere hizmet eden muskaların da halk arasında bilindiği ancak her uygulayıcı tarafından kabul görmediği ifade edilmektedir. Bu durum, muskaların iyi niyetli tılsım ve kötü niyetli büyü arasında geçişken bir konumda yer aldığını göstermektedir.

Genel olarak muska, halkın manev  ihtiyaçlarını karşılamak, belirsizlik ve tehlikelere karşı psikolojik bir güvenlik duvarı oluşturmak amacıyla başvurduğu bir metafizik nesne olma özelliği taşır. Sahadan elde edilen anlatımlar, muskaların bireyler arasında ahlaki bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu ve uygulayıcının etik değerleriyle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu da muskaların yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda kültürel ve etik kodlarla örülü sembolik araçlar olduğunu göstermektedir.

Fotoğraf-4: Vücutta Çıkan Yara İçin Okunup Tılsım Çizilen Muska

1.6.2. Ateş Tılsımları

“Ateş dönüşüm ve yenilenme sembolüdür. Ateş tılsımları genellikle ateşin etrafında yapılan ritüellerle güçlendirilir. Ateş tılsımı cesaret, tutku ve yaratıcılığı artırmak amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin kişinin burcu ateş grubundaysa mutlaka ateşle yakarak meditasyon yapmasını öneririm. Burçların bulunduğu elementler kişilerin rahatlamasını sağlamaktadır. Aynı zamanda da metafizik varlıklarla aramızda bir köprü görevi gördüğü için fal bakarken de rahatlıkla kullanılmaktadır” (KK-14).

1.6.3. Su Tılsımları

“Arınma ve yenilenme sembolü olarak kullanılır. Suyu belirli dualar okunarak veya nesneler bırakılarak yapılır. Su tılsımı duygusal denge sağlamak veya ruhsal arınma amacıyla kullanılabilir. Suyu yetmiş iki defa okunan Furkan suresi kismet açar ya da suya okunan Ayetel Kürsi suresi nazardan korumaktadır. Bir başka inanişaya göre de suyun hafızası olduğuna inanılır ve suya söylenen dilekler gerçekleşir. Özellikle bu ritüel dolunay altında yapılırsa çok daha etkili olmaktadır. Ayın enerjisinin suya geçmesi kişiyi ruhen ferahlatır. Gene dolunay altında suyu bekledikten sonra içine biraz kaya tuzu atıp o suyla yıkanılırsa kişi negatif enerjilerden arınır” (KK-14).

Başka bir inanişaya göre de su aracılığıyla küçük çocukların günahsız sayılması nedeniyle dua okunup çocuklara suya baktırarak geleceği görme görüşü gelişmiştir:

Annemler küçükken komşuya gitmiştik. Beş ya da altı yaşlarındaydım. Bu komşu teyze su falına bakardı. Bir kâse içindeki suyu okur ve küçük çocuklara genelde

“Sen sübyansın ve içinde ne var suyun ne görüyorsun bak bakalım.” derdi. Hepimiz çok özenirdik o suya bakmaya çocukluk işte. Ben de bakmak istedim ve gerçekten fal baktıran kişinin hayatında neler olacağını gördüm. Annem dedi ki “Bizim oğlanın geleceği de gözüktür mü?” “Kadın bu sefer suya tekrar okudu ve ben şu an ki halimi, eşimi ve çocuklarımı gördüm. Eşimin adını duydum. Çok korkunçtu. Bunun üzerine geceleri beni hep korkuttular. Hocaya gittik ve bana muska verdi öyle rahatladım. Bu gibi uygulamalar riskli işlerdir. Herkesin uzak durmasını tavsiye ederim” (KK-10).

1.6.4. Toprak Tılsımları

“Toprak, güven ve istikrar sembolü olarak kabul edilir. Toprak tılsımları genellikle doğadaki malzemeler (toprak, taş, bitkiler vb.) kullanılarak yapılmaktadır. Kişinin hayatında denge sağlamaya yardımcı olabilir. Negatif enerjiyle yüklü olan stresli kişiler genellikle çıplak ayakla toprakta yürütülür ya da kâğıt, bez vb. doğada yok olan maddelerle yapılan büyüler, ritüeller toprağa gömülerek. Doğa anadan dilekler istenmektedir ve bunların yanında da kişinin kullandığı kristal tılsımları da nötrlemek için toprak veya su elementi kullanılmaktadır” (KK-14).

1.6.5. Hava Tılsımları

Hava elementi, geleneksel metafizik ve ezoterik inanç sistemlerinde düşünce ve iletişimle ilişkilendirilmektedir. Zihinsel netlik, sezgisel farkındalık ve yaratıcılığı artırma amacıyla hava elementinden faydalandığına inanılmaktadır.

1.6.6. Kristal Tılsımları

Farklı kristallerin enerjileri çeşitli amaçlar için kullanılabilir. Yastığın altına konulan bu taşlardan bazıları uyumayı kolaylaştırırken vücutta kolye gibi takı olarak kullanılan taşlarsa kişinin bedensel, ruhsal enerjisini istediği yönde kuvvetlendirmek için kullanılabilir. Bunların yanında da evde de kullanılan bu taşlar evin iç huzurunu sağladığına ve kötü enerjiyi çektiğine inanılır.

1.6.7. Akik Taşı

Akik taşı, literatürde “Agat” olarak da bilinir ve topraklama özelliğiyle öne çıkan yarı değerli taşlar arasında yer almaktadır. Özellikle tükenmişlik ve yoğun yorgunluk hissi yaşayan bireyler için faydalı olduğuna inanılmaktadır. Bedensel ve ruhsal dengeyi destekleme potansiyeline sahip olan bu taşın, bireyin enerjisini dengelediği ve stres ile kaygıyı azaltmada yardımcı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca,

kişisel özgüveni artırarak zihin-beden uyumunu güçlendirdiği belirtilmektedir. Akik taşının, bireylerin içsel huzur arayışına katkı sunduğu ve yaşamlarında karşılaştıkları olumsuzlukları geride bırakmalarına yardımcı olduğu inancı, alternatif terapötik yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirilmektedir (URL- 2).

1.6.8. Ametist Taşı

Ametist taşı, tarihsel süreç boyunca birçok medeniyet tarafından mistik ve koruyucu özellikler taşıdığına inanılan değerli taşlardan biri olarak kabul edilmiştir. Mor tonlarıyla öne çıkan bu taş, özellikle zihinsel ve ruhsal huzur sağlama potansiyeliyle dikkat çekmektedir. Negatif enerjilerden arındırıcı etkisine inanılan ametist, bireyin stresli yaşam dönemlerinde içsel denge kurmasına yardımcı olabileceği düşüncesiyle kullanılmaktadır. Meditasyon ve diğer ruhsal uygulamalarda kullanıldığında ise, derin bir zihinsel odaklanma, içsel sükûnet ve ruhsal farkındalık düzeyinin artmasına katkı sunduğu ifade edilmektedir. Ayrıca sezgisel güçleri desteklediği ve bireyin manevi farkındalığını artırdığına inanılan ametist, alternatif şifa yaklaşımları kapsamında önemli bir metafizik unsur olarak değerlendirilmektedir (URL- 2).

1.6.9. Ay Taşı

Ay Taşı, literatürde sıklıkla “Yeni Başlangıçlar Taşı” olarak anılmakta ve kullanıcıya iç huzur, duygusal denge ile sezgisel yetkinlikler kazandırdığına inanılmaktadır. Duygusal dalgalanmaları yatıştırıcı etkisiyle bilinen bu taş, özellikle aşk ile ilişkilendirilen çakraları dengeleyerek bireyler arasındaki ilişkilerde uyum sağlamaya yardımcı olmaktadır. Hormonal dengesizlikleri düzenleyici etkisine yönelik inançlar, Ay Taşı’nı özellikle kadınlar arasında popüler hâle getirmiştir. Aynı zamanda bu taşın, bireylerin sezgisel kapasitelerini artırdığı ve içsel rehberlik sağladığı düşünülmektedir. Tüm bu özellikleriyle Ay Taşı, yeni başlangıçlara cesaret verici bir metafizik sembol olarak değerlendirilmektedir (URL-2).

1.6.10. Turkuaz Taşı

Turkuaz taşı, halk arasında “Firuze” olarak da bilinmekte; İngilizcede ise “Turquoise” adıyla anılmaktadır. Tarihsel kaynaklara göre, bu taş Türkler tarafından eski dönemlerde savaş malzemelerinde kullanıldığı için “Türk Taşı” olarak da adlandırılmıştır. Firuze’nin, bireyin enerjisini dengelediği ve zihinsel huzur

sağladığına yönelik güçlü bir inanç mevcuttur. Negatif enerjileri uzaklaştırma ve ruhsal koruma sağlama potansiyeli, bu taşın metafizik alandaki önemini artırmaktadır.

Özellikle stres ve kaygıyı azaltarak içsel sükûneti desteklediğine inanılan Turkuaz taşı, bireyin duygusal denge kurmasına katkı sunmaktadır. Bununla birlikte, özgüveni artırdığı ve kişinin kendini ifade etme becerilerini geliştirdiği yönündeki inançlar da yaygındır. Ayrıca, dostluk ve sadakatin sembolü olarak değerlendirilen bu taş; manevi değeri yüksek hediye bir obje olarak özel günlerde tercih edilmektedir (URL-2).

“Bahsedilen bu tılsımlara tılsımın sahibi dışında kimse dokunmamalıdır ve tılsımın sahibi bu tılsımları her gece ya da haftada bir mutlaka ay ışığında saf suyun içinde ya da toprağın içinde bekletip etkisiz hale getirmelidir. Tılsımın içinde biriken enerji tılsımın sahibini huzursuz edebileceği için bu temizleme yöntemi unutulmamalıdır” (KK-11).

1.6.11. Sembolik Tılsımlar

“Belirli sembollerin veya figürlerin kullanıldığı tılsımlardır. Bu semboller koruma veya şans getirme amacı taşımaktadır. Nazar boncuğu, kötü bakışlardan korunmak için yaygın olarak kullanılan bir semboldür ya da üzerlik otu evdeki kötü enerjiyi almak için kapı girişlerine asılmaktadır” (KK-10).

1.6.12. Ritüel Tılsımları

Belirli bir amaca yönelik gerçekleştirilen ritüeller aracılığıyla güçlendirilen tılsımlar, bireysel inanç ve niyet doğrultusunda şekillenmektedir. Bu tür tılsımların etkili olabilmesi, büyük ölçüde kişinin ritüel esnasında ortaya koyduğu niyet ve inanç yoğunluğuna bağlıdır. Ritüel sürecinde kullanılan nesnelerin, bireyin niyetini pekiştirdiğine ve sembolik düzeyde bu niyete enerji kattığına inanılmaktadır.

Genel olarak, tılsımların işlevselliği bireyin inanç düzeyiyle doğru orantılı olarak değerlendirilmektedir. Kişi, kendi inanç yapısı doğrultusunda bir tılsım seçmekte ve bu tılsımın kendisine iyi geldiğine inanarak ruhsal bir yönelimle hareket etmektedir. Bu bağlamda, söz konusu tılsımların etkilerinin bilimsel değil; daha çok psikolojik rahatlama, içsel denge kurma ve sembolik koruma arayışı çerçevesinde değerlendirildiği görülmektedir.

Fotoğraf-5: Tılsımlarla Açılan Tarot Falı

Metafizik inançlar ve uygulamalar, özellikle Türk halk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Ateş, su, toprak ve hava elementleri etrafında şekillenen tılsımlar ve ritüeller, bireylerin ruhsal ve fiziksel dengeyi sağlamalarına yardımcı olmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu belirtilen tılsımlar hem sembolik anlamlar taşıyan hem de bireylerin psikolojik rahatlama ve manevi güçlenme arayışına hizmet eden araçlar olarak kabul edilmektedir.

Ateş tılsımları, cesaret, tutku ve yaratıcılığı artırmak amacıyla kullanılan ritüellerle desteklenirken, su tılsımları, arınma ve yenilenme amacını taşır. Suya okunan duaların, nazardan koruma ve kismet açma gibi işlevleri olduğuna inanılmaktadır. Toprak tılsımları, güven ve istikrar sembolü olarak kabul edilmekte ve doğa ile etkileşim yoluyla enerji dengeleme sağlanmaktadır. Hava tılsımları ise, zihinsel netlik ve sezgiyi artırma amacı güder. Bu tılsımlar, her biri kendi sembolik anlamıyla, bireylerin yaşamlarında belirli bir dengeyi kurmalarına ve ruhsal huzuru sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Kristal tılsımları, doğal taşların enerji potansiyellerinden faydalanan bir diğer uygulama türüdür. Akik, ametist, ay taşı ve turkuaz gibi taşlar, farklı ruhsal ve bedensel etkiler yaratma inancıyla kullanılır. Bu taşlar, bireylerin enerjilerini dengelemeye, stresle mücadele etmeye ve içsel huzuru sağlamaya yönelik metafiziksel araçlar olarak değerlendirilmektedir.

Sembolik tılsımlarsa semboller aracılığıyla kötü enerjilerden korunma ya da şans getirme amacı taşır. Nazar boncuğu ve üzerlik otu gibi öğeler, halk arasında yaygın şekilde kullanılan sembolik tılsımlardır. Aynı zamanda ritüel tılsımları kişisel niyetler doğrultusunda yapılan ritüellerle güçlendirilir ve bireyin ruhsal yönelimlerine hizmet eder.

Muska kullanımı, kötü enerjilerden korunma ve şans arayışının bir diğer biçimi kullanılmaktadır. Muska, genellikle belirli bir niyetle hazırlanan ve sembollerle güçlendirilen bir nesne olup, kişinin inanç sistemine göre anlam kazanır. Geleneksel olarak, nazardan korunmak veya içsel dengeyi sağlamak amacıyla kullanılan muskalar, metafiziksel anlamda önemli bir yer tutmaktadır.

Sonuç olarak, tılsımlar ve muskalar halk kültüründeki metafizik pratiklerin önemli unsurlarıdır. Bu pratikler bireylerin ruhsal rahatlama ve güven arayışlarının dışında sembolik bir güç kazanma amacını taşımaktadır. Fakat bu inançların etkileri bilimsel temele dayanmamakla birlikte kültürel ve psikolojik açıdan önemli bir fonksiyon üstlendikleri söylenebilir. Bu bağlamda tılsımların gücü büyük ölçüde bireylerin inançları ve psikolojik durumları ile ilişkilidir.

1.7. İnanış ve Uygulamalar

Geleneksel inanç ve uygulamalar genellikle yaşamla doğrudan bir bağı bulunmayan akıl ve bilimsel temelden yoksun inanç ve uygulamaları tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Bu tür inançlar, iyilik ya da kötülük getirebileceğine inanılan doğaüstü güçlerle ilişkilendirilmekte; sihir, büyü ve benzeri uygulamalardan türeyen nesnelerle bağlantılı olan düşünce kalıpları da inanç ve uygulamalar kapsamında değerlendirilmektedir. İnançlar ve uygulamalar yalnızca bireylerin kişisel maneviyatında sınırlı kalmayıp aynı zamanda toplumsal normlar, kültürel pratikler ve geleneksel değer sistemleriyle de iç içe geçmiş bir yapıya sahiptir.

Batıl inançlar çoğunlukla korku, çaresizlik ve çağrışım gibi psikolojik etkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta; bireyin geleceği öngörme arzusuyla rastlantısal olayları ve belirli işaretleri anlamlandırma çabasıyla şekillenmektedir (Örnek, 1971: 42). Bu tür inanışlar mantıklı ve bilimsel temellere dayanmayan dolayısıyla hem bilimin hem de dinin kabul etmediği inançlar olarak tanımlanmaktadır. İnanç ve uygulamalar, bireylerin yaşamlarını etkileyebilecek düzeyde yanlış algılar ve bilişsel yanılsamalar oluşturabilir. Bu durum hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çeşitli olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

İnanış ve uygulamalar belirli bir kültürün egemen dinine muhalefet eden inanç ve uygulamalar için kullanılır. Bu anlamı tarihsel dönemler ve sosyal bağlamlara göre değişiklik gösterebilir. Örneğin; Damadın gelini düğünden önce gelinlikle görmesi ve

sonrasında gelin ve damadın huzursuzluk yaşayıp ayrılması ve kötü bir olay yaşayınca eskiden kalma bir adet olan tahtaya üç kez vurarak şeytan kulağına kurşun denmesi gibi halk kültürüne yerleşmiş inanç ve uygulamalar vardır” (KK-1).

1.7.1. Sözlü Kaynaklardan Tespit Edilen İnanış ve Uygulamalar

Bu bölüm; KK-1, KK-3, KK-16, KK-17, KK-30’dan elde edilen bilgilerle hazırlanmıştır.

1.7.1.1. Uğursuzluk Getirdiğine Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Gece tırnak kesilmesi:** Ömrün kısılacağına veya kötü bir olay yaşanacağına inanılmaktadır.
- **Kapı eşiğinde durulması:** Uğursuzluk getirdiği ve şeytanın musallat olabileceği söylenmektedir.
- **Baykuş ve karga ötmesi:** Birinin ölüm haberinin alınacağına işaret ettiğine inanılmaktadır.
- **Gece aynaya bakılması:** Ruhun aynaya hapsolabileceği ya da cinlerin musallat olabileceği düşünülmektedir.
- **Merdiven altından geçilmesi:** Uğursuzluk ve şanssızlık getirdiğine inanılmaktadır.

1.7.1.2. Uğur Getirdiğine Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Nazardan korunmak için mavi boncuk takılması:** İnsanları kem gözlerden koruduğuna inanılmaktadır.
- **Üzerlik otu yakılması:** Evdeki kötü enerjiyi ve nazarı uzaklaştırdığı düşünülmektedir.
- **El ayası kaşınırsa para geleceği:** Sağ avuç içi kaşınırsa para geleceği, sol avuç içi kaşınırsa para gideceği söylenmektedir.
- **Damadın ayağına basılması:** Nikâh kıyılırken gelin, damadın ayağına basarsa evlilikte söz sahibi olacağına inanılmaktadır.
- **Kırık ayna parçalarını hemen toplanması:** Aynanın kırılması kötü şans getirdiğinden, parçaların hızla toplanması gerektiği ve kırık aynaya bakılmaması gerekildiğine inanılmaktadır.

1.7.1.3. Cinler ve Ruhlarla İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Akşam vakti ıslık çalınması:** Cinleri çağırdığına inanılmaktadır.
- **Gece sakız çiğnenmesi:** Sakızın ölü eti olduğu ve gece çiğnendiğinde kötü ruhları çektiği söylenmektedir.
- **Gece su istenmesi:** “Üç Harfliler” tarafından duyulursa musallat olabilecekleri düşünülmektedir.
- **Yeni doğan bebeğin kırkı çıkmadan dışarı çıkartılmaması:** Cinlerin zarar verebileceği inancı vardır.
- **Lohusa kadının yatağının kapalı bırakılması:** Lohusanın mezarının yarı açık olduğu için lohusanın yatağına kötü ruh girmesin diye daima kapalı tutulur.
- **Lohusa kadının ve bebeğinin yalnız bırakılmaması:** İki de savunmasız olduğu için kötü ruhların onları rahatsız edeceğine inanılır. Bu bağlamda yastıklarının altına bıçak koyarak onları koruduğuna inanılmaktadır.

1.7.1.4. Ölüm ve Ahiret ile İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Tabutun yere sert konmaması:** Ölen kişinin ruhunun rahatsız olacağına inanılmaktadır.
- **Ölü evinde ayna örtülmesi:** Ruhun aynada sıkışıp kalabileceği düşüncesiyle, evdeki aynalar örtülür.
- **Cenaze evinde yemek pişirilmemesi:** Ruhun hala evin içinde dolaştığı için pişirilen yemekten rahatsız olacağından komşular tarafından yemek getirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.
- **Cenazeden sonra eve süpürge sokulmaması:** Ölünün ruhunun eve geri dönebileceğine inanılmaktadır.
- **Ölünün üzerine bıçak konulması:** Ruhun daha kolay çıkacağına inanılmaktadır.
- **Mezarlığın işaret edilmemesi:** Mezarlığı kişi işaret edip gösterirse ruhların rahatsız olacağına inanılmaktadır.
- **Ölen kişinin ayakkabılarını evin dış eşiğine koyulması:** Ölen kişi geri dönerse alıp giyeceğine inanılmaktadır.

1.7.1.5. Şans ve Kötü Talihle İlgili Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Yastığa baş koymadan önce dua edilmesi:** Uykuda kötü rüya görmemek için önce dua edilmesi gerektiğine inanılmaktadır.
- **Elma kurusu yenilmemesi:** Elma kurusu yediğinde baş ağrısı yapacağına nazara uğrayacağına inanılmaktadır.
- **Eline iğne batarsa:** Birinin sana kötülük yapacağına in inanılmaktadır.
- **Sürekli olarak bozuk para bulunması:** Kişinin şanssız olduğuna başına kötü bir olay geleceğine inanılmaktadır.
- **Saatın ters çalışması:** Kötü bir olayın habercisi olduğu düşünülmektedir.
- **Düşmek, çelme takılmak:** Bu tür olayların kötü şansa işaret ettiği kabul edilmektedir.

1.7.1.6. Doğa ve Hayvanlarla İlgili İnanış ve Uygulamalar

- **Karga pencereye konarsa:** Evde kötü bir olayın olacağına işaret etmektedir.
- **Kedinin önünüzden geçmesi:** Allah'ın sizi gördüğüne ve yanında olduğuna inanılmaktadır.
- **Sinek, arı ya da böcek görülmesi:** Kötü haber veya birinin rahatsız olduğu anlamına gelmektedir.
- **Böceğin öldürülmesi:** Özellikle karınca ya da örümcek öldürmek uğursuzluk getirdiği kabul edilmektedir.
- **Rüzgârın aniden kesilmesi:** Havanın aniden sakinleşmesi, kötü bir şeylerin olacağına işaret etmektedir.

1.7.1.7. Yiyecek ve İçeceklerle İlgili İnanış ve Uygulamalar

- **Yumurta kırılması:** Besmele çekmeden kırılan yumurtanın uğursuzluk getirdiğine inanılmaktadır.
- **Ekmeğin bölünmesi:** Bereketsizlik getirildiğine inanılmaktadır.
- **Ayakta su içmesi:** Sağlık sorunları veya kötü talih getirdiği kabul edilmektedir.

- **Yemek yerken sofranın dağıtılması:** Sofra dağıtmak kötü olayların baş göstermesi anlamına gelmektedir.
- **İçkinin içine tuz atılması:** İçkinin günah olmadığına inanılmaktadır.
- **Tabakta yemek bırakılması:** Kişi tabağında yemek bırakırsa ahirette o yemekleri gözleriyle yiyeceğine inanılır ya da şeytanı beslediğine inanılmaktadır.

1.7.1.8. Duyular ve Bedensel Durumlarla İlgili İnanışlar ve Uygulamalar

- **Burun kaşınması:** Eve misafir geleceğine in inanılmaktadır.
- **Kulak çınlaması:** Sağ kulağın çınlaması birinin iyi şeyler konuştuğu sol kulağın çınlaması ise kötü şeyler söylendiği kabul edilmektedir.
- **Dökülen saçın dışarı atılması:** Kişinin çok fazla baş ağrısı yaşayıp hasta olacağına inanılmaktadır.
- **Diş ağrısı:** Birinin size karşı kötü niyet beslediği veya yapacağınız bir işte şanssız olacağınız düşünülmektedir.
- **Avcun kaşınması:** Kişinin sağ avcu kaşınır para geleceği sol avcu kazanırsa para geleceğine inanılmaktadır.
- **Ayağının altının kaşınması:** Kişinin yola gideceğine inanılmaktadır.
- **Ellerini çenenin altına koymak:** Bereketsizlik getirildiğine inanılmaktadır. “Kişi başını taşıyamazsa cebindeki parayı nasıl taşısın?” denir.

1.7.1.9. Ev ve Eşyalarla İlgili İnanış ve Uygulamalar

- **Kapı eşiğinde beklenilmemesi** Kapı eşiği cinlerin evidir, bu yüzden orada durmak kişiyi huzursuz etmektedir.
- **Kırık eşya kullanılmaması:** Kırık bir eşyanın kullanılması kötü şans getirmektedir.
- **Ölen kişinin resmini eve asılmaması:** Evdeki huzursuzluğun artıracığı ve ölen kişinin rahatsız olacağına inanılmaktadır.
- **Evin içinde terlik ya da ayakkabı ters bırakılmaması:** Evin içinde ters terlik bırakmak huzursuzluk ve ölüm getireceğine inanılmaktadır.
- **Evin içinde şemsiye açılması:** Bereketsizlik getirildiğine inanılmaktadır.

1.7.1.10. Çocuk ve Bebeklere Dair İnanış ve Uygulamalar

- **Bebeğin göbek bağıнын gömülmesi, saklanması:** Göbek bağı nereye gömülürse bebeğin oraya gideceğini saklanırsa da evde kalacağına inanılmaktadır.
- **Çocuğun çok ağlaması:** Çocuğun durduk yere çok ağlaması çok yağmur yağacağına ve kıtlık olacağına inanılmaktadır.
- **Çocuğun alnına nazar değmesi:** Çocuğun alnına ya da başına nazar boncuğu takmak kötü enerjilerin uzaklaştırılması için yapılır.
- **Yeni doğan bebeği regl olan kadının kucağına almaması:** Regl olan kadının negatif enerjileri çok olacağı için bebeğe dokunmaması ve dokunursa “Ben de sendenim korkma benden” demesi gerektiğine inanılmaktadır.
- **Çocuğun ayağını öpülmemesi:** Çocuğun yürümeyeceğine inanılmaktadır.

İnançlar ve uygulamalar, bireylerin ve toplumların tarihsel ve kültürel birikimlerinin bir yansıması olarak, günlük yaşamlarında yer edinmiş bir dizi davranış ve düşünce kalıbıdır. Genellikle doğaüstü güçler, kötü ruhlar, şans, talih gibi kavramlarla ilişkilendirilen inançlar bilimsel temellere dayanmayan ancak toplumsal hafızada önemli bir yer tutan geleneklerdir. İnanışlar ve uygulamalar, sadece bireylerin manevi yaşamlarını etkilemekle kalmaz ve aynı zamanda toplumsal normlar, kültürel pratikler ve geleneksel değer sistemleriyle de derinlemesine bağlantılıdır.

Yazılı ve sözlü kaynaklarda yer alan inanç ve uygulamalar halk arasında nesilden nesle aktarılan, bazen korku, bazen de umutla şekillenen uygulamalar ve inanışlar arasında yer almaktadır. İnanışlar çoğunlukla psikolojik etkenler ve insanın kontrol edemediği bilinçaltı süreçlerle bağlantılıdır. İnsanlar, yaşadıkları olayların anlamını bulma ve geleceği öngörme arzusuyla, rastlantısal durumları ve işaretleri farklı şekillerde yorumlarlar. Kimi inanışlar uğursuzluk ya da kötü talihle ilişkilendirilirken, bazıları da kişiye şans getireceği veya kötülükleri uzaklaştıracağına inanılan nesnelerle, davranışlarla ve sembollerle ilişkilendirilir. Bu bağlamda, her bir inanç ve uygulama, toplumsal bağlamda anlam kazanır ve bir kültürün en derin inanç ve değerlerini yansıtır.

Toplumsal hayatta önemli bir yeri olan inançların, bireylerin yaşamlarında derin etkiler bıraktığı ve bu inanışların, toplumların kültürel kimliğinin şekillendirilmesinde rol oynadığı söylenebilir. Bu sebeple halk kültüründe yer alan inançlar ve uygulamalar, sadece bireysel değil toplumsal yapılarla da bütünleşen bir yön taşır. İnançlar, toplumu bir arada tutan ve hayatın anlamına dair bir bağ kuran güçlü sembolik sistemler olarak işlev görür. Bu tür inançlar, bireylerin dünyayı anlamlandırma çabalarına, toplumsal dayanışmayı güçlendirme ve kültürel sürekliliği sağlama gibi işlevlere hizmet eder.

Sonuç olarak, geleneksel inanç ve uygulamalar, her ne kadar bazen bilimsel doğrulardan uzak olsa da toplumsal hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu inançlar insanların kendilerini, çevrelerini ve yaşamlarını anlamlandırma biçimlerinden biridir. Sonuç olarak geleneksel halk inançları, toplumların kültürel zenginliğini ve manevi mirasını yansıtan önemli bir kaynak olarak varlığını sürdürmektedir.

1.8. Ocak

Herhangi bir hastalığı iyileştirme konusunda yetkili olduğuna inanılan ve bu yetkinin babadan oğula geçtiği kişiler “ocaklı” olarak adlandırılırken, bu aileye de “ocak” denir. Ocaklılar hem kadın hem de erkek olabilmektedir. Genellikle kırsal kesimde yaygın olan bu ocaklar, temre ocağı, alazlama ocağı, uçuk ocağı, sarılık ocağı, sıtma ocağı, nazar ocağı, baş ocağı ve dolama ocağı gibi çeşitli adlarla anılmaktadır (Kalafat, 2005: 111-112).

Ocak kavramı, Türk kültüründe saygı duyulan önemli bir unsurdur. Ailenin sürekliliğini, soy bağlarının korunmasını ve kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasını temsil eden bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Ocaklık inancı, yalnızca biyolojik akrabalık ilişkilerini değil, aynı zamanda manevi bağları ve kültürel aktarımı da simgelemektedir. Ocağın “yanmaya” devam etmesi, soyun ve kültürün sürekliliği anlamına gelir. Şamanik kökenlere dayanan ocak inancı, İslamiyet’in kabulü sonrasında dönüşerek varlığını sürdürmüş ve günümüze kadar ulaşmıştır. Bu inanç yapısında, ocağın manevi gücünün hastalıkları iyileştirdiğine, kötü ruhları uzaklaştırdığına ve bireylerin ruhsal dengeye kavuşmasına vesile olduğuna inanılmaktadır.

Eski Türk inancında aile ocağı ataların kutsal mirası olarak büyük bir yere sahiptir. Ocaklık inancına göre büyük ata ve büyük ana ruhlarının aile ocağında sürekli

olarak var olduğuna inanılmaktadır. Bu nedenle ocağın her zaman canlı tutulması ve ona saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Yörükân, 2005: 68-69).

Göçebe yaşam tarzına sahip topluluklarda, evin ocağıyla özdeşleştirilmesi ve ocağın soy ve aile ile eşdeğer kabul edilmesi, bu kültürel inançların bir sonucudur (Polat, 2005: 218).

Alevilikte ocak dedenin mensup olduğu soyu ifade eden önemli bir kavramdır. Dedelik kurumu doğası gereği soy güden ve soya tâbi olan bir yapıya sahiptir. Bu sebeple bir dede vefat ettiğinde onun yerine soyun devamlılığı ve ocağın devamlılığını sağlamak için genellikle oğlu geçmektedir. Bu geçiş süreci Alevî geleneğinde “ocak” terimiyle tanımlanır ve bu kavram hem aile bağlarını hem de dini otoriteyi simgelemektedir. Ocak, sadece bir soyun devamını değil aynı zamanda inanç ve ritüellerin aktarımını da temsil etmektedir (Tanyu, 1976: 292; Yıldız, 2005: 323). “Anadolu’nun birçok bölgesinde olduğu gibi Eskişehir Bölgesinde de ocaklık halen alevi kültüründe devam etmektedir. Yeni evlenen dedenin çiftin ocağa gelerek doğruluk yemini etmesi, herhangi bir hastalığın iyileşmesi için ocağa gelip kurşun dökülmesi ya da dua okunması gibi adetler mevcuttur” (KK-5).

Ocak inancı, Türk halk inançları sisteminde hem soy bağına hem de manevi aktarım sürecine işaret eden köklü ve çok katmanlı bir yapıdır. Eski Türk inançlarında ataların ruhlarının varlığına duyulan saygıyla temellendirilen bu kavram, zaman içinde çeşitli dini ve kültürel formlara bürünerek günümüze kadar ulaşmıştır. Özellikle İslamiyet’in kabulü sonrasında ocak inancı, şamanik öğelerle İslamî anlayış arasında bir köprü görevi görmüş; tarikat yapılarında, özellikle Alevî-Bektaşî geleneklerinde dini otoritenin ve ritüel uygulamalarının taşıyıcısı hâline gelmiştir. Bu yönüyle ocak, yalnızca ailevi bir aidiyetin değil aynı zamanda dini bilgi, uygulama ve otoritenin aktarıldığı kutsal bir yapı olarak önem kazanmıştır.

Ocak kavramı aynı zamanda toplumsal hafızayı canlı tutan bir unsur olarak da değerlendirilmektedir. Dini ritüellerin, geleneksel tedavi yöntemlerinin, kurşun dökme, dua okuma gibi pratiklerin bir araya geldiği bu yapı, halk arasında hem fiziksel hem ruhsal iyileşmenin merkezlerinden biri olarak görülmektedir. Anadolu’nun farklı bölgelerinde olduğu gibi Eskişehir’de de ocaklık geleneği, halkın kültürel kimliğini ve inanç dünyasını şekillendiren güçlü bir unsur olarak varlığını sürdürmektedir. Yeni evlenen çiftlerin ocakta doğruluk yemini etmesi, şifa arayışıyla ocağa başvurulması

gibi pratikler, bu yapının sadece geçmişin değil bugünün de canlı bir parçası olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak ocak inancı, halk arasında hem dünyevi hem de uhrevi anlamlarla yüklü bir aidiyet, otorite ve şifa kaynağıdır. Bu şekilde incelendiğinde, ocak sadece bir aile yapısını değil aynı zamanda da toplumsal düzeni, inanç sistemini ve kültürel sürekliliği temsil eden bir sembol hâline gelmektedir. Ocaklık geleneği, geçmişin izlerini bugüne taşıyan, halk inançlarının somutlaştığı ve sürdürüldüğü yaşayan bir kültürel miras niteliğindedir.

1.9. Metafizik ve Astral Pratiklerle Falcılığın İlişkisi

Metafizik ve astral pratikler, insanın varlık, evren ve bilinç üzerine yönelttiği en temel ve derin soruları sorgulamak amacıyla geliştirdiği düşünsel alanlar arasında yer almaktadır. Metafizik, fizikötesi oluşumları ve metafizik varlıkları anlamaya yönelik bir düşünce sistemi olarak, evrenin, varlığın ve bilincin temel ilkelerini kavramaya çalışır. Bu bağlamda, insanın yalnızca fiziksel varoluşunu değil, bu varoluşun ötesinde yer alan gerçeklikleri keşfetme arzusunu da yansıtır. Hem bireysel hem de toplumsal düzeyde varlık ve evren anlayışını derinleştiren metafizik, felsefi ve spiritüel bir arayış alanı sunmaktadır.

Astral pratikler ise fiziksel dünyanın ötesinde var olduğuna inanılan astral düzlemle bireyin etkileşime geçtiği uygulamalar bütünüdür. Bu pratiklerde, astral beden fiziksel bedenden bağımsız olarak hareket edebildiği, ruhsal deneyimlerin aktarımını sağladığı ve bilinçaltı süreçlerle etkileşim kurduğu düşünülmektedir. Astral deneyimler, bireyin evrensel enerjilerle, ruhsal varlıklarla ve kendi bilinçaltısıyla iletişim kurmasına imkân tanıyan metafiziksel bir deneyim alanı oluşturur. Özellikle astral seyahat, bireyin bedensel sınırlarının ötesine geçerek farklı bir varoluş düzeyinde deneyimler yaşamasına olanak tanır. Bu süreç, bireyin evrenle bütünleşme çabasını simgeleyen, ruhsal yolculuğunu ve evrensel düzenle olan bağlantısını derinlemesine anlamlandırmasına imkân sağlayan bir metafiziksel tecrübe olarak değerlendirilir.

Falcılık, tarih boyunca insanın bilinmeyen keşfetme ve merak edilen konulara anlam kazandırma çabası doğrultusunda ortaya çıkan bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar; geleceği öngörme, geçmişini anlama ve mevcut durumları yorumlayabilme arzularıyla çeşitli fal tekniklerine başvurmuşlardır.

Falcılığın temelinde, metafizik ve astral pratiklerin kesişiminde yer alan sembolik bir alan bulunmaktadır. Falcılık kavramı bu bağlamda yalnızca geleceğe ilişkin kehanetlerde bulunma yöntemi değil aynı zamanda evrensel düzenle, kozmik enerjiyle ve bireyin bilinçaltı ile ilişki kurma çabası olarak da değerlendirilmektedir. Suyu bakma, aynaya yansıma izleme, köz ya da kurşun dökme gibi çeşitli fal yöntemleri, tarihsel süreçte birer ritüel pratiği hâlini almış; bireylerin bilinçaltı süreçleriyle temas kurmalarına ve geleceğe dair belirsizliklerden doğan kaygılarını yönetmelerine yardımcı olmuştur. Bu uygulamaların her biri, bir tür astral deneyimi tetikleyerek bireyin metafiziksel ve ruhsal dünyasına açılan sembolik bir kapı işlevi görebilmektedir. Nitekim birçok inanç sisteminde, bireylerin bu tür ritüeller aracılığıyla ruhsal enerjiler ve evrensel bilinçle etkileşime geçebildikleri yönünde güçlü kanaatler bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

FAL: TARİHÇE VE GELİŞİMİ

İnsanlık tarihi boyunca metafizik ve kültürel bir olgu olarak varlığını sürdüren fal ve falcılık pratiği, tarihsel, toplumsal ve dinî bağlamlarıyla incelenmiştir. Kaşgarlı Mahmut'un *Divân-ı Lügat-it Türk*'teki tanımlaması üzerinden fal kavramının Türk kültüründeki karşılığı değerlendirilmiş ve falın yalnızca geleceği öngörme işlevinin ötesinde bireyin iç dünyasını anlama ve umut arayışına cevap verme gibi derin bir işlev üstlendiği vurgulanmıştır. Eski Türklerdeki fal ve kehanet uygulamaları İslamiyet'in kabulüyle geçirdiği dönüşümler ve günümüz toplumunda dijitalleşme süreciyle aldığı yeni biçimler sınıflandırılarak ele alınmıştır. Kemik falı, yıldız falı, kahve falı, ayna falı gibi geleneksel yöntemlerin yanı sıra Kur'ân falı, ilm-i reml ve ihtilaç gibi İslami etkili uygulamalar incelenmiştir. Ayrıca sosyal medya ve mobil uygulamalar aracılığıyla sürdürülen fal bakma pratiklerinin bireylerin umut arayışı ve belirsizlikle baş etme biçimi olarak nasıl devam ettiği, sözlü kaynakların görüşleriyle desteklenmiştir. Fal ve falcılık olgusunun, geçmişten günümüze hem kültürel bir süreklilik hem de bireysel ruhsal destek aracı olarak işlevini sürdürdüğü anlatılmış ve bu sürecin toplumsal belirsizlikler ve kişisel beklentiler karşısında bireylerin metafizik dayanaklar üretme ihtiyacını nasıl karşıladığı gözler önüne serilmiştir. Fal, yalnızca bir kehanet pratiği değil, aynı zamanda sosyo-kültürel dinamikleri ve inanç sistemlerinin değişim-dönüşüm sürecini anlamada önemli bir gösterge olarak değerlendirilmiştir.

2.1. Fal ve Falcılık

Divân-ı Lügat-it Türk'te Kaşgarlı Mahmut'un (1999: 42) “ırk” kelimesine atfettiği anlamlar, bu terimin tarihsel ve kültürel bağlamda derin bir anlama sahip olduğunu göstermektedir. Mahmut, “ırk” ı “falcılık, kâhinlik, bir kimsenin gönlündekini bilmek, yürektekini dışarı çıkarmak” şeklinde tanımlarken, bu kelimenin insan ruhunun derinliklerine inen bir boyutunu işaret etmektedir. Kaşgarlı Mahmut'un belirttiği üzere, Türkiye' nin çeşitli bölgelerinde “ırk” kelimesinin “kader, talih, fal” anlamında kullanılması, bu kavramın toplumsal algısını ve günlük hayattaki yerini yansıtmaktadır. “İrkla-” kelimesinin “kâhinlik et-” anlamı, falcının bir kişiyle ruhsal bir etkileşim kurarak, o kişinin iç dünyasını anlamaya çalıştığını ortaya koymaktadır.

Falcı, yalnızca geleceği tahmin etmekle kalmayıp, aynı zamanda kişinin karakteri ve duygusal durumu hakkında da öngörülerde bulunabilmektedir. Bu durum, falcının bir nevi psikolojik bir analiz yaparak, kişinin içsel isteklerini ve duygularını dışa vurmasına yardımcı olma çabasını da içermektedir. “İrk” kelimesinin bu çok katmanlı anlamı, insan ilişkilerinin ve ruhsal etkileşimlerin karmaşıklığını gözler önüne sermektedir. Bu kelime, sadece bir kader veya talih kavramı değil, aynı zamanda insanın içsel dünyasına dair derin bir anlayışın da ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fal, geçmiş yüzyıllardan itibaren insanoğlunun metafiziksel bir dayanak ve umut arayışı olarak başvurduğu bir uygulama biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Genellikle bireyler umutsuzluk anlarında ya da belirli bir dileklerinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini öğrenme arzusuyla fal uygulamalarına yönelmektedir. Bu süreçte çeşitli materyaller ve sembolik varlıklar kullanılarak hem geleceğe yönelik bilgiler edinilmeye çalışılmakta hem de geçmişe dair izlere ulaşma gayesi güdülmektedir. Nitekim tarihsel olaylar, günümüzde uygulanan fal bakma pratiklerinin biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Falcılık, bir kişinin geçmiş, şimdi ve geleceğe dair bilgiler sunmak amacıyla belirli nesneler aracılığıyla yaptığı yorumlama faaliyeti olarak tanımlanabilir. Falcı, falına baktığı kişiye karşı objektif ve tarafsız bir tutum sergilemelidir. Fal bakılan kişiyle önceden tanışıklığın bulunması ya da kişiye karşı olumlu ya da olumsuz bir önyargının mevcut olması, falın geçerliliğini sorgulanabilir hâle getirmektedir. Bu bağlamda falcılık, yalnızca metafizik bir uygulama değil; aynı zamanda iletişimsel ve sembolik boyutları olan kültürel bir pratiktir. Günümüzde falcılık olgusu belirli mecralarda yapılabilmektedir. M. Aydın ise fal ve falcılığı şu şekilde açıklamıştır:

“Fal genelde ya bazı alet ve vasıtalarla ya da bazı yöntemlerle tahminlerde bulunma, içinde bulunulan zamanla ve gelecekle ilgili yorumlar yapma işidir. Kehanet ve bakıcılıkla ortak yönleri varsa da fal özü itibarıyla farklıdır. Çünkü kehanet ve onun özel bir şekli olan bakıcılık cinler yardımıyla veya özel yeteneklerle (bakış, sezgi vb.) icra edilir. Bu bakımdan falcı kâhin ve bakıcıdan farklıdır. Kâhin (şaman), riyâzet sırasında aç kalıp kendinden geçtiği ve vecde ulaştığı durumlarda gözle görülmeyen varlıklardan özel olarak bilgi aldığını iddia eder. Bakıcı kâhinlerin göz yeteneği gelişmiş bir sınıftır; ateşe, suya, yağa ve diğer bazı şeylere bakarak açıklamalar yapar. Falcı da bazı şeylere bakar, belirli işlemler yapar, özel alet ve vasıtalar kullanır; ancak onun farklı bir yeteneği ve uymak zorunda olduğu zühd kuralları yoktur. Falcı bazı teknikler, kurallar ve söz kalıplarıyla belirli şeylerden anlamlar çıkarıp olumlu veya olumsuz sonuçlara ulaşır. Ayrıca falda şimdiki zamanla veya gelecekle ilgili bir tahmin söz konusu iken sihir ve büyüde mevcut durumu iyiye yahut kötüye yönlendirme ön plana çıkmaktadır” (1995: 138).

Fal ve falcılık uygulamaları bir topluma göre değil bir nevi dünya üzerinde devam edilen ortak bir kültürdür. Fal baktıran kişi, merakını tatmin edebilmek için

çeşitli olgulara başvurmayı tercih etmektedir. Bu kişinin gözünde de fal bakan kişi ayrı bir yerde olarak görülmektedir. Gelecekte haber verme yeteneği ve geçmişini bilme becerisi sayesinde falcı, kişinin gözünde önemli bir figür haline gelir ve bu durum, bireyin hayatını falcılığa göre şekillendirmesine yol açabilmektedir. Bahsedilen falcılık olgusu da 21. yy.da dahi hâlâ revaçta olarak değerlendirilebilmektedir. Bilim ve teknolojinin bu kadar ilerlediği bir dönemde, falcılık kültürünün teknolojiyle birlikte nasıl bir gelişim gösterdiği ve kuşaklar arasında inanç ile uygulama biçimlerinin nasıl farklılaştığı bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

“Fal bana göre bir eğlencedir ama çok da korkarım. İnsanların bir araya geldiklerindeki ortaya çıkan bir eğlenme unsuru” (KK-1).

“Fal bence geleceği görmemizi yarayan bir unsur. Zararlı olduğunu biliyorum ama gene de bu olaya çok fazla düşünüyorum” (KK-11).

“Fal bakan bir çevrede yetiştim. Bana çok yabancı kavramlar değiller. Bence insanların bir umut arayış biçimidir” (KK-30).

“Falı bir eğlence unsuru olarak görüyorum. İnanıyorum da ama sadece olumlu sonuçlara. Her zaman denen gibi umut fakirin ekmeğidir” (KK-21).

“Fala inanmam falsız da kalmam inanışını sevmem de hoşlanmam da. Allah zaten gaybı bilmemizi isteseydi bizi bu duruma hâkim yaratırdı. Çevremde herkes fal baktırırdı ben de bu olayların içinde hep bulundum ama korkmak değil gerek duymadım. Rabbim bana akıl vermiş, neden gidip o akıllı boş yere kullanayım? Yaşayıp görmek varken böyle şeylerle uğraşmam. Oturup Rabbim’ den isterim. O da benim için hayırlıysa öldürür zaten. Öğrenmek için bir çabaya girmem” (KK-35).

Fal, birçok insan için hem eğlenceli bir aktivite hem de geleceğe dair bir merak unsuru olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bu eğlencenin arkasında yatan korku ve belirsizlik duygusu, falın algısını karmaşık hale getirmektedir. Katılımcıların ifadeleri, falın sadece bir eğlence aracı değil aynı zamanda insanların umut arayışlarının bir yansıması olduğunu göstermektedir. Birçok kişi, falı bir eğlence unsuru olarak görse de bu eğlencenin içinde bir korku ve kaygı barındırdığını itiraf etmektedir. Örneğin, bazı katılımcılar, falın geleceği görme aracı olarak işlev gördüğünü kabul etmekte ancak bunun zararlı olabileceğini de bilmektedirler. Bu çelişki, insanların falı bir umut kaynağı olarak görmelerine rağmen aynı zamanda bu süreçte hissettikleri belirsizlik ve korkunun da farkında olduklarını ortaya koymaktadır. Fal bakan bir çevrede yetişen

bireyler, bu kavramlara yabancı olmadıklarını belirtirken falın insanların umut arayışlarının bir biçimi olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum falın sosyal bir etkinlik olarak da değerlendirilebileceğini gösterir. İnsanlar bir araya geldiklerinde, fal etrafında dönen sohbetler ve paylaşımlar, toplumsal bağları güçlendiren bir unsur haline gelmektedir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, falın inançla olan ilişkisini sorgulamakta ve bu tür uygulamalara karşı temkinli bir yaklaşım sergilemektedir. Özellikle, inançlarını Allah' a ve akıllarına dayandıran bireyler, falın gereksiz bir çaba olduğunu düşünmekte ve bu tür uygulamalara yönelmektense yaşamın doğal akışına güvenmeyi tercih etmektedirler. Bu bakış açısı bireylerin kendi içsel güçlerine ve inançlarına olan güvenlerini yansıtmaktadır. Fal hem eğlenceli bir aktivite hem de derin bir korku ve belirsizlik kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar, fal aracılığıyla geleceğe dair umut arayışında bulunsalar da bu süreçte hissettikleri kaygı ve korku, falın algısını karmaşık hale getirmektedir. Bu durum bireylerin inançları, sosyal çevreleri ve kişisel deneyimleri ile şekillenen çok katmanlı bir olgu olarak değerlendirilebilir. Fal, bir yandan toplumsal bağları güçlendiren bir etkinlik olarak işlev görürken diğer yandan bireylerin içsel çatışmalarını ve belirsizliklerini de gözler önüne sermektedir.

Hız. Muhammet, fal terimini kullanarak hayırlı ve olumlu işaretlere dikkat çekmiştir. Bu bağlamda, fal kelimesini, tesadüfen duyulan her iyi söze bir işaret olarak tanımlamış ve bu tür olumlu belirtilerin kabul edilmesini teşvik etmiştir. Bu dönemde fal, yalnızca geleceği öngörme aracı olarak değil, aynı zamanda Allah'a olan güven ve ümidin bir ifadesi olarak da değerlendirilmiştir. Fal, olumsuz işaretler için de kullanılmasına rağmen, esasen iyi ve olumlu işaretler için bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, falın, insanlara umut aşılayan ve onları cesaretlendiren bir öğüt olarak algılandığını göstermektedir. Dolayısıyla, fal, sadece bir kehanet aracı değil, aynı zamanda ruhsal bir destek ve moral kaynağı olarak da önemli bir yer tutmuştur. Bu anlayış İslam kültüründe falın nasıl bir yer edindiğini ve insanların bu kavramı nasıl benimsediğini ortaya koymaktadır (Aydın, 1995: 449-450).

2.2. Türklerde Falın Tarihçesi

Fal, geleceği hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle keşfetmek amacıyla çeşitli yöntemlere başvurmayı ifade eden bir kavramdır. İnsanlık tarihi boyunca bilinmezlikler karşısında duyulan merak ve belirsizlik fal uygulamalarının doğmasına zemin hazırlamıştır. İnsanlar, gelecekte neler olabileceğini anlamak için farklı

uygulamalar kullanmış ve bu süreçte elde ettikleri sonuçları yorumlayıp o sonuçlara göre hayatlarını şekillendirmeye çalışmışlardır. Fal yalnızca bir kehanet aracı değildir ve aynı zamanda bireylerin ruhsal durumlarını, umutlarını ve korkularını yansıtan bir kavram haline gelmiştir. İnsanlık tarihinin en eski dönemlerine kadar fal ve falcılık görülmektedir. İlk çağlardan beri insanlar doğadaki olayları gözlemleyerek geleceğe dair ipuçları edinmeye çalışmışlardır. Bu süreçte gökyüzü hareketleri, hayvan davranışları, rüzgârın yönü ve suyun dalgalanması gibi unsurlar dikkatle incelenmiş ve zamanla ritüelistik uygulamalara dönüşmüştür. Falın yalnızca bir kehanet yöntemi değil aynı zamanda da toplumların inanç sistemlerinin ve kültürel yapılarını etkileyen bir parça haline gelmiştir. Türkler doğayla iç içe geçen göçebe yaşam biçimleri nedeniyle falı çevrelerindeki doğal unsurlara dayandırmışlardır. Gökyüzü ve yıldız hareketleri, rüzgârın esiş yönü, hayvanların davranışları ve hatta suyun yüzeyindeki değişimler fal bakma yöntemlerinde önemli bir yer tutmuştur. Bu tür gözlemler Türk toplumlarında karar alma süreçlerinde ve gelecek hakkında fikir yürütmede etkili olmuş, zamanla destanlara, mitlere ve halk inanışlarına da yansımıştır.

Türk kültüründe, gaybî ilimler ve kehanet geleneği, İslamiyet öncesinden itibaren önemli bir yer tutmuş ve İslamiyet'in kabulüyle birlikte farklı bir çehre kazanmıştır. İnanç ve uygulamalarda değişimler yaşansa da bu tür yaklaşımlar *Ulum-ı Gaybiyye* başlığı altında varlığını sürdürmüştür. Bu geleneğin en dikkat çekici örneklerinden biri, X. yüzyılın sonlarında Tuen-Huang bölgesinde Runik harflerle yazılmış *İrk Bitig* adlı fal kitabıdır. Bu eser, Türklerin kehanet ve falcılığa verdiği önemi gösteren en eski ve kayda değer belgelerden biri olarak kabul edilmektedir (Roux, 1999: 18).

Altay halklarının inanç sistemine göre, Tengri'nin hoşnut olmadığı durumlar, doğa olayları ve kozmik işaretler aracılığıyla tezahür ederdi. Özellikle kuyruklu yıldızların belirmesi, kıtlık, kuraklık, su baskınları ve diğer doğal felaketler, ilahi bir uyarı niteliğinde değerlendirilirdi. Bu tür durumlarda, Tengri'nin rızasını yeniden kazanmak ve felaketlerin etkisini hafifletmek amacıyla çeşitli ritüeller gerçekleştirilirdi. Bu ritüellerin merkezinde ise genellikle at, öküz ve koyun gibi hayvanların kurban edilmesi yer alırdı. Özellikle doğal afetler ve büyük ölçekli yıkımlar karşısında Gök Tanrılara sunulan kurbanlar, Altay inanç sisteminde merkezi bir konumda bulunmaktaydı. Bu uygulamalar, toplumun doğaüstü güçlerle olan ilişkisini düzenleyen ritüel pratikler kapsamında değerlendirilirdi. Kurban törenleri,

Tengri'ye duyulan bağılılığı ve onun iradesini yatıştırma arayışını yansıtan önemli dinî ritüeller olarak kabul edilirdi. Bu bağlamda, Altay halklarının doğayla kurduğu ilişki, yalnızca pragmatik bir yaklaşımı değil; aynı zamanda metafizik bir boyutu da içeren kapsamlı bir dünya görüşünü ortaya koymaktadır (Eliade, 2003: 33).

Dede Korkut Hikâyeleri'nden "Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu"nda, Dirse Han'ın av sırasında oğlunu okla vurması, hikâyenin dramatik yapısını derinleştiren önemli bir olaydır. Bu trajik durum, Dirse Han'ın eşinin, avdan yalnız dönen kocasına duyduğu endişeyi dile getirdiği anlarda belirginleşir. Bu bağlamda, "segirmek" kelimesi, hikâyenin inanç sisteminin köklü geçmişini ve uygulamalarını yansıtan bir terim olarak öne çıkmaktadır. Göz seğirmesi, Boğaç Han'ın annesinin, oğlunun başına bir felaket gelmiş olabileceği düşüncesine kapılmasına neden olur ve bu durum, halk arasında genellikle bir işaret veya uyarı olarak algılanmaktadır. Annenin içgüdüsel kaygısı, göz seğirmesinin bir tür kehanet veya kötü bir olayın habercisi olarak yorumlanmasıyla birleşmektedir. Bu örnek, Dede Korkut Hikâyeleri'nde yer alan inançların ve geleneklerin ne denli derin köklere sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, "seğirmek" kelimesinin kullanımı, Dirse Han'ın eşinin kaygısını ve hikâyenin genel atmosferini derinleştirirken, aynı zamanda Türk kültüründeki inanç sistemlerinin ve geleneklerin zenginliğini de gözler önüne sermektedir.

Kazak Türklerinin destanlarında sihir ve büyü unsurları önemli bir anlatım aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu motifler, *Dotan Batır*, *İyrangayıp-Şah Gabbas*, *Koblandı Batır*, *Kulamergen-Joyamergen* gibi destanlarda sıkça kullanılmış olup, *Köroğlu* destanının Türkmen Kasımhan kolunda da yer almaktadır. Özellikle *Dotan Batır* destanında, Közbaylavşı adlı karakter olağanüstü güçlere sahip bir figür olarak öne çıkmaktadır. Kendisini, her nesneye hükmedebilen biri olarak tanıtır ve kahraman Dotan'ın yanında yer alarak ona destek olur. Künikey'i esaretten kurtarmak için sihirselsel yeteneklerini kullanır; düşmanlarının gözlerini dua okuyarak bağlar ve onları geçici olarak görme yetisinden yoksun bırakır. Künikey'i bir sandığın içine yerleştirerek kaçırılmasını engeller. Közbaylavşı'nın bu doğaüstü yetenekleri, destanda kahramana yardımcı olan güçlü bir unsur olarak işlenmiştir (Arıkan, 2007b: 302). Benzer şekilde, *İyrangayıp-Şah Gabbas* destanında sihir ve büyü, rüya motifiyle iç içe geçmiş bir anlatım sunmaktadır. Destan, sözlü gelenek içinde şekillendiği için gerçekçilik unsurunu korurken metafizik öğelerle de zenginleşmiştir. Kahraman İyrangayıp, babasına kavuşmadan önce gördüğü bir rüyada, sihirli bir şehir ve burada

yaşayan olağanüstü güçlere sahip Şamşibanu adlı bir kızla karşılaşır. Şamşibanu kendisini, insan ile cin arasında bir varlık olarak tanımlarken, yaşadığı şehrin de büyülü özelliklere sahip olduğunu belirtir. Bu anlatım, Kazak destanlarında büyüün yalnızca doğaüstü bir unsur olarak değil, aynı zamanda kahramanın yolculuğunda yol gösterici bir güç olarak da kullanıldığını göstermektedir (Özdemir, 2020: 63).

“Kulamergen-Joyamergen” destanında, olağanüstü güçlere sahip yedi başlı cadı Kurtka, oğlu Orak’ ı büyü yoluyla küçülterek yolda bir tuzak olarak kullanır. Yurduna dönmekte olan Kulamergen, Ballu Marjan ve oğlu Joyamergen ile birlikte yol alırken, küçültülmüş Orak’ ı fark eder ve onu yerden kaldırır. Ancak bu sırada Orak, bir anda eski haline dönerek Kulamergen’ in tüm silahlarını alıp kaçar. Böylece Kurtka’ nın sihirli müdahalesi, kahramanı fiziksel bir mücadeleyle değil, doğaüstü güçlerle alt etmeyi amaçlamaktadır (Arıkan, 2007: 350). Destanda kahramanın sıradan bir rakip tarafından değil, ancak büyü gücüne sahip biri tarafından mağlup edilmesi, onun yüceltilmesine ve olağanüstü bir figür olarak sunulmasına katkı sağlamaktadır.

Benzer şekilde Kırım’ın Kırk Batırı destanının Anşıbay Batır bölümünde, Karabalta, Anşıbay’ a ok fırlattığında, Anşıbay’ ın sahip olduğu sihirli güçler nedeniyle oklar hedefine ulaşmadan havada ikiye bölünüp yere düşer. Burada sihir, kahramanı düşman saldırılarından koruyan ve onu sıradan bir savaşçının ötesine taşıyan bir unsur olarak işlenmiştir (Türkmen ve Arıkan, 2007: 70). Bu anlatım, Türk destanlarında kahraman figürünün genellikle olağanüstü niteliklerle donatıldığını ve doğaüstü güçlerin bu kahramanlık anlatılarında belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Türk toplumu, İslamiyet’ i kabul ettikten sonra inanç sistemlerinde köklü değişimler yaşamış ve bu dönüşüm, fal ve kehanet gibi uygulamalara bakışı da etkilemiştir. İslam inancında, gaybı yalnızca Allah’ın bilebileceği anlayışı hâkim olduğu için, geleceği yorumlama ve bilinmeyeni öğrenme çabaları dine aykırı görülmüştür. Bu doğrultuda, Türklerin eski inanç sistemlerinde önemli bir yer tutan falcılık ve çeşitli kehanet uygulamaları zamanla terk edilmeye başlanmıştır. Bunun yerine, kader inancı ve tevekkül anlayışı öne çıkmış, bireyler geleceği merak etmek yerine Allah’a güvenmeyi ve onun takdirine rıza göstermeyi benimsemiştir. Ancak, halk inanışları içinde falın tamamen yok olmadığı, bazı geleneksel uygulamaların folklorik unsurlar olarak varlığını sürdürdüğü de görülmektedir. Örneğin, eski Türklerde sıkça başvurulmuş *yıldız falı* ve *su falı* gibi yöntemler, İslam’ın gayb

bilgisinin yalnızca Allah’a ait olduğu anlayışıyla çeliştiği için terk edilmiştir. Benzer şekilde, savaş öncesinde zafer ihtimalini anlamak için yapılan fal ritüelleri yerini, kader inancı ve dualarla Allah’tan yardım dileme geleneğine bırakmıştır. Ancak, bazı gelenekler halk arasında folklorik unsurlar olarak varlığını sürdürmüştür. Özellikle kahve falı gibi İslam öncesi dönemden izler taşıyan uygulamalar, günümüzde tamamen inanç temelli olmaktan çıkıp eğlence ve kültürel bir alışkanlık hâline gelmiştir. Fakat İslam dininde falcılık, paragrafta bahsedildiği gibi reddedilmiş ve bu konuda Kur’an ayetleriyle de uyarılarda bulunulmuştur:

İslam dininde falcılık ve kehanet kesin bir şekilde yasaklanmış olup, bu yasak Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette vurgulanmıştır. Falcılığın haram kılındığını gösteren bazı ayetler şunlardır:

1. Gaybı yalnızca Allah bilir:

“De ki: ‘Göklerde ve yerde gaybı Allah’tan başka kimse bilmez. Onlar ne zaman diriltileceklerini de bilmezler.’” (Neml Suresi, 27: 65)

Bu ayet, gayb bilgisinin sadece Allah’a ait olduğunu ve insanların, cinlerin veya başka varlıkların geleceğe dair bilgi sahibi olamayacağını açıkça ifade etmektedir.

2. Falcılar ve büyücüler doğruyu söylemez:

“Size şeytanların kime ineceğini haber vereyim mi? Onlar, günaha düşkün olan her yalancıya inerler.” (Şuara Suresi, 26: 221-222)

Bu ayette, falcıların ve kahinlerin doğru bilgiye sahip olmadıkları, aksine şeytanların etkisi altında kalarak insanları aldatmaya çalıştıkları belirtilmiştir.

3. Falcılık ve büyücülük yasaktır:

“Ve onlar, Süleyman’ın mülkü hakkında şeytanların uydurduklarına uydular. Hâlbuki Süleyman küfre düşmedi; fakat şeytanlar insanlara büyüü ve Babil’deki Harut ile Marut adlı iki meleğe indirilen şeyleri öğrettiler. Oysa o ikisi, ‘Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın küfre girme’ demedikçe kimseye (büyü yapmayı) öğretmezlerdi. Fakat insanlar onlardan, kişiyle eşinin arasını açacak şeyler öğreniyorlardı. Oysa Allah’ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezlerdi. Onlar kendilerine zarar verecek, fayda sağlamayacak şeyler öğreniyorlardı. Andolsun, bunu satın alanların ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı...” (Bakara Suresi, 2: 102)

Bu ayette, büyüclüğün ve sihir yoluyla gelecekte haber almanın şeytanların bir uydurması olduğu ve bunları uygulayanların ahirette bir nasibi olmayacağı açıkça belirtilmiştir.

4. Falcılar ve kahinler Allah katında değer görmez:

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar) ve fal okları ancak şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.” * (Maide Suresi, 5: 90)

Burada falcılığın şeytanın bir aldatmacası olduğu ve ondan uzak durulması gerektiği kesin bir dille ifade edilmiştir.

5. Cinlerin bile gaybı bilmediği belirtilmiştir:

“Cinleri de yarattık. Hâlbuki onlar, öldürülmelerinin farkına bile varmadılar.” (Sebe Suresi, 34: 14)

Bu ayet, insanların gaybı bilemeyeceği gibi, cinlerin de geleceğe dair bilgi sahibi olmadığını vurgulamaktadır.

6. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bile gaybı bilmez:

“De ki: ‘Ben size, Allah’ın hazineleri benim yanımdadır, demiyorum; gaybı da bilmem. Size, ben meleğim de demiyorum. Ben sadece bana vahyedilene uyarım.’” (En’am Suresi, 6: 50)

Burada Peygamber Efendimiz’in bile gaybı bilemediği açıkça belirtilerek, falcıların ve kahinlerin doğru bilgiye sahip olmadıkları vurgulanmaktadır.

7. Falcılık ve kehanet Allah’a ortak koşmaya götürür:

“(Allah), gaybı bilendir. Gaybına kimseyi muttali kılmaz. Ancak seçtiği resuller bunun dışındadır. Çünkü Allah, onun önünden ve ardından gözetleyiciler gönderir.” (Cin Suresi, 72: 26-27)

Bu ayet, Allah’ın gaybı kimseye açmadığını, yalnızca peygamberlerin vahiy yoluyla bilgi alabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla falcıların ve kahinlerin iddiaları asılsızdır.

Fal ve kehanet uygulamaları, Türk kültürü ve İslam inancı çerçevesinde tarihsel bir dönüşüm geçirmiştir. İnsanlık tarihi boyunca bilinmezlik ve geleceğe duyulan merak, bu pratiklerin doğmasına zemin hazırlamış; zamanla bireylerin psikolojik

ihtiyaçlarını karşılayan ritüel biçimlerine dönüşmüştür. Eski Türk inanç sistemlerinde doğa olayları ve hayvan davranışları fal yorumlarının temelini oluştururken, İslamiyet'in kabulüyle birlikte bu uygulamalar yeni bir anlam kazanmıştır. İslam inancında gaybın yalnızca Allah tarafından bilinebileceği vurgusu, falcılığı tartışmalı hâle getirmiş; resmi dinî söylem bu uygulamaları reddetmiştir. Ancak halk kültürü içinde kahve falı gibi pratikler, eğlence ve sosyalleşme aracı olarak yaşamaya devam etmiştir. Altay mitolojisi, Dede Korkut anlatıları ve Kazak destanları, kehanet unsurlarını içeren sözlü edebiyat örnekleri olarak, fal ve büyü pratiklerinin Türk kültüründeki sürekliliğini göstermektedir. Bu bağlamda, falcılık, sadece bir inanç değil, aynı zamanda kültürel hafıza ve kimlik inşasında dinamik bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2.3. Türklerde Fal Çeşitleri

2.3.1. Eski Türklerde Fal Çeşitleri

2.3.1.1. Kaşık ve Eldiven Falı

Yakutlarda, ev yapılmak istendiğinde, dua edilip eldiven atılır, düşme esnasında hangi yüzünün yukarı gelip gelmediğine göre fala bakılır. Uğurlu geldiğinde pişirilen yemeğin karıştırdığı kaşıkla benzer ritüeller tekrarlanır (Duvarcı, 1993: 27). Yakut kültüründe ev inşa etme süreci, yalnızca fiziksel bir yapı oluşturma eylemi değil; aynı zamanda ruhsal ve metafiziksel bir dengeyi gözetme pratiği olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, yapılacak inşaatın hayırlı olup olmadığını anlamak adına belirli ritüeller gerçekleştirilir. Bu ritüellerden biri eldiven atarak yapılan kehanet uygulamasıdır. Eldivenin düşme şekli, inşa edilecek evin geleceği hakkında bir işaret olarak yorumlanır. Eldivenin belirli bir yüzü yukarı geldiğinde, evin temellerinin sağlam olacağına ve o hanede bolluk ile huzurun hâkim olacağına inanılır. Bu ritüelin olumlu sonuç vermesi hâlinde, pişirilen yemeğin karıştırdığı kaşık da benzer bir amaçla kullanılarak, oluşan uğurlu enerjinin devam ettirilmesi hedeflenir. Kaşık, yaşamın temel kaynaklarından biri olan yemeği karıştırdığı için, onunla gerçekleştirilen bu ritüel aynı zamanda bereketin ve toplumsal birlikteliğin bir simgesi olarak kabul edilir. Böylece, inşa edilecek yapının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda manevi ve kültürel açıdan da güçlü bir temel üzerine oturtulması amaçlanmaktadır.

“Kaşık falını baktırmıştım ben. Bir tane dede bakıyordu bizim köyde. Karısı ölmüş, tek başına yaşayan arada kendi kendine konuşan bir dedeydi. Bizim kahveye gelir giderdi. Yanında da kaşıkları olurdu. Kahvede kaşık açardı. Çok tatlı biriydi. Birgün ben de gittim yanına “ya dedim dede bana da bak.” Beni kırmadı kaşıklarını çıkardı ve dua okudu. Bana yedi dilek dilememi söyledi ve ben dileğimi diledim. Yedi tane kaşığı ayrı ayrı beze sardı ve üstünü kapadı. Hangisi açılırsa o gerçekleşecek dedi. Cidden tövbe ya Rabbim! Açıldı o bezlerden biri araba dilemiştim tabii ki Allahtan diledim kaşıktan değil. Ve gerçekleşti. Arabamı aldım” (KK-35).

Kaşık ve eldiven falı; Yakut kültüründe yalnızca kehanet aracı değil aynı zamanda yaşamla, doğayla ve ilahi güçlerle kurulan bağın bir ifadesidir. Eldivenin düşme yönü ya da kaşığın verdiği işaret, geleceğe dair hem toplumsal hem bireysel düzlemde anlamlar taşır. Bu pratikler, fiziksel eylemlere ruhsal anlamlar yükleyerek geleneksel yaşamın her yönünü kutsallaştırır. Bu yönüyle kaşık ve eldiven falı, halk inançlarında metafizik olanla gündelik hayatın nasıl iç içe geçtiğini gösteren simgesel ritüellerden biridir.

2.3.1.2. Kemik Falı

Kürek kemiği üzerindeki şekil ve çizgiler üzerinden çeşitli yorumlar yapılmıştır. Birçok millette ve günümüzde de devam eden, Araplarda kıtfе adıyla bilinen fal çeşididir (Ertaylan, 1951:4). Bu tür bir fal uygulaması, bireylerin kendileriyle yüzleşmelerine ve içsel yolculuklarına rehberlik eden bir ritüel olarak öne çıkmaktadır. Kürek kemiği üzerindeki şekil ve çizgilerin incelenmesi hem bireysel hem de kültürel bağlamda derin anlamlar barındırmakta ve insanın kendini, kaderini ve çevresiyle olan ilişkisini anlama arzusunun bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Benzer şekilde geleneksel uygulamalardan biri olan aşık kemiği falında, kemiğin üste gelen yüzüne göre geleceğe dair yorumlarda bulunulur. Bu tür uygulamalar, geçmişten günümüze uzanan bir inanç sisteminin parçası olarak bireylerin metafiziksel gerçekliklerle kurduğu sembolik ilişkileri ortaya koymaktadır (Duvarcı, 1993: 20). Kürek ve aşık kemiği falı gibi geleneksel uygulamalar insanın kaderini çözme ve evrenle kurduğu ilişkiyi anlama arzusunun somut yansımalarıdır. Bu tür fallar hem fiziksel nesneler üzerinden yürütülen bir sembolizm içerir hem de bireyin içsel dünyasına dair anlamlar üretir. Kürek kemiği üzerindeki şekiller ya da aşık kemiğinin konumu, yalnızca birer fiziksel belirti değil aynı zamanda kültürel hafızanın taşıyıcısıdır. Bu uygulamalar, geçmişten günümüze aktarılan metafizik

pratiklerin halk inançlarındaki yerini ve bireylerin bu semboller aracılığıyla kurdukları ruhsal bağları gözler önüne sermektedir.

2.3.1.3. Kumalak Falı

Bu fal için kırk bir kumalak kullanılır. Bunlar taş, koyun tezeği, nohut veya fasulye olabilir. Falcı, kumalakları karıştırır, rastgele üçe ayırır ve her seferinde aynı işlemi tekrarlayarak ortaya çıkan şematik tablodan gelecek hakkında yorum yapar. Kumalaklar veya kum tanecikleri kullanılarak yapılan bu fal türü özellikle Orta Asya'daki Türk toplulukları arasında popülerdir. Kumalaklar, doğal bir simge olan toprak ve bereketin temsili olarak kabul edilir, bu da bu ritüelin derin bir manevi boyutu olduğunu göstermektedir (Duvarcı,1993: 20-21).

“Kırk bir tane nohut tanesinin her birine dua okunur ve üçe bölünür. Üç bölünmesinin sebebi geçmiş gelecek ve şimdiyi temsil etmesidir. Falı bakan falcı nohutları 7 kere sofranın üzerine niyet ederek (falı baktıran kişinin adına diyerek) atar. Her bir oluşan görüntüde falcı nohutların gittiği yere doğru yorumlar yapar genellikle metafizik bir varlıkla çalışıyorsanız bir sofrada bir örüntü olmasına gerek yoktur fakat içsel güdüyle yapılan falda belirli örüntüler kullanılır” (KK-13).

Kumalak falı, Orta Asya kökenli kadim bir kehanet pratiği olarak hem fiziksel nesnelerle hem de spiritüel unsurlarla iç içe geçmiş bir yapıya sahiptir. Doğal malzemelerle yapılan uygulama; geçmiş, şimdi ve gelecek üzerine yapılan yorumlarla zamansal bir bütünlük oluşturur. Sözlü kaynak kaynağın ifadesi bu falın ritüel yönüne ve niyetin önemine vurgu yaparak, kumalak falının yalnızca bir tahmin yöntemi değil aynı zamanda derin bir manevi bağlantı kurma aracı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak kumalak falı hem kültürel hem de metafiziksel bir gelenek olarak varlığını sürdürmektedir.

2.3.1.4. Yıldız Falı

Gökyüzü, insanları her zaman etkilemiştir. Astroloji olarak bilinen bu alanda, güneş, ay ve yıldızların hareketleri, insanların sağlığı, duygusal durumu ve karakteri üzerindeki etkileri araştırılır. Günümüzde burç kitapları ve astroloji sayfaları, bu geleneğin modern uzantılarıdır. Astronomik gözlemlere dayalı olarak yapılan bu fal, insanların doğa ve evrenle ilişkisini anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu fal, gökyüzündeki yıldızların konumlarına bakarak, bireyin karakteri ve kaderi hakkında içgörüler sağlamaktadır (Duvarcı, 1993: 22-26; Ersoylu, 1997: 200).

“Doğum haritası çıkarılacak kişinin doğum günü, ayı, yılı ve doğum saati, doğum yeri çok önemlidir. Bu bilgiler alındıktan sonra yıldızların konumlarına göre kişinin haritası ve elementleri ortaya çıkmaktadır. Bu doğum haritası sayesinde evlenilecek kişinin özellikleri, kişinin kaç tane çocuğu olacağı gibi geleceğe dair bilgiler elde edilir” (KK-14).

Yıldız falı, insanın evrenle olan bağıını anlamlandırma çabasının kadim bir yansımasıdır. Astrolojik yorumlar, bireylerin karakter özellikleri, yaşam potansiyelleri ve olası gelecekleri hakkında bilgi edinme isteğini karşılamaktadır. Sözlü kaynağın ifadesi bu uygulamanın özellikle doğum haritası üzerinden kişisel verilerle şekillendiğini ve detaylı bir sistematığe dayandığını göstermektedir. Modern astrolojik pratikler, geleneksel yıldız gözlemlerinin günümüz dijital araçlarıyla birleşerek bireylerin yaşamlarını anlamlandırma aracı haline geldiğini ortaya koymaktadır.

2.3.1.5. Ayna Falı

Aynanın yansıması üzerinden gerçekleştirilen bu fal uygulaması, eski Türk kültüründe ruhsal yorumlama aracı olarak kullanılmıştır. Ayna, karanlıkla yüzleşme ve öz farkındalık kazanma açısından önemli bir sembol olarak kabul edilir. Bu nedenle, ayna aracılığıyla gerçekleştirilen fal ritüeline katılan bireyin, kendi iç dünyasına yönelik derinlemesine bir bakış açısı geliştirdiği ve benliğine dair farkındalık düzeyini artırdığı düşünülmektedir (Duvarcı,1993: 36).

“Çok tehlikeli bir faldır. Cinler yardımıyla bakılır ve paralel evrenle ilişki kurulur. Aynanın dört kenarından bir sabun ya da mum yardımıyla cin çağırma duası edilerek x şekli çizilir. Burada falı bakan kişi cinle karşılıklı olarak konuşur. Aynayı geri kapatmak içinse Hz. İbrahim’ in mührü çizilir ve duası okunur. Kesin sonuç verdiğine inanılır” (KK-12).

Ayna falı, eski Türk inanç sistemlerinde bireyin içsel dünyasıyla yüzleşmesini sağlayan sembolik ve ritüel bir uygulama olarak öne çıkmaktadır. Aynanın yansıması, sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda ruhsal bir gerçekliğe de kapı aralamaktadır. Sözlü kaynaklar, ayna falının bazı çevrelerde metafizik varlıklarla ilişkilendirilerek tehlikeli ve sınırları zorlayan bir deneyim olarak gördüğünü anlatmaktadır. Bu olgulara göre ayna falı, hem derinlemesine bir öz farkındalık aracı hem de korku inanç ve sınır deneyimleriyle şekillenen mistik bir pratik olarak değerlendirilmektedir.

2.3.1.6. Fincan Falı

Türk kahvesinden sonra fincanın dibinde oluşan tavelerden geleceği okuma geleneğidir. Bu fal, hem sosyal bir etkinlik olarak insanlar arasında paylaşılarak derin arkadaşlık bağları geliştirir hem de kagır kafe kültürünün bir parçası olarak güncellenmiş bir gelenek haline gelmiştir (Duvarcı,1993: 26).

“Üniversiteden arkadaşlarla ayda bir kez toplanıp fal baktırmaya gideriz. Bizim burada gençlerin gittiği bir kafe var. Orada fal bakan kız da çok genç. 18-20 yaşlarında diyebilirim. Fal baktırdıktan sonra örnek veriyorum bir hafta geçip bir daha giderseniz size fal bakmaz. En az bir ay geçmesi gerektiğini söyler. Dedikleri de çıkar ve evet her ne kadar inanmasam desem de inanıyorum aslında. Belki kendimi öyle inandırdığım için belki de gerçekten gördüğü için kesin yorum yapamayacağım. Ama bugüne kadar ne derse çıktı diyebilirim” (KK-28).

“Bir gün tesadüfen bize arkadaşım başka bir ilden annesiyle bize geldi. Arkadaşım annesiyle beraber gelmişti. Bu arkadaşım ve annesi Çerkezdi. Onlar fal bakmayı çok iyi bilirler ama benim ailem fal bakmaya karşıdır. Otururken bana şöyle dedi. “Ya gel sana fal bakayım. İçimden geldi.” dedi. Bende tamam deyip gittim ve kahve yaptım. Bana gurbete gideceğimi dedi evlendikten sonra. Ben hayır evlenmem falan dedim ama ısrar edip bana neler olacağını söyledi: “Buradan bir arkadaşın sizi tanıştıracak ve zaten o da sevgilisinin arkadaşı olacak ama sen bu kızla ve iki kişiyle daha görüşmeni keseceksin. Ama daha sonradan bu kızla mecburiyetten (sevgilisiyle evlenecekleri için) görüşeceksin. Gurbetten geri buraya dönmek isteyeceksin ve dönemeyeceksin.” dedi. Ben o zamanlar 20 yaşlarındaydım ve inanmadım. Ama şimdi bakıyorum da dedikleri birebir çıktı. Bundan başka da fal baktırmadım çünkü bu olaydan sonra korktum” (KK-37).

“Faldan da fal baktırmaktan da korkan bir kişiyim. Yıllar önce yurttan kalırken oda arkadaşının arkadaşına olan bir kişiye fal baktırmıştı. Arkadaşım bu arada aile apartmanında ikamet ediyordu. Ona fal bakan kız demişti ki: “Kardeşin ve sen yalnız kalacaksınız. Apartman var ve o apartman tamamen yok olacak.” Biz gülüp geçtik. Birkaç ay sonra o apartmanda yaşayan ailesi ve akrabaları bir yakında vefat etti. Kardeşi ve kendisi üniversitede oldukları için onlara bir şey olmadı. Kötü bir şey olduğuna inanıyorum falın. Neye inanırsan o gerçekleşir. Belki de içten içe bu durumu

düşünmüştü bilemem. Bu olayı yaşadığımdan beri fal bakılan ortamda bile durmam” (KK-29).

“Bundan bir sene önce nişan attım. Ve hani ortada hiçbir neden yoktu. Çok inanmam fala da ama bu olaydan sonra az da olsa inanmaya başladım. Faldan da korkmam da bu anlatacağım fal bakma olayından sonra gerçekleşti. Bahsettiğim gibi bir nişan sürecim oldu. Aileler tersti ve uyuşmuyorlardı. Gene de ailem benim için bir şey demiyordu. Karşı tarafın da annesi çok iyi bir insan olmasına rağmen kardeşi sürekli ara bozmak derdinde bir kadındı fakat bunu da yılların getirisiyle kanıksamıştım. Nikâhımıza bir ay kala birden telefonlarıma cevap vermemeye başladı. Ortadan yok oldu diyebilirim. Ailesiyle haber gönderip nişanı attığını böyle olması gerektiğini benim ona uygun olmadığımı dillendirmişti. Bu süreci çok zor atlattım. Kardeşimin üniversiteden bir arkadaşı vardı ve bize o geldi. Çok iyi fal baktığını biliyordum ama ben Türk kahvesinden de nefret ederim sevmem. Sonra zorla bana kahve içirip fal kapattırdılar. Falda ciddi anlamda Arapça harfler çıktı. Kapkaranlık bir faldı diyebilirim. Sana bir şeyler yedirmişler ve bu sayede de sana büyü yapmışlar dedi kız. Bu lafin ardından da annesi aradı ve olayı anlattı. Kadın telefonda bana su falı baktı ve bir şeyler okudu sonra da ben rahatladım. Kuş gibi hafifledim. Bu olaydan sonra inanmayacaksınız belki ama bir aylık bir süreç geçti ve eski nişanlım benimle tekrardan barışmak istediğini söyledi. Fakat ben artık hafiflemiştim. İstemedim ve reddettim. Çünkü unuttuğun birini tekrardan hatırlayamazsın” (KK-22).

“Yıllarca önce âşık olduğum birisi vardı. Fakat ne ben bunu gidip kendisine söyledim ne de bir şey oldu aramızda. Sadece arkadaş olarak konuşurduk ama sonra da küstük bir daha konuşmadık. Bu süreçte sevgilim oldu ve kendisi çok iyi fal bakardı. Bir gün falı açtı ve bana da baktı. “Senin kalbinde unutamadığın biri var ve kalbinin sahibi ben değilim. X harfinle başlayan birisini çok sevmişsin ama olmamış. Muhtemelen şu an olacakken aradaki engel benim. Benden bir ay gibi kısa bir sürede ayrılıp onunla sevgili olacaksın.” dedi ve ben kakhaha atmaya başladım. Böyle bir şey olmadığını ve saçmaladığını anlattım kendisine. Zor ikna ettim çünkü fallara ciddi anlamda inandığını söylemişti. Çok da korktum. Ya böyle bir şey varsa ve gerçekten dedikleri doğruysa diye. Aradan bir süre geçti ve tesadüfen aynı arkadaş ortamında karşılaştık. Normal olarak hiç küsmemişiz gibi konuştuk. Ben bunu sevgiliye anlattığımda çok kızdı. Falım çıkıyor işte dedi ve beni engelledi. Bence konu fal değil

ama insan, istediğini ya da çok düşündüğünü kendine net bir şekilde çekiyor. Ben fala değil çekim yasasına inanıyorum” (KK-24).

Fincan falı hem bireysel hem de sosyal düzeyde önemli işlevler üstlenen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların aktarımlarına göre bu fal türü, arkadaş çevrelerinde düzenli olarak uygulanan, kafelerde gençler arasında yaygın olan ve hem eğlencelik hem de yön gösterici nitelik taşıyan bir halk pratiğidir. Bazı katılımcılar fal sonucuna inandıklarını ifade ederken bazıları başlangıçta inançsız olduklarını ancak yaşadıkları deneyimlerin bu tutumlarını değiştirdiğini dile getirmiştir. Fal baktıran bireylerin çoğu, kehanetlerin gerçekleştiğini düşündüklerinde bu uygulamaya duydukları güvenin arttığını ve hatta tekrar tekrar başvurdıklarını belirtmiştir. Öte yandan bazı deneyimlerde falda yer alan olumsuz öngörüler sebebiyle korku, kaygı ve uzaklaşma eğilimleri de gözlemlenmiştir. Genel olarak fincan falı; bireylerin duygu durumlarına, sosyal ilişkilerine ve gelecekle ilgili beklentilerine doğrudan etki eden; gelenekselden moderne uzanan bir pratik olarak tanımlanmaktadır.

2.3.2. İslam Kültürünün Etkisiyle Bakılan Fal Çeşitleri

2.3.2.1. Zecr-Iyafet-Tayr

Bu üç yöntem, çeşitli kuşların uçuş, yürüme ve titreme hareketlerine bakarak gelecek hakkında bilgi edinmeyi amaçlamaktadır (Duvarcı, 1993: 28-29).

2.3.2.2. Kehanet

Bazen dışsal bir ilham ya da içsel bir sezgiyle; kimi zaman çeşitli araçlar aracılığıyla ya da doğrudan iç görü kullanılarak, belirli işaretlerin anlamlandırılması yoluyla geleceğin belirsiz örtüsünü aralamaya ya da geçmişin gizemli sırlarını ortaya çıkarmaya yönelik bir çabadır (Karatosun, 2016: 277).

2.3.2.3. İrafet

Su dolu bir kapta, güneş ışığına yansıyan parlak nesnelere bakarak fal bakma yöntemidir (Ersoylu, 1997: 197-198).

2.3.2.4. İhtilaç-name

Bedenin belirli bölgelerinde meydana gelen istemsiz kas hareketlerinin, birtakım manevi işaretler olarak yorumlandığı ve bu yorumların sistematik biçimde derlendiği geleneksel kehanet metinleridir. (URL-7)

2.3.2.5. Kitap Falı

Kerametini inanılan kişilerin veya ünlü şairlerin eserlerinden yararlanarak yapılan bir fal türüdür. Örneğin, Mevlâna'nın Mesnevisi veya Sâdi'nin Gülistanı rastgele açılarak yorumlanır (Duvarcı,1993: 31).

2.3.2.6. Kur'ân Falı

Kur'ân falları, İslamî gelenek içerisinde genel olarak fal ve kehanetle ilişkilendirilen olumsuz anlamlara rağmen, halk arasında farklı bir bağlamda yorumlanmıştır. Bu uygulamalarda birey, karşı karşıya kaldığı bir karar anında Kur'ân'a başvurarak, onun ayetlerini bir tür ilahi rehberlik aracı olarak kullanır. Yani burada amaç, doğrudan bir kehanette bulunmak değil, yapılacak bir işin hayır ya da şer yönünü Kur'ân'ın yönlendirmesiyle anlamaya çalışmaktır. Bu anlamda, Kur'ân falı, Kur'ân'ın bir tür hakem kılındığı, ilahi iradenin bireyin karar süreçlerine metafizik düzeyde dahil edildiği bir pratik olarak değerlendirilmelidir (Yıldız, 2002: 198)

2.3.2.7. İlm-i Reml

Kum üzerine çizilen nokta ve çizgilere bakarak yapılan yorumlama işlemidir. Remmal, bu işaretlerin yıldızlar ve burçlarla ilişkisini hesaplayarak bazı sonuçlara ulaşır (Duvarcı, 1993: 32-33).

İslami fal yöntemleri dinî ve mistik unsurları içeren bir kehanet pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemler, kutsal metinler, edebi eserler ve semboller aracılığıyla bireylere yol gösterme amacı taşımaktadır. Özellikle Kur'ân Falı ve Kitap Falı doğrudan dini ve tasavvufi metinlerden ilham alarak geleceğe dair işaretler arama çabasını yansıtmaktadır. İlm-i Reml gibi yöntemler ise daha çok astroloji ve sembolik yorumlamalarla ilişkilendirilmiştir. Bu uygulamalar, tarih boyunca belirsizlikle başa çıkma ve rehberlik arayışı içinde olan bireyler tarafından benimsenmiştir. Fakat İslam alimleri arasında fal uygulamalarına yönelik farklı yaklaşımlar da bulunmaktadır. Bazı geleneklerde özellikle Kur'ân ve tasavvufi eserlerden anlam çıkarmaya yönelik pratikler kabul görürken bazı yöntemlerdeyse batıl inanç olarak değerlendirilmiştir. İslami fal türleri, dinî ve kültürel unsurların bir araya gelerek oluşturduğu bir beliren olarak varlığını sürdürmüş, ancak zaman içinde İslam düşüncesindeki kader inancı ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

2.3.3. Günümüz Toplumunda Bakılan/Baktırılan Fal Çeşitleri

Falcılık denilen olgu, bir kimsenin gelecekte haber vermek algısıyla belirli nesneler aracılığıyla bakıp falı baktığı kişinin güncel, geçmiş, gelecek hakkında bilgileri vermesiyle tanımlanabilmektedir. Falcılık yapan kimse fal baktığı kişiye karşı nesnel, objektif davranmaktadır. Kişiyi tanıyorsa ya da kişiye karşı herhangi olumsuz bir duygu taşıyorsa fal geçersiz olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde falcılık olgusu belirli mecralarda yapılabilmektedir. Bunlara internet mecrası, kafe ortamı, uygulamaları, direkt kendi ofisini fal bakım merkezleri adı altında işleten kimseleri örnek verebilmektedir.

2.3.3.1. İskambil ve Tarot Falı

Oyun kâğıtlarının ayrı anlamları vardır. Destenin farklı biçimlerde açılmasından farklı anlamlar çıkarılır (Duvarcı, 1993: 35). İskambil ya da Tarot falı, oyun kâğıtlarının taşıdığı sembolik anlamlar üzerinden geleceği yorumlama pratiği olarak değerlendirilmektedir. Her bir kart, kendi içinde belirli bir temayı veya hikâyeyi barındırmakta; bu kartların bir araya gelmesiyle oluşan kombinasyonlar ise bireyin yaşamındaki karmaşık durumları, içsel çatışmaları ve olasılıkları ortaya koymaktadır. Kartların açılış biçimi—yani hangi sırayla ve hangi düzende yerleştirildiği—yorumun derinliği ve sembolik zenginliği açısından belirleyici rol oynamaktadır. Bu süreç, adeta bireyin yaşamına dair bir harita oluşturma girişimi olarak görülür. Her bir kart, bireyin içsel yolculuğunda bir dönüm noktasını, ruhsal bir temayı ya da evrensel bir mesajı temsil eder. Bu yönüyle İskambil ve Tarot falı, yalnızca geleceği tahmin etmeye yönelik bir yöntem değil; aynı zamanda bireyin kendini anlama, ruhsal farkındalık geliştirme ve yaşam deneyimlerini yorumlama sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

“Kardeşimle beraber tarot baktırmaya gittik. Falcı kadın kardeşime her şeyi söyledikten sonra sıra bana geldi. Ben de alaycı yaklaştığımdan belki de bilmiyorum, “Ben sana bakamam, senin enerjin ve yıldızın çok yükse baksam bile çıkmaz.” dedi ve bizi yolladı. Bilmiyorum belki alay ettiğim için beni sevmedi ya da gerçekten dedikleri doğrudur. Ben biraz daha fala inanma, falsız da kalma diyenlerdenim. Bu yüzden falda iyi bir şey çıkarsa ona inanırım, kötü şeylere inanmam. Korktuğumu düşünmüyorum açıkçası. Benim için bir eğlenme aracı denilebilir” (KK-32).

“Ben kahve falı baktırmam. Genellikle tarot baktırım ve tarotu da fal olarak saymam. O bir enerjidir bence. Kartların enerjisiyle ortaya çıkar. Çevremde bakan kimse yok. Genellikle sosyal medya üzerinden baktırım. Örnek verecek olursam Twitter’den baktırım tarot. Oradaki bakan kişiye bilgilerimi söylerim bu bilgiler ad, doğduğu tarih ve ilişki durumun buna göre size açılım yapar. Mesela katına açılımı yaptırmayı çok severim bu da aşk falı demektir. Kahve falına oranla doğruluğu daha yüksektir” (KK-27).

“Tarot baktırmayı çok severim. Herkese de baktırmam. En önemli şey çünkü bakan kişinin objektif yorum yapmasıdır. En yakın arkadaşım tarot bakar. Dedikleri de genel olarak çıkar. Çünkü ben hep ısrar ediyorum baksın diye o da benden sıkılıp bakmıyor” (KK-31).

İskambil ve Tarot falı, semboller aracılığıyla bireyin içsel dünyasını ve yaşamındaki olasılıkları anlamlandırma çabası olarak öne çıkmaktadır. Sözlü kaynakların ifadeleri, bu tür falların yalnızca geleceği öğrenme aracı değil aynı zamanda da bir tür ruhsal rehberlik arayışı olarak da gördüklerini ortaya koymaktadır. Bazı sözlü kaynaklar tarotun enerjisel bir temele dayandığını düşünürken bazıları ise ona eğlencelik bir pratik olarak yaklaşmaktadır. Yine de ortak nokta, bu uygulamaların kişisel merak yön bulma ihtiyacı ve duygusal boşlukları doldurma aracı olarak kullanılmasıdır. Tarot ve iskambil falları, bireylerin hem kendileriyle hem de çevreleriyle kurdukları anlam ilişkilerini yeniden şekillendirme imkânı sunmaktadır.

2.3.3.2. Rüya Yorumu ve Fal

Rüyada görülen nesneler ve yaşanan olaylar üzerine yapılan yorumlardır. Rüya tabiri konusunda birçok eser kaleme alınmıştır. Başta Hz. Yusuf kıssası olmak üzere birçok İslâmî metinde de rüya motifine yer verilmektedir (Duvarcı, 1993: 36-37). Rüya tabiri, rüyalarda görülen nesneler ve yaşanan olayların belirli sembolik anlamlar çerçevesinde yorumlanmasını içeren eski bir uygulamadır. Bu gelenek, farklı medeniyetlerde çeşitli biçimlerde ele alınmış olup, özellikle İslam kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Hz. Yusuf kıssası, rüya yorumlamanın dini bağlamda en bilinen örneklerinden biridir. Kur’an-ı Kerim’de, Hz. Yusuf’un hem kendi rüyalarını hem de başkalarının rüyalarını yorumlama yeteneğine sahip olduğu ve bu yorumların geleceğe dair öngörüler içerdiği anlatılmaktadır. Bu nedenle, İslam kültüründe rüyalar sadece

bireysel deneyimler olarak değil aynı zamanda ilahi mesajlar içeren işaretler olarak da görülmüştür.

“Küçükken bizim mahallede falcı teyze vardı. Küçükken dediğimde 15 yaşında falandım. Bu falcı teyzeye hep gider gelirdik. Bize hep derdi ki “Dünya değişecek. Öyle bir yer olacak ki aklınız hayaliniz durur. Şimdi çektiğiniz kıtlık, sıralar bitecek. Ama daha büyük sorunlar başlayacak. İnsanlar bir kutuya girecek oradan ilk başta seslerini duyacaksınız. Sonra daha büyük bir kutuya girecek oradan da yüzlerini göreceksiniz. Soytarı olacak hepsi. Haberleşmek için iplere bağlı kalmayacaksınız. Sihirli bir kutudan haberleşeceksiniz. Koydun mu şalvarının içine oradan çıkarıp oğlunu arayabileceksin. Dört tane oğlun olacak. Hepsi de sana çok iyi bakacak. Korkma açıkta kalmayacaksın.” Bu lafları işitince bana çok büyük korku geldi. Eve gittim abdest aldım, Kur’an okudum. Allah’a şirk koştüğümü düşünüp tövbe ettim ve 60 gün oruç tuttum. Rabbim inşallah beni affetmiştir. Fal işine bulaşmak büyük günah ve haramdır. Gaybı, Allah’tan başka kimse bilemez” (KK-34).

“Benim baktırdığım şey tam bir fal mı nitelendiremiyorum desem doğru değil. Rüyaya yattım. Bunu da annemden öğrendim. Genelde bahar döneminde hidrellez zamanında zeytin yiyip uyurduk gençken. Daha sonra annem dedi ki “Uyumadan önce iki rekât namaz kıl ve istiareye yatma duasını et ve duanı Allah’a söyle. Hayırlıysa senin içi yeşil renk, hayırsızsa kırmızı renk göreceksin sonrada üç zeytini ye ve sağ tarafına yatıp uyu.” dedi. Çok korktum ama yapmak da istiyorum. Gene de gençliğin verdiği şey yapmaya karar verdim. Gece abdest aldım. Yatsı namazını da kıldıktan sonra üstüne iki rekât namaz kıldıktan sonra istiareye yattım. Rüyamı anlatmak istemiyorum ama evet o renklerden birini gördüm. Direkt renk olarak değil tabii ki bir obje olarak da düşünebilirsiniz. Başka da falla bir işim olmadı” (KK-36).

Rüya yorumları ve fallar; bireylerin bilinçdışı korkularını, umutlarını ve meraklarını anlamlandırma çabalarının birer yansıması olarak hem geleneksel hem de dini bağlamda belirgin bir yer tutmaktadır. Rüya tabiri, özellikle İslam kültüründe Hz. Yusuf kıssası gibi dini metinlerle meşruiyet kazanmışken fal uygulamaları daha çok halk arasında sözlü kültür aracılığıyla şekillenmiş ve zaman zaman dinî endişelere de neden olmuştur. Sözlü kaynakların ifadeleri bir yandan bu tür uygulamalara duyulan ilgi ve merakı ortaya koyarken, diğer yandan dini hassasiyetlerin nasıl devreye girdiğini ve bireysel iç hesaplaşmalara yol açtığını da göstermektedir. Rüya ve fal

arasındaki bu sınır, halk inançlarında zaman zaman iç içe geçmekte, zaman zaman ise açıkça ayrılmaktadır.

2.3.3.3. Dijital Ortamda Fal Baktırma

Günümüzde fal uygulamaları, modern yaşamın getirdiği değişiklikler ve hızla gelişen teknoloji ile farklı bir boyut kazanmıştır. Artık insanlar yalnızca geleneksel yöntemlerle değil, aynı zamanda internet gibi dijital platformlar aracılığıyla da fal bakma imkanına sahip olmaktadır. Bu dijital dönüşüm, aslında fal bakma geleneklerinin evrim geçirmesine ve çeşitlenmesine zemin hazırlamıştır. Örneğin, sosyal medya platformları ve mobil uygulamalar aracılığıyla erişilen sanal fal hizmetleri, genç neslin ilgisini çekerek geleneksel yöntemlerle kıyaslandığında daha dinamik bir deneyim sunmaktadır. Günümüzde popüler olan fal türleri arasında tarot kartları, astrolog yorumları ve çevrimiçi fal siteleri yer almaktadır bu yeni nesil uygulamalar, kullanıcıların farklı yorumlara ve bakış açlarına ulaşmasını sağlarken, aynı zamanda daha geniş bir kitleye hitap etme imkânı sunmaktadır. Örneğin, tarot kartları sayesinde bireyler, yalnızca gelecekteki olayları değil, aynı zamanda kişisel gelişimleri ve ruhsal durumları hakkında da derinlemesine bilgiler edinebilirler. Aynı şekilde, astrolog yorumları, bireylerin astrolojik haritalarını analiz ederek kişisel yaşamlarındaki önemli dönüm noktalarını anlamalarına yardımcı olmaktadır. Çevrimiçi fal siteleri ise, kullanıcıların anlık olarak fal baktırma deneyimi yaşamalarını sağlayarak, geleneksel fal bakma alışkanlıklarını dijital bir mecraya taşımaktadır. İşte bu zengin çeşitlilik, fal bakma pratiğinin hem kültürel hem de bireysel boyutlarını derinlemesine etkilemektedir.

20.yüzyılın son çeyreğinde bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hız kazanmasıyla birlikte, farklı iletişim araçlarını ve platformlarını bir araya getiren temel bir güç ortaya çıkmıştır (Baldini, 2000: 105) Bu dönüşüm, küresel bilgi akışını hızlandırarak bireyler ve toplumlar arasındaki etkileşimi daha önce görülmemiş bir seviyeye taşımıştır. Birçok ortaya çıkan dijital uygulamalarla insanların hayat şartları da bir nebze olsa değişime uğramıştır. Fal işiyle uğraşan birçok kişi artık bu uygulamaları dijital üzerinden yapmaya başlamışlardır. Sosyal medya, uygulamalar örnek olarak gösterilebilir. Fal hizmeti sunan kişiler, kahve falı, tarot gibi çeşitli fal türlerini kullanarak fal baktıran bireylere kehanette bulunurlar. Bu süreçte, falcılar baktıran kişinin elinde somut bir veri olup olmadığına bağlı olarak farklı yöntemler uygular. Örneğin, kahve falı için baktıran kişiden fincanın fotoğrafı istenir. Eğer böyle

bir görsel yoksa, falcı kişinin niyet etmesini ve belirli sorulara yanıt vermesini talep eder. Ardından, seçilen fal türünün gerektirdiği tekniklere göre yorumlama yaparak geleceğe dair öngörülerde bulunur. Bu hizmet karşılığında falcılar maddi kazanç elde eder ve birçok kişi bu işi geçim kaynağı olarak sürdürmektedir. Sosyal medya üzerinden fal bakan kişilerin istedikleri sorularsa şu şekilde sıralanır: Ad-soyad, doğum tarihi ve doğum yeri. Eğer fal, bir merak için baktırılacaksa örneğin aşk için karşıdaki kişinin aynı şekilde bilgilerini alıp yorum yapmaktadırlar. Her bakılan fal içinse ayrı bir fiyat listesi bulunmaktadır. Bu fallar genellikle durugörü (zihin okuma veya içine doğma), tarot çeşitleri, kahve falı olarak sıralanabilir. Uygulama üzerinden bakılan falda üyelik istenir ve bu üyelik doğrultusunda ücretli baktırabileceğiniz ve ücretsiz baktırabileceğiniz sınırlılıklar ve falcılar gösterilir. Bu durumdan sonra da kişisel bilgiler istenerek fala başlanır. Dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte, geleneksel falcılık uygulamaları da çevrim içi platformlara taşınmış ve ticari bir boyut kazanmıştır. Artık insanlar kahve falı, tarot gibi yöntemlerle sosyal medya ve mobil uygulamalar üzerinden fal baktırmaktadır. Falcılar, danışanlardan fotoğraf, doğum tarihi veya niyet gibi bilgiler alarak yorum yapmaktadır. Bu süreç, falcılığı sadece bir eğlence aracı olmaktan çıkarıp, maddi kazanç sağlanan bir sektöre dönüştürmüştür. Teknolojinin getirdiği bu dönüşüm, insanların falcılığa olan ilgisini artırırken aynı zamanda mahremiyet ve güvenilirlik gibi yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

“Falaadin uygulamasını genellikle falcı arkadaşım olmadığı zamanlarda kullanıyorum. Hikâyesi beni etkiledi ve aynı zamanda da verdikleri veriler doğru da çıkıyor denilebilir. Bana âşık olduğum çocukla evleneceğim söylenmişti ve cidden de şu an evli olmasak da sevgiliyiz. En güvendiğim uygulama denilebilir” (KK-38).

“Genellikle X platformu üzerinden fal baktırmaktayım. Orada özel bir falcım var bana ve fal baktıranlara danışan olarak hitap eder. Ücreti attığı ibana yatırdıktan sonra fal bakımına başlar ve dedikleri de doğru çıkar denilebilir. Daha sonra da bizden memnuniyet içeren bir yazı ister sonra da onu sayfasında paylaşır. Ben de kendisini bu memnuniyet yazılarını görüp yazmıştım denilebilir” (KK-39).

“Astrofal uygulamasına üyeyim ve rüya tabirine, günlük burç yorumlarına kadar da bilgi veriyor. Bu platformdaki kişiler gerçek ve benimle canlı görüşüyorlar. Puanlarına yani tercih edilmelerine göre de uygulama bir ücret belirlemiş onu ödüyorum. Bir eğlence amaçlı eklemiştim ama şu an gerçekten de bağımlıyım. Her dediği doğru çıkıyor” (KK-40).

“Tiktok uygulaması üzerinden fal baktırmıştım. Burası bir fal sitesi değil. Canlı yayın açıyor ve kolektif bir açılım yapabiliyor. Belirli nesneler var. Karşıdaki kişiye istediği nesneyi gönderdiği zaman senin sorunu alıyor ve evet, hayır diye bakıyor. Sonradan öğrendim ki bu nesnelerin hepsi paralıymış. Uygulamayı hemen sildim çünkü büyük bir para göndermişim” (KK-21).

“Instagram’ da fal üzerine çok fazla reels görüyorum. Bunlardan bir tanesine girip sayfasını incelemiştim ve bana çok korkunç gelmişti. Fal baktırmadım ama bu gibi şeyleri incelemeyi severim, eğlenirim. Bu uygulamalara para vermek bana çok saçma gelir” (KK-23).

“Genellikle sosyal medya üzerinden fal gibi metafizik algıları takip ederim ama inanmam. Örneğin karşıma çıkan bir reelste bunu şu kadar kişiye gönderirsen gerçekleşecek gibi şeyler yazıyordu. Tamamen saçmalık. Benim kaderim orada sosyal medyada çıkan şeylere mi bağlı. Bence bunlar gerçek değil. Bunlar yerine oturup kendimizi geliştirmemiz lazım” (KK-43).

“Arkadaşlarla boş zamanımızda oturup fal uygulamalarına fal göndeririz. Öyle körü körüne inanan bir kişi değilim fakat fal uygulamalarından bazılarının dedikleri çıkıyor. Örneğin; falcı bacı uygulaması. Kızım telefonların dinlendiğini söylüyor ama zaten inandığım için değil vakit geçsin diye baktırıyorum” (KK-20).

Dijitalleşme, geleneksel falcılık uygulamalarını önemli ölçüde dönüştürüp fal bakma pratiğini daha geniş kitlelere ulaştırmış ve bu alanda ticari bir sektör oluşturmuştur. Sözlü kaynak mobil uygulamalar ve sosyal medya platformları aracılığıyla geleneksel fal türlerini dijital ortamda deneyimleyebilmekte, tarot kartları, astroloji yorumları ve kahve falı gibi yöntemlerle farklı bakış açıları ve yorumlar alabilmektedir. Bu dijital dönüşüm, falcılığın daha dinamik ve hızlı bir deneyime dönüşmesini sağlamıştır.

Ancak dijital falcılığın beraberinde getirdiği bazı olumsuzluklar da vardır. Kullanıcılar, kişisel verilerin paylaşılması, güvenlik açıkları ve mahremiyet ihlali gibi endişeler yaşamaktadır. Bununla birlikte, dijital fal uygulamalarının doğruluğu ve güvenilirliği konusunda çeşitli şüpheler de söz konusudur. Bazı sözlü kaynak bu platformları sadece eğlencelik bir araç olarak görmekte ve ciddi bir inanç oluşturmadıklarını ifade etmektedirler.

Sonuç olarak dijital platformlar, geleneksel falcılık ile karşılaştırıldığında fal bakma pratiğini daha erişilebilir ve çeşitlendirilmiş bir hale getirmiştir. Ancak, güvenlik, etik ve doğruluk gibi konular hala tartişma konusu olarak dijitalleşen falcılık hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli etkiler yaratmaya devam etmektedir.

ekim yasaı: Birey olumlu bir düşünce yapısını benimsediğinde doğrudan moralini ve motivasyon seviyesini yükseltir. Böylece kişi hem bedensel hem de ruhsal sağlığına daha fazla zen gösterir. Bu farkındalık hli, yaşam kalitesini artıran olumlu gelişmeleri beraberinde getirir ve pozitif etkilerin zincirleme biçimde ortaya çıkmasına zemin hazırlar (URL-9).

“Kişi istediği şeyi kendi beyinde kurgulayarak gerçek hayata geçirebilir. Örneğin, çok istediğiniz bir araba var siz sürekli bunu kaygısız bir şekilde “oldu” mantığıyla düşünürseniz o araba sizin olur. İstenilen olayla olacak mantığıyla değil oldu, gerçekleşti mantığıyla dşnlmelidir. Neye inanırsanız o gerçekleşir. Bunları zihninizde düşünebilirsiniz ya da bir defter tutarak gerçekleşmiş şekilde yazabilirsiniz” (KK-20).

Fal baktırma eylemini bir umut arayışı olarak görmekte ve bu süreçte kendilerini gerçekleştiren kehanetler olarak nitelendirmektedir. Ancak bu durumun tam tersi olarak fal baktıran bazı bireyler olumsuz bir durumla karşılaştıklarında bu inançlarını sorgulamakta ve falı hayatlarından çıkarma yoluna gitmektedirler. Bu çelişki falın bireylerin yaşamlarında nasıl bir rol oynadığını ve bu rolün zamanla nasıl değişebileceğini ortaya koymaktadır. Örneğin, niversiteden arkadaşlarla yapılan fal seansları, gençlerin sosyal bir etkinlik olarak bir araya gelmelerine olanak tanırken aynı zamanda geleceğe dair belirsizliklerini aşma çabası olarak da değerlendirilebilir. Katılımcıların, fal baktırdıktan sonra söylediklerinin çıkması onları bu olguya daha fazla inandırmakta ve belirsizliklerini bir nebze olsun hafifletmektedir. Ancak bu durum falın gerçekliği konusunda bir sorgulama yaratmakta ve bireylerin kendi içsel inançlarıyla yüzleşmelerine neden olmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇELERİNDE ASTRAL, METAFİZİK KABULLER VE UYGULAMALAR

Falcılık pratiğinin bireysel toplumsal ve kültürel boyutlarını günümüz halk kültürü çerçevesinde ele alınıp Eskişehir merkez ilçelerinde yaygın olarak uygulanan fal çeşitlerini ve uygulama ritüelleri incelenmiştir. Sözlü kaynaklarla gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda falcılık uygulamalarının toplumsal cinsiyet, metafizik unsurlar ve sosyal ilişkiler bağlamında şekillenışı anlatılmıştır. Özellikle kadın ve erkek falcılar arasındaki algı farklılıklarına odaklanılmış; kadın falcıların empatik ve sezgisel, erkek falcıların ise daha objektif ve analitik olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Bu tercihler, toplumsal normlar ve bireysel deneyimlerin etkileşimiyle biçimlenen karmaşık sosyal dinamiklere işaret etmektedir. Ayrıca, falcıların metafizik güçlerle ilişkilendirdiği yardımcı ruhlar ve sezgisel algılar, bireylerin ruhsal destek arayışıyla falcılığa yönelmelerinde etkili bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Sözlü Kaynaklarla Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Sözlü kaynakların fal ve metafizik unsurlar üzerine yaptıkları araştırmalar, bu alana yönelip falcılığı bir meslek olarak seçmelerine yol açmıştır. Ayrıca, bu geleneğin aileden el alarak sürdürüldüğü de gözlemlenmiştir. Aileden devam eden geleneğin soydan soya geçişi, halk arasında “el alma” olarak bilinen bir unsuru da içermektedir. Bu gelenek, falcılık kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Sözlü kaynakların, genellikle anne tarafından edindikleri bilgilerle büyüdükları, anne tarafından el aldıkları gözlemlenmiştir. Ancak bazı durumlarda aileler bu kültürün aktarımını engellemeye çalışarak çocuklarına bu konularda bilgi vermekten kaçınmakta; bu da bireylerin, aile bağları içinde gizli bir öğrenme sürecine girmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak, bu durum aile içindeki ilişkilerde sıkıntılara neden olabilmektedir.

Falcılığı sürdüren bireyler, çoğu zaman bu kültürü devam ettirmekle birlikte, kendi mesleklerini de icra etmektedirler. Ancak, aile içinde bu durumu gizli tutarak, yalnızca yakın çevreleriyle paylaşmaları dikkat çekmektedir. Bazı sözlü kaynaklar, falcılığı başlangıçta bir hobi olarak öğrenmeye çalışmış, zamanla bu ilgilerini

kaybetmişlerdir. Diğerleri ise, bu kültürden gelir elde ederek, falcılığı profesyonel bir meslek haline getirmişlerdir.

Bu kişilerin çoğu, aileden el alma yoluyla bilgi edinmişken, bazıları kendi çabalarıyla, semboller ve şekiller üzerinden çıkarımlar yaparak öğrenimlerini sürdürmüşlerdir. Sonuç olarak falcılık hem geleneksel bir aktarım süreci hem de bireysel bir öğrenme deneyimi olarak, zengin bir kültürel mirasın parçası haline gelmiştir. Bu olgu falcılığın sadece bir meslek değil, aynı zamanda derin bir kültürel bağın ve aile ilişkilerinin de yansıması olduğunu göstermektedir.

3.1.1. Falcıların Cinsiyet Ayrımı

Geçmişten günümüze kadar varlığını sürdüren falcılık geleneği, insanların bilinmeyenle yüzleşme ya da geleceği anlama, yaşamlarındaki belirsizlikleri aşma arzusunun bir yansımasıdır. Falcılık, sadece bir kehanet aracı olmanın ötesinde sosyal ve psikolojik dinamikleri de barındıran bir süreçtir. Falcılık, bireylerin güven duygusunu etkileyen karmaşık bir süreçtir. Cinsiyet bu süreçte önemli bir rol oynamakta ve insanların fal baktırma deneyimlerini şekillendirmektedir. Hemcins ya da karşı cins falcı tercihleri, bireylerin kişisel deneyimlerine toplumsal normlara ve kültürel inançlara bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu nedenle falcılığın cinsiyetle olan ilişkisi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derinlemesine incelenmesi gereken bir konudur.

Fal baktıracak kişi ilk olarak falcıya güven duymalıdır. Bu güven, falcının kimliği, deneyimi ve yetenekleri kadar falcının cinsiyetiyle de direkt ilişkilidir. Fal baktıran birey, fal baktıracakları kişiyi falcıyı seçerken cinsiyetin rolünü dikkate önemli bir ölçüde dikkate almaktadır. Hemcins bir falcıya başvurmak bazı bireyler için daha rahat ve güven verici bir deneyim sunabilmektedir. Özellikle kadınlar, kadın falcılara yönelerek benzer deneyim ve duygusal bağlar kurma ihtiyacı hissedebilirler. Bu durum kadınların sezgisel ve duygusal olarak daha yakın bir bağ kurabileceği inancıyla desteklenmektedir. Diğer bir yandan erkek falcılar da belirli bir kitle tarafından tercih edilebilmektedir. Bazı bireyler, erkek falcıların daha analitik ve mantıklı bir yaklaşım sergilediğine inanarak bu cinsiyetten bir falcıya yönelme eğiliminde olabilirler. Bu durum toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının falcılık üzerindeki etkisini gösterir. Falcının cinsiyeti sadece bir tercih meselesi değil aynı zamanda bireylerin güven duygusunu şekillendiren önemli bir faktördür. Falcılık, aynı zamanda toplumsal normlar ve kültürel bağlamlarla da şekillenmektedir. Farklı

kültürlerde falcılık ile ilişkilendirilen cinsiyet rolleri değişiklik gösterebilir. Bazı toplumlarda kadın falcılar, mistik ve sezgisel özellikleri nedeniyle daha fazla saygı görebilirken, diğerlerinde erkek falcılar daha otoriter bir konumda olabilir. Bu durum falcılığın sosyal algısını ve kabulünü etkileyen önemli bir unsurdur.

“Fal baktırmak için genellikle kadın falcıları tercih ederim. Yanlarında kendimi daha rahat hissediyorum. Çünkü kadın falcılar beni daha iyi anlıyor ve dinliyor. Erkek falcılarsa genelde sorduğum soruları alaya alabiliyorlar” (KK-17)

“Kesinlikle erkek falcı tercih etmekteyim. Daha önce kadın bir falcıya gittiğim zaman şöyle bir olay yaşadım. Kendisiyle normalde meslektaşmışız fakat iş bulamadığı için falcılık sektörüne yönelmiş. Beni kıskandı ve benim moralimi bozacak derecede fal baktı. Gerçekleşmesi mümkün olmayacak şeyleri bile olacak şeklinde söyledi ve benim fiziksel görünüşümden tutun da işime kadar kötü yaptığımı ima etti” (KK-31)

“Falcılığı kuaförlük gibi düşünebilirsiniz. Hemcinsiniz olan bir kuaföre mi gitmek istersiniz yoksa erkek kuaföre mi? Şahsen bana sorulursa erkek kuaförü tercih ederim çünkü daha objektif yorum yapıyorlar. Kadın her ne kadar kıskanmıyorum dese de altta yatan mutlaka bir kıskançlık duygusunun olduğunu düşünüyorum” (KK-40)

“Erkek bir falcıdansa kadın bir falcıya gitmeyi tercih ederim. Beni daha iyi anlayıp empati yapabiliyorlar. Bir nevi falcıyı da psikolog şeklinde düşünebilirsiniz” (KK-18)

Falcılık deneyiminde cinsiyet tercihleri, bireylerin kişisel ihtiyaçları, geçmiş deneyimleri ve toplumsal normların etkileşimiyle şekillenen karmaşık bir dinamik sunmaktadır. Bazı bireyler, kadın falcıları daha empatik ve anlayışlı bulurken bazı bireyler de erkek falcıların daha objektif ve mantıklı bir yaklaşım sergilediğini ifade etmektedir. Bu tercihler falcılığın yalnızca bir kehanet aracı olmanın ötesinde, aynı zamanda duygusal destek veya analitik rehberlik beklentisiyle de ilişkilidir. Ancak cinsiyetin bu süreçteki rolü bireylerin yaşadığı olumsuz deneyimlerle (örneğin, kıskançlık veya önyargı) daha da karmaşık duruma gelebilir. Bu durumda falcının etik duruşu, mesleki yeterliliği ve danışana karşı duyduğu saygı, cinsiyetten bağımsız olarak tercihlerin belirleyici unsurları arasında yer almaktadır. Dolayısıyla falcılık pratiği, bireylerin kendilerini güvende hissettikleri, samimi buldukları ve ihtiyaçlarına uygun bir falcı seçmeleri gereken bir süreç olarak değerlendirilebilir. Falcılık, bireyin

içsel sesine kulak verme ve kendini anlama yolculuğunda önemli bir ayna işlevi görmektedir.

3.1.2. Falcıların Sosyal İlişkileri

Saha çalışmaları ve sözlü kaynaklar yapılan görüşmeler ışığında, falcılığı gerek bir meslek olarak sürdüren gerekse hobi düzeyinde yürüten bireylerin sosyal ilişkilerinde ortak bir rahatsızlık yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu kişilerin beyanlarına göre, fal bakma pratiği zamanla sadece bir öngörü ya da eğlence aracı olmanın ötesine geçerek, danışanların kişisel ihtiyaç ve taleplerini karşılamakla yükümlü görülen bir pozisyona evrilmiştir. Falcılar, sıklıkla fal hizmeti sundukları kişilerin kendileriyle yalnızca bu bağlamda ilgilendiklerini; arkadaşlık, samimiyet ya da sosyal yakınlık kurma çabasının aslında fal baktırmaya yönelik bir araçsallaştırma girişimi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, özellikle profesyonel olarak fal bakan bireylerde mesleki sınırların ihlali ve emeğin değersizleştirilmesi şeklinde tezahür etmektedir.

Profesyonel falcılar, danışanların “danışma ücreti” adı altında belirlenen maddi karşılığı ödemekte gönülsüz davrandıklarını, bazılarının ise ücret ödemeksizin sık sık fal baktırmak amacıyla arkadaşlık ilişkileri kurmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu tür talepler, zaman içinde hem mesleki tatminsizlik hem de duygusal tükenmişlik hissi yaratmakta; falcıyı, danışanla arasına belirli mesafeler koymaya ve bu ilişkileri yalnızca seans süreleriyle sınırlı tutmaya sevk etmektedir. Görüşülen bazı sözlü kaynaklar, bu nedenle danışanlarıyla sosyal hayatta herhangi bir temas kurmadıklarını, fal pratiğini sadece profesyonel bir hizmet olarak gördüklerini vurgulamışlardır.

Diğer taraftan incelendiğinde hobi düzeyinde fal bakan bireylerde ise süreç, başlangıçta çevre edinme ya da sosyal etkileşim amacıyla başlamış olsa da zaman içinde benzer şekilde sömürüye açık hale gelmiştir. Bu kişiler, fal bakma faaliyetlerinin zamanla kendi sosyal çevrelerini daralttığını, çünkü çevrelerindeki insanların yalnızca fal baktırmak amacıyla ilişki kurduğunu gözlemlediklerini dile getirmişlerdir. Bu da falcı kimliğinin bireyin sosyal ilişkilerinde baskın bir rol oynamasına, dolayısıyla ilişkilerin niteliksel olarak bozulmasına neden olmaktadır. Nitekim birçok falcı, danışanların zamanla umut arayışına girdiklerini, kendi yaşamlarındaki belirsizlik ve çaresizlikleri bir tür “kişisel kâhin” figürü olarak gördükleri falcıya yüklediklerini ve bunun da ciddi bir ruhsal yük oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Yukarıda aktarılan bulgular, falcılığın sadece kehanet ya da eğlence işleviyle sınırlı kalmadığını ve aynı zamanda karmaşık sosyal etkileşim biçimlerini barındıran bir pratik olduğunu ortaya koymaktadır. Falcı-danışan ilişkisinde zamanla oluşan sınır aşımı hem profesyonel hem amatör falcılar açısından sosyal ve duygusal anlamda yorucu sonuçlar doğurmakta; bu durum, falcının kendini korumak adına daha izole ve mesafeli ilişki biçimleri geliştirmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla falcılık pratiği; yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal düzlemde de sınırların, beklentilerin ve rollerin sürekli yeniden inşa edildiği bir etkileşim alanı olarak değerlendirilmelidir.

3.1.3. Falcıların Yardımcı Ruhları

Falcılık bireylerin geleceği veya bilinmeyen anlama çabası olarak çeşitli yöntemler ve yaklaşımlar kullanılarak icra edilen bir pratiktir. Bu pratik duru görü veya sezgisel hisler gibi bireysel yeteneklerin yanı sıra metafizik güçlerin de devreye girmesiyle gerçekleştirilebilmektedir.

Profesyonel falcılar, genellikle bu metafizik güçlere başvurarak, danışanlarına daha derin ve kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflerler. Metafizik güçler, doğaüstü veya ruhsal unsurların etkisiyle bilgi edinme sürecini ifade eder ve bu bağlamda tarot kartları, kristaller, astrologik haritalar gibi çeşitli araçlar kullanılabilir. Bu araçlar, falcının sezgisel yeteneklerini destekleyerek, danışanların yaşamlarına dair daha geniş bir perspektif sunmayı amaçlar.

Falcılığın bu yönü, yalnızca bireysel bir deneyim olmanın ötesinde, aynı zamanda kültürel ve toplumsal inançlarla da şekillenen bir pratik olarak karşımıza çıkar. Falcılar, metafizik güçleri kullanarak, danışanlarının ruhsal ve duygusal durumlarını anlamalarına yardımcı olmayı, aynı zamanda gelecekteki olasılıkları değerlendirmelerini sağlamayı hedefler. Bu bağlamda falcılığın hem bireysel hem de toplumsal boyutları, bu uygulamanın derinliğini ve karmaşıklığını artırmaktadır.

3.2. Eskişehir Merkez İlçelerinde Bakılan Fal Çeşitleri ve Bakımları

3.2.1. Kahve Falı

Latince adı *Coffea arabica* olan ve *Rubiaceae* familyasına ait olan 7-8 metreye kadar uzayabilen bir bitkinin yanı sıra bu bitkinin taneleri için kullanılan bir addır. Tanelerin iç kısmı kavrulduktan sonra öğütülerek toz haline getirilir ve sıcak suyla karıştırılarak içecek olarak tüketilmektedir. Aynı ad hazırlanan içeceği tanımlamak için de kullanılmaktadır (Bostan, 2001: 202).

Kahve kelimesinin Arapça’da tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte, ilk olarak “şarap” anlamında kullanıldığı ve iştah azalttığı (*kahy*) için bu ismi aldığı belirtilmektedir. Günümüzde kahve olarak bilinen içeceğin adının da keyif ehli kişiler tarafından verildiği kaydedilmektedir. Ayrıca kelimenin “doyma, halis süt ve koku” anlamlarını da içerdiği ifade edilmektedir (Mütercim Asım Efendi, IV, 1145-1146).

Memlûkler döneminde divan kâtipliği yapan İbn Hicce (ö. 837/1434), kaleme aldığı resmî ve özel yazışmalardan oluşan eserine, muhtemelen kelimenin ilk anlamına gönderme yaparak *Kahvetü’l-inşâ*’ ismini vermiştir. Arapça’da kahve bitkisinin meyvesine ya da çekirdeğine ise *bûn* denilmektedir.

Kahvenin Osmanlı topraklarına girişi ve İstanbul, Anadolu ile Rumeli’deki kullanımı üzerine kesin tarihler belirlemek zordur. Kâtib Çelebi, 950 (1543) yılında kahvenin gemilerle İstanbul’a ulaştığını ve yasaklayıcı fetvalar nedeniyle olumsuz tepkilerle karşılandığını belirtmiştir. Cezîrî de aynı yıl hac mevsiminde Mekke’de padişahın kahveyi yasakladığına dair haberlerin yayıldığını ifade etmiştir. Bu durum, kahvenin İstanbul’da çok daha önceleri tüketilmeye başlandığını düşündürmektedir. XVI. yüzyılın ilk yarısında kahvehanelerin kapatılmasıyla ilgili hükümlerin varlığı, kahvenin daha erken dönemlerde kullanıldığını göstermektedir. Âlî Mustafa Efendi, İstanbul’daki ilk kahvehanelerin açılış tarihini 960 (1553) olarak verirken, Peçuylu İbrâhim ise bu tarihi 962 (1555) olarak kaydetmiştir. Osmanlı ulemâsı, kahvenin içilmesi konusunda farklı görüşler ortaya koymuştur. Kanûnî Sultan Süleyman’ın başhekimliğini yapan Mehmed Bedreddin Kosonî, kahvenin tıbben zararlı olmadığını ve az miktarda içilmesinin bazı faydaları olabileceğini savunmuştur. Ancak kahve, genellikle siyasi nedenlerle zararlı olarak değerlendirilmiş ve aleyhine fetvalar verilmiştir. XVI. yüzyılda iki önemli şeyhülislâmın fetvası dikkat çekmektedir. Ebüssuûd Efendi, kahvehanelerin durumunu göz önünde bulundurarak kahve ve kahvehaneler aleyhine fetva vermiş ve kahvenin “fâsıkların içeceği” olduğunu ileri sürmüştür. Ona göre, “ehl-i hevâ” kahvehanelerde toplanarak tavla ve satranç oynamakta, sarhoşluk veren içecekler tüketmekte ve bu durum namazlarını ihmal etmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle, bu tür yerlerin kapatılması gerektiğini savunmuştur. Diğer açıdan, Şeyhülislam Bostanzâde Mehmed Efendi, kahveye yönelik itirazları dile getiren İştîpli Emîr Efendi’nin sorusuna, elli iki beyitten oluşan bir şiirle yanıt vererek kahvenin lehinde fetva vermiştir. 1000 (1592) tarihli bu fetvada,

kahvenin sarhoşluk verici bir madde olmadığı ve sağlığa faydaları bulunduğu vurgulanmıştır ve bu konu “fevâid-i kahve” başlığı altında ele alınmıştır (Bostan, 2001: 202).

Bu bağlamda kahve tarih boyunca sadece bir içecek olmanın dışında kültürel ve sosyal bir simge haline gelmiştir. Özellikle Osmanlı döneminde kahvehaneler sadece kahve içilen yerler olmak dışında, aynı zamanda da sosyal etkileşimlerin, kehanetlerin yapıldığı mekânlar olmuştur. Kahve falı, kahvenin içilmesinin ardından fincanın dibinde kalan telve ile yapılan bir kehanet yöntemi olarak ortaya çıkmıştır.

Kahve falının kökenleri kahvenin Osmanlı topraklarına girişiyle paralel bir tarihsel süreç izlemiştir. Kahve, ilk olarak İstanbul’a geldiğinde, toplumda çeşitli tartışmalara yol açmış ve ulemâ arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu tartışmalar, kahvenin sadece bir içecek olarak değil, aynı zamanda bir sosyal kehanet olarak da kabul edilmesine ortam hazırlamıştır. Kahve içildikten sonra fincanın dibinde kalan telve, insanların geleceği hakkında bilgi edinme arzusunu simgeler. Kahvenin sadece bir içecek olmanın ötesinde insanların ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan bir araç haline geldiğini gösterir. Osmanlı ulemâsının kahveye dair farklı görüşleri, kahve falının da toplumda nasıl algılandığını etkilemiştir. Örneğin, Ebüssuûd Efendi’nin kahveye karşı olan olumsuz görüşleri, kahvehanelerin kapatılması gerektiğini savunmasıyla birleştiğinde, kahve falının toplumda nasıl bir yer edineceği konusunda belirsizlik yaratmıştır. Ancak, Bostanzâde Mehmed Efendi’nin kahve lehindeki fetvası, kahvenin sosyal hayattaki yerini pekiştirmiş ve kahve falının da bu sosyal etkileşimlerin bir parçası olarak kabul edilmesine katkıda bulunmuştur. Kahve falı, sadece bir eğlence aracı aynı zamanda insanların birbirleriyle olan ilişkilerini derinleştiren bir ritüel haline gelmiştir. Kahve içildikten sonra yapılan fal, insanların bir araya gelerek sohbet etmelerini, kaygılarını paylaşmalarını ve geleceğe dair umutlarını tartışmalarını sağlar. Bu bağlamda, kahve falı, Osmanlı toplumunun sosyal dinamiklerini yansıtan önemli bir kültürel unsurdur. Sonuç olarak kahve ve kahve falı arasındaki ilişki tarihsel ve kültürel bir bağlamda incelendiğinde kahvenin sadece bir içecek değil, aynı zamanda sosyal etkileşimlerin ve kehanetlerin bir aracı olarak nasıl bir rol oynadığını anlamakta yardımcı olmaktadır. Kahve, insanların bir araya gelmesini sağlayan, sohbetlerin ve kehanetlerin yapıldığı bir ortam sunarak toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası durumuna gelmiştir.

Kahve falı, kültürel bir ritüel olarak nesiller boyunca aktarılmış ve çeşitli inanışlarla şekillenmiştir. Esra Bilge'ye (2008: 3) göre kahve içildikten sonra fincanın tabağa kapatılması “fal” olarak adlandırılmaktadır. Pertev Naili Boratav, kahve falını; belirli tekniklere, araçlara ve yorumlama bilgisine sahip uzman kişiler tarafından icra edilen bir uygulama olarak tanımlar. Bireyler, geleceğe dair ipuçları edinmek, kaybettikleri değerli bir nesnenin yerini öğrenmek ya da sevdiklerinin sağlık durumuna ilişkin bilgi almak gibi kendi bilgi sınırlarını aşan sorulara yanıt bulmak amacıyla falcılara başvurmaktadır (Boratav, 1994: 101).

Kahve falı bakma süreci, yalnızca bir kehanet pratiği değil, aynı zamanda belirli aşamalardan oluşan bir ritüeldir. Bu ritüel, kahvenin içilmesiyle başlar. Kahve fincanı içildikten sonra, falına bakılacak kişi bir dilek tutarak fincanı tabağıyla kapatır ve soğumaya bırakır. Yeterince soğuduktan sonra fincan ve tabak dikkatlice birbirinden ayrılır. Öncelikle falına bakılan kişinin dileğinin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği yorumlanır. Daha sonra, kahve telvesinin oluşturduğu şekiller ve boşluklar çeşitli anlamlara büründürülerek yorumlanır. Simgesel göstergeler, falı bakan kişi tarafından dikkatlice değerlendirilir. Son olarak, sadece fincandaki şekiller değil, tabakta biriken telveler de yorumlanarak fal tamamlanır.

Günümüzde kahve falı geleneği köklü tarihine rağmen modern yaşamın dinamikleriyle birlikte evrim geçirmiştir. Kahve falı geleneği yalnızca kahvehanelerle sınırlı olmayıp çeşitli sosyal ve kültürel ortamlarda da kendine yer bulmaktadır. Kahve falı, bireylerin bir araya gelerek hem eğlenceli vakit geçirmelerini hem de ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlayan bir ritüel olarak önemini korumaktadır.

Kahve falı uygulamaları geleneksel kahvehanelerin yanı sıra ev ortamlarında, özel olarak oluşturulan fal merkezlerinde ve kafelerde de sürdürülmektedir. Ev ortamında yapılan kahve falı genellikle aile ve arkadaşlar arasında gerçekleştirilen samimi bir etkinliktir. Bu tür bir ortamda kahve içimi sırasında yapılan sohbetler ve paylaşımlar falın ötesinde sosyal bağları güçlendiren bir işlev de görmektedir. Misafirlerin bir araya gelmesi hem kahve içme geleneğini hem de fal bakma ritüelini daha anlamlı hâle getirmektedir.

Öte yandan, kahve falı için özel olarak tasarlanmış fal merkezleri, bu geleneği profesyonel bir boyuta taşımaktadır. Bu merkezlerde falcılar belirli bir eğitim ve deneyimle telveden falı yorumlama sanatını icra etmektedir. Falcılar, telvenin

şekillerini ve anlamlarını yorumlayıp aynı zamanda da danışanlarının ruh hallerini ve beklentilerini de göz önünde bulundurarak daha derinlemesine analizler yapabilmektedir. Bu durum, kahve falının sadece bir eğlence aracı olmanın ötesine geçerek, bireylerin psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarına hitap eden bir süreç haline gelmesine olanak tanımaktadır.

Kafelerdeki falcılar ise, modern yaşamın getirdiği yeniliklerle birlikte kahve falı geleneğini daha geniş kitlelere ulaştırmaktadır. Bu mekânlarda, kahve içimi sırasında fal bakma hizmeti sunulmakta ve bu durum, sosyal bir etkinlik olarak daha fazla insanın ilgisini çekmektedir. Falcılar, telveden falı yorumlamakla birlikte, içgüdüsel olarak fincanı açmadan da yorum yapabilme yeteneğine sahip olmaktadır. Bu tür bir yaklaşım, falcının sezgisel yeteneklerini ön plana çıkarırken, aynı zamanda danışanların beklentilerini ve ruh hallerini anlama becerisini de yansıtmaktadır.

Kahve falı geleneği, bu farklı uygulama ortamları sayesinde hem geleneksel unsurlarını korumakta hem de modern yaşamın gereksinimlerine uyum sağlamaktadır. Bu durum, kahve falının sadece bir kehanet aracı olmanın ötesinde, bireyler arasında sosyal etkileşimleri artıran, duygusal destek sağlayan ve kültürel bir miras olarak yaşatılan bir ritüel haline geldiğini göstermektedir. Sonuç olarak, kahve falı, geçmişten günümüze uzanan bir gelenek olarak, sosyal ve kültürel bağların güçlenmesine katkıda bulunmaya devam etmektedir.

Kahve falının belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen ideolojik bir söylemsel bir pratiktir (Alagözlü, 2007: 2). Fal bakma ritüeli sistematik adımları takip eden bir süreçtir. Kahve içildikten sonra fincan tabağa kapatılarak ters çevrilir ve bu esnada fincanın hafifçe sallanması gerektiği vurgulanır. Her fincan için yalnızca bir dilek tutulması gerektiği kabul edilir ve fincanın soğumadan açılması uygun görülmez. Soğuyan fincan önce yorumlanır, ardından fincan tabağındaki işaretler incelenir. Fal bakıldıktan sonra fincan ayrı bir yere konulmalıdır; eğer tekrar kapatılırsa falın enerjisinin bozulacağına inanılmaktadır. Fincan ve tabaktaki semboller, hayali bir kutup ve ekvator çizgisine göre değerlendirilir. Kutup çizgisinin sağında beliren şekiller olumlu yorumlanırken, sol tarafta kalanlar olumsuz olarak kabul edilir. Ekvator çizgisinin üstünde yer alan semboller yakın zamanda gerçekleşecek olayları işaret ederken, alt taraftakiler daha uzun vadeli gelişmelere işaret etmektedir (Yeşilyurt, 2000: 13).

Fincan içerisinde ortaya çıkan şekiller genellikle hayvan figürlerine benzetilir ve bu figürlerin belirli, yerleşmiş anlamları bulunmaktadır. Örneğin, balık ve kuş figürleri kısmeti simgelerken, uçan bir kuş alınacak bir haberi temsil eder. Göz figürü, kıskançlık ve nazara işaret ederken, yılan ise düşmanı veya falına bakılan kişiyi çekemeyen insanları anlatmaktadır (Alagözlü, 2007: 2). Bu semboller, kahve falının derin anlam katmanlarını ve toplumsal bağlamını yansıtan önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.1.1. Kahve Falındaki Bazı Sembollerin Sözlü Kaynaklar Tarafından Değerlendirilmesi

At: İstenilen dileğin gerçekleşmesi. Kişinin muradına kavuşmasıdır.

Balık: Kişinin kısmetinin açılmasıdır.

Kuş: Müjdeli haberdur.

Yılan: Düşman demektir. Yılan küçükse kişiye zarar veremez fakat büyükse kişiye zararı dokunacaktır. Bu hususta fincan hemen yıkanmalıdır.

Anahtar: Kişinin yeni bir mal mülk alması durumudur.

Yıldız: Şans, umut ve başarıyı simgelemektedir.

Ağaç: Maddi kazanç demektir.

Dağ: Aşılması gereken zorluklardır.

Kahve falında sıkça rastlanan semboller geleneksel halk inançlarının ve kültürel anlam dünyasının birer yansıması olarak değerlendirilmektedir. Bu semboller, yalnızca fal bakma pratiğinin parçası olmakla kalmaz aynı zamanda bireylerin beklenti, korku ve umutlarını simgesel düzlemde anlamlandırmalarına olanak tanımaktadır.

3.2.1.2. Sözlü Kaynakların Kahve Falı Bakımı

Kahve falı Türk kültüründe derin köklere sahip bir gelenek olup, sadece bir eğlence aracı değil, aynı zamanda insanların geleceğe dair meraklarını ve beklentilerini yansıtan bir ritüeldir. Bu uygulama, belirli adımlar ve inanışlarla şekillenmiştir ve her bir detayı falın doğru ve etkili bir şekilde yorumlanması için önem taşımaktadır. Fincanın soğuması, telve şekillerinin saat yönünde incelenmesi ve falın enerjisinin korunması gibi unsurlar, bu geleneğin ciddiyetini ve mistik yönünü

vurgulamaktadır. Kahve falı, Türk kültüründe nesilden nesile aktarılan insanların duygusal ve ruhsal dünyalarına dokunan önemli bir gelenektir. Bu ritüel, sadece geleceği okuma amacı taşımakla kalmaz aynı zamanda insanlar arasında paylaşımı ve iletişimi güçlendiren bir bağ oluşturmaktadır.

“Kahve falına bakmadan önce kahve pişirmesini bilmek her şeyden daha önemlidir. Fala bakacak kişi değil fal bakacak kişi kahvesini pişirmeli ki enerjisi iyice o fincanda yoğunlaşsın. Çok fazla kahve konulursa kişinin içi sıkıntı kaplamış demektir. Bu yüzden ayarı iyi yapması gerekmektedir” (KK-13).

“Kahve falına bakmak çok zararlı bir olaydır. Kesinlikle bakılmamalıdır. Kahve falı, cinlerle beraber bakılmaktadır size çok kötü enerjiler getirebilmektedir. Bakan kişi de baktıran kişi de fala bakmadan önce enerjisini temizlemez. Herkesin açıp bakacağı basit bir olay değildir. Cinler kişiye musallat olabilmektedir” (KK-12).

“Ben fal bakmadım fala da inanmam bu yüzden hiç baktırmadım. Çevremizde her ne kadar 21.yy. da olsak böyle eylemlere inan kişiler çok fazla. Bazı olayları kanıtlamıyoruz doğru mesela şu an anlatacağım gibi. Fakat gene de inanmıyorum. Benim komşu teyzemin gönül gözü açıktı. Öyle derlerdi. Yani her şeyi görüp, hisseden kişilere böyle derler. Kendisi çok güzel kahve falı bakardı. Bir gün rüyasına bir dede girmiş ve ona fal bakmaması gerektiğini söylemiş. Bu teyze de rüyasını dikkate almayarak fal bakmaya devam etmiş. Bu rüyayı üst üste hep belirli aralıklarla 3 kere daha görmüş. En son gördüğünde demiş ki “Bir daha bakarsan yanacaksın!” bize bu rüyalarını gülerek anlatırdı. Gene bir gece bu dede rüyasında “Sen bizi dinlemedin ve güldün, eğlendin.” Diyerek bu teyzeye kızgın yağ atmış. Kadın çığlıklarla uyanmış ve sol omzu yanmış. Hala da o yanık izleri durur. O günden beri de asla fal bakmaz” (KK-33).

“Ailemde çok fazla bakan da var, baktıran da var. Hatta özellikle fal günü yapıldığını bile gördüm. Akraba günlerinde genellikle yapılır bu. Hep bir araya geliriz ve yemekler yenilir, gülüşülür, eğlenilir ve kahve faslına geçilir. Fal bakmayı bilen birisi geçer ve insanların falına bakmaya başlar. Ben de baktırmıştım ve belki de inanmadığım için söylediği çoğu şey çıkmamıştı. Kardeşim bu tür uygulamalara inandığı için falcı teyze A dese onu B nedenine bağlayıp gene “falcı demişti bak gördün mü oldu!” diye bir tepki yaratır. Dini açıdan da haram olduğu gibi bilimsel açıdan da bir geçerliliği olmadığını düşünüyorum” (KK-30).

“Eskiden apartmanda gün yapardık. Eğlencesine de birbirimize fal bakardık. Ben de hep fal bakardım. Korkmam da aklıma ne gelirse söyler geçerdim. Hiç daha önce kimseden de fal bakmayı öğrenmedim. İçime doğuyor sanırsam onu da kahve falındaki şekillerle birleştirirdim. Neyse bir gün gene fal bakıyorum. Artık insanlar diyor ki “Sen falcısın senin dediklerin çıkıyor.” “Ben de hep atıyorum ben falcı değilim.” Diyerek inkâr ederdim. Bugün dediğimiz ziyaretler nedense artık fal için olmaya başlamıştı. Ben de rahatsız olmuyordum açıkçası nasılsa atıyorum diye düşünüyorum. Gün bitti artık am fal bitmedi. Her gün bana fala tanıdıklarımın akrabaları ya da yakınları gelmeye başladı. Ben de misafiri çok severim. Para almadım hiçbirinden çünkü günah. Ben eğlencesine bakıyorum sonuçta. Kızım arada bana gelir altı üstü oturuyoruz zaten. Gün yaptığımızı da bilir. Evde başka insanlar görünce delirdi. Herkesi evden kovdu. Ona göre benim ev fal salonuna dönmüştü. Sonra da Kur’an’a el basıp tövbe ettim. O günden beridir de fal bakmıyorum” (KK-25).

Kahve falı, Türk kültüründe hem eğlence hem de geleceğe dair merak ve beklentileri yansıtan bir ritüel olarak varlığını sürdürmektedir. Ancak bu gelenek, toplumda farklı bakış açıları ve inanışlarla karşılaşmaktadır. Bazıları için kahve falı, insanlar arasında paylaşımı ve iletişimi güçlendiren, nesilden nesile aktarılan bir kültürel mirastır. Fincanın soğuması, telve şekillerinin yorumlanması ve falın enerjisinin korunması gibi detaylar, bu ritüelin ciddiyetini ve mistik yönünü ortaya koymaktadır.

Diğer yandan, kahve falına dair olumsuz görüşler de mevcuttur. Bazı kişiler, falın cinlerle bağlantılı olduğuna ve kötü enerjiler getirebileceğine inanmaktadır. Bu inanışlar, falın dini açıdan haram olduğu ve bilimsel bir geçerliliği bulunmadığı yönündeki eleştirilerle birleşmektedir. Ayrıca, fal bakan kişilerin yaşadığı olumsuz deneyimler, bu ritüelin risklerine dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak kahve falı Türk kültüründe önemli bir yere sahip olsa da bireylerin inançları, deneyimleri ve bakış açılarına göre farklı anlamlar taşımaktadır. Kimileri için eğlenceli bir sosyal aktivite olarak görülürken, kimileri için ise sakınılması gereken bir uygulama olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, kahve falına yaklaşım kişisel inançlara ve tercihlere göre şekillenmekte, bu gelenek hem kültürel hem de manevi açıdan çeşitli tartışmaları beraberinde getirmektedir.

3.2.2. Bakla Falı

Bakla falı, geleneksel bir kehanet yöntemi olarak, özellikle Türkiye ve çevresindeki kültürlerde yaygın bir uygulamadır. Bu fal türü, belirli sayıda bakla tanesinin yanına çeşitli nesnelerin (kömür, şeker, tuz, yüzük gibi) yerleştirilmesiyle gerçekleştirilir. Fal bakma işlemi, bu nesnelerin bakla taneleriyle birlikte atılması ve ardından ortaya çıkan şekillerin yorumlanması sürecini içermektedir (Duvarcı 1993: 33).

Bu uygulama, halk arasında “Fatma anamızın falı” olarak da bilinmektedir. Bu isim falın kökenine dair bir kültürel bağ kurar. Geleneksel inançlara göre, bakla falının doğru sonuçlar vereceğine inanılmaktadır. Bu durum, falın sosyal ve kültürel bağlamda nasıl bir yer edindiğini gösterir. Bakla yerine fasulye veya nohut gibi alternatif baklagillerin de kullanılabilmesi, bu fal uygulamasının esnekliğini ve farklı kültürel varyasyonlarını ortaya koymaktadır (kumalak falı).

Bakla falı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde anlam taşıyan kültürel bir uygulama olarak dikkat çekmektedir. Bu tür geleneksel kehanet yöntemleri, toplumların inanç sistemlerini değerlerini ve sosyal dinamiklerini anlamak için önemli bir pencere sunmaktadır. Eskişehir bölgesine ilişkin yapılan incelemelerde yalnızca profesyonel falcılar tarafından uygulanabilen ya da zamanla unutulmaya yüz tutmuş geleneksel bir kehanet yöntemi olan bakla falına dair çeşitli anlatı ve yorumlara şu şekilde rastlanmaktadır:

“Fatma anamızın eli şeklinde niyet edilir ve elde bulunan boncuklar tılsımlarla bezenen örtünün üstüne atılır. Danışan kişi dileğini kalbinden geçirir hatta kalbine bile sığamıyorsa bu dilek bazen yüksek sesle de söyler. Baklaların düşüş şekli birbirleriyle olan konumları ve oluşturdukları desenler falın temelini oluşturur. Bazı baklalar yan yatar, bazıları dik durur her biri bir mesaj verir. Mesela üçlü bir grup varsa bu geçmiş, şimdi ve geleceği temsil edebilir. Uçta tek kalan bir bakla yürekte yarım kalan bir olayı, unutamadığı bir acıyı ya da sürpriz bir haberi işaret edebilir” (KK-12).

“Daha önce bakla falı bakmaya çalıştım çok korkunç bir şeydi. İnternette öğrendiğim gibi baklaları masanın üstüne attım ve duasını ettim. Baklalar çeşitli yerlere dağıldı. Ona göre yorumladım ve her şeyi toplayıp uykuya geçtim. Rüyamda değişik kara varlıklar görüm ellerinde bakla tutarak bana gülümsüyorlardı. Uyanıp abdest aldım. Günlerce uyuyamadım. Annem beni hocaya götürdü ve ben metafizik

varlıkları kendime musallat etmişim. Sadece uygulamayı yapmak yetmiyor fal için bunu öğrendim. Cidden çok korkunç bir şey. Bana muska yazdı ve yıllardır o muskayla yatar kalkarım” (KK-37).

“Her bir bakla tanesine dualarını her gece okurum. Her birinin özel bir varlığı vardır. O baklaları mühürlerim. Genellikle kırk tane bakladan yaparım bu arada. Baklaları mühürledikten sonra fal baktıracak kişiyi sabah namazından sonra çağırırım. O karşıma oturur. Varlıklarım yanıma oturur. Baklaları yere sererken ben serpmem varlıklar serper ama siz ben sanarsınız. Onlar kulağıma söyler ben de sizlere söylerim” (KK-12).

Bakla falı hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir kültürel miras olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu uygulamanın dikkatli ve bilinçli bir şekilde yapılması gerektiği, deneyimlerden de anlaşılmaktadır. Geleneksel inançlar ve ritüeller, bireylerin ruhsal ve duygusal dünyalarında derin izler bırakabilmektedir. Bakla falı gibi uygulamaların ciddiyle ele alınması önemlidir.

3.2.3. Kart Falları

Oyun kâğıtlarının her birinin kendine özgü anlamları bulunmaktadır. Bu kartlar yalnızca üzerindeki sembollerle değil açılma şekilleriyle, birbirleriyle kurdukları dizilimlerle de yorumlanır. Destenin farklı biçimlerde açılması, yorumlayan kişinin sezgisi ve deneyimiyle birleşerek çeşitli anlam katmanları ortaya çıkarır. Kökeni Batı ezoterik geleneklerine dayanan bu uygulama, zamanla farklı kültürlerde benimsenmiş ve farklı biçimlerde yorumlanmıştır (Duvarcı, 1993: 35). Sahada yapılan alan araştırmaları ve görüşülen sözlü kaynakların aktarımları doğrultusunda, kart fallarının iki temel biçimde uygulandığı belirlenmiştir. Bu uygulamalar, iskambil kâğıtlarıyla yapılan geleneksel fal bakımları ile daha sembolik ve yapısal bir sistem içeren tarot kartları üzerinden gerçekleştirilen yorumları kapsamaktadır.

3.2.3.1. Tarot Kartları

Tarot, genellikle yetmiş sekiz karttan oluşan bir destedir ve her kart belirli semboller ve anlamlar taşımaktadır. Tarot kartlarının anlamları, kartın türüne (Büyük Arkana veya Küçük Arkana) ve kartın açılımındaki yerine göre değişmektedir. Büyük Arkana kartları, kişinin yaşamındaki önemli dönüm noktalarını ve ruhsal yolculukları simgelemektedir. Küçük Arkana ise günlük yaşamın, duygusal ve maddi düzeydeki olaylarını temsil etmektedir. Tarot kartlarıyla yapılan bakımlar, genellikle üçlü veya

daha karmaşık açılımlarla yapılmaktadır. Her bir kart geçmiş, şimdi ve geleceği simgeleyebilecek şekilde bir araya getirilerek derinlemesine yorumlanmaktadır (URL-3).

3.2.3.2. İskambil Kartları

İskambil kartları, daha yaygın ve geleneksel bir fal türüdür. Elli iki kartlık deste, dört ana gruptan (kupa, karo, maça, sinek) oluşur ve her grup kendi sembolik anlamlarına sahiptir. Kupa, duyguları ve ilişkileri, karo maddiyatı ve başarıyı, maça zorlukları ve mücadeleyi, sinek ise günlük yaşamı, çabayı ve sabrı simgelemektedir. İskambil kartlarıyla yapılan bakımlar genellikle daha basit açılımlar ile yapılır, fakat kartların birbirleriyle olan ilişkileri, detaylı ve kapsamlı yorumlar yapılmasına olanak tanımaktadır. (URL-4)

Her iki yöntemin de farklı yorum teknikleri açılım biçimleri ve sembolik anlam sistemleri bulunmaktadır. Sözlü kaynakların aktarımlarına göre tarot ve iskambil kartlarının anlamları ve bakım yöntemleri şu şekildedir:

“Tarot kartlarıyla fal bakmak için ilk önce deste etkisiz hâle getirmektedir. Bunu ben adaçayı yakarak sağlıyorum. Daha sonradan kartlar danışanın önünde karılır ve danışanın enerjisi geçsin diye danışanın desteyi bölmesi istenir. Kişinin niyeti doğrultusunda kartlar danışan tarafından seçilir ve kapalı bir şekilde üç tanesi ortaya konur. Bu geçmiş, gelecek ve şimdiyi temsil eder buna göre yorum yapılır” (KK-7).

“Her bir tarot destesinin ayrı anlamı vardır. Örneğin katina aşk falı için kullanılır, melek kartları meleklerin yardımıyla kullanılır. Her bir kart ayrı bir meleş temsil eder. Genel büyük kartlar onlar 78 karttan oluşur bu da genel bakım için kullanılır” (KK-6).

“Genellikle tarotu kahve falıyla beraber bakarım. İlk önce kahve falına bakarım ardından tarot kartlarıyla falı desteklerim. İkisi daha net sonuçlar vereceğine inanıyorum” (KK-9).

“Tanıdıklarına çok fazla fal bakmam ama eğer isterlerse açılımdan ziyade evet hayır şeklinde bakarım. O kişilerin enerji alanlarını çok iyi bildiğim için yorum yapamam ve sezemem bu yüzden evet hayır diyerek anlık soru cevabı yaparım” (KK-19).

“İskambil falını çok fazla fal olarak düşünmediğim için kendi kendime açardım eğlenirdim. Bir gün oda arkadaşım odaya yakın arkadaşını getirdi ve beni göstererek baktığı bütün fallar çıkıyor ama paralı bakıyor dedi. Oysa ben kimseye bakmazdım. Arada kendisine bakardım o kadar. Ve ben o gün para alarak fal baktım. Onlar dışarı çıktından sonra yatağıma uzandım fakat cidden uyumuyordum ve birden gece yarısı karşımda kanlı elbiseli bir kadın bana elindeki iskambil destesini atarak “Kaç para istiyorsun?” dedi. Ben ardından çılgık attım. Çok ilginç ki oda arkadaşım yanımdaydı ve ne oldu diye bana yöneldi. Hiç gitmemişler. Fal bittikten sonra masada muhabbet etmişler, ben biraz uzanacağım deyip kalkmışım. Bir daha da asla o desteye elimi sürmedim” (KK-26).

Tarot ve iskambil kartları gibi fal yöntemlerinin, yalnızca kehanet amacı taşımadığını, aynı zamanda derin psikolojik ve kültürel anlamlar içerdiğini göstermektedir. Tarot ve kahve falının birlikte yapılması, farklı kehanet yöntemlerinin bir araya getirilerek daha kapsamlı bir yorum elde edilmesi amacını taşımaktadır. Tarot kartlarının seçilmesi ve açılması, danışanın enerjisiyle uyumlu bir biçimde gerçekleşirken, kahve falı daha çok kişisel içsel durumları yansıtarak tarotun verdiği genel rehberliği tamamlamaktadır. Bu kombinasyon, falcının sezgisel ve sembolik bilgilerini birleştirerek daha derinlemesine bir analiz sunmaktadır. Falcıların kişisel deneyimleri, bu kehanet yöntemlerinin sadece birer araç olmanın ötesine geçtiğini ve kişisel inançlar, ruhsal deneyimler ve sezgilerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Tarot ve iskambil kartları, kişinin içsel dünyasına dair ipuçları sunarken, aynı zamanda kültürel bağlamda farklı anlamlar taşıyan sembollerle bireyin hayatına dair yönlendirmelerde bulunmaktadır.

3.2.4. Kulak Falı

Eskişehir bölgesinde yapılan sözlü kaynak taraması sırasında tespit edilen “kulak falı”, Anadolu’nun geleneksel fal pratikleri arasında nadiren rastlanan ve yerel halk inançları bağlamında değerlendirilebilecek özgün bir uygulamadır. Bu fal türü çoğu zaman bireysel sezgiye dayalı olarak değil metafizik ya da doğaüstü bir varlıkla iletişime geçilerek icra edildiğine inanılması bakımından dikkat çekmektedir. Kulak falı bakan kişilerin iddiasına göre genellikle gece saatlerinde ve sessiz ortamlarda gerçekleştirilmekte; kişinin kulağına gelen seslerin uğultuların ya da ani titreşimlerin özel anlamlar taşıdığı düşünülmektedir. Bu yönüyle fal yalnızca fizyolojik duyumlara değil aynı zamanda ruhsal bir algılamaya da dayanmaktadır. Bu falı bakan falcıların

“cin”, “üfürükçü” ya da “aracı” olarak tanımlanan varlıklarla çalıştığı ileri sürülmektedir.

“Fal bakılırken gece vakti sokak ortasında kimsenin olmadığı bir yerde yere kapanılır ve cin çağırma duası yapılır. Ardından gelen cin kişinin emrine girer. Fal bakılacak kişinin ismi cine söylenir. Ve fal bakacağımız kişinin kulağına eğilip bazı tılsımlar söylendikten sonra bizim çağırdığımız cinle fal baktıran kişiyle arasında bir bağlantı oluşur. Kişi istediği soruyu iç sesiyle sorsa bile cevabı kulağına evet hayır şeklinde gelmektedir. Daha sonradan da belli tılsımlar okuyarak kişiyle arasındaki bağ kesilir. Kişi kulağına gelen sesleri kendi iç sesi olarak duyar. Cinin bir sesi yoktur” (KK-11).

“Bu faldan korkanlar ama buna rağmen baktırmak isteyenler içinse şöyle bir yöntem vardır: Kişinin kulağına gene tılsım okunur ve bu sefer fal baktıran kişiye cine “cevabı evet hayır olarak tahtaya yaz” diyerek emir vermesi söylenir. Bu şekilde fal bakıldıktan sonra tekrardan tılsım okunur ve fal baktıran kişiyle aradaki bağlantı kesilir” (KK-12).

Bu uygulamanın halk arasında “tehlikeli” olarak nitelendirilmektedir. Falın doğaüstü varlıklarla ilişkilendirilmesi ve bireyin psikolojik sınırlarını zorlayabilme potansiyeliyle bağlantılıdır. Nitekim halk anlatılarında kulak falının yanlış uygulanması durumunda kişide fiziksel ya da ruhsal rahatsızlıkların ortaya çıkabileceği yönünde inançlar yer almaktadır.

Bu nedenle kulak falı, sadece bir kehanet aracı olarak değil, aynı zamanda halk inançları, metafizik algılar ve kültürel korkuların bir yansıması olarak da değerlendirilmelidir.

3.2.5. El Falı

Eskişehir bölgesinde gerçekleştirilen halk kültürü temelli alan araştırmaları kapsamında yapılan sözlü kaynak görüşmeleri el falı uygulamasının bu yörede yaygın bir geleneksel pratik olmadığını ortaya koymuştur. Görüşmelerde, el falı ile ilgili bilgi sahibi olan veya bu pratiği aktif biçimde uygulayan kişi sayısının oldukça sınırlı olduğu gözlemlenmiştir.

Eskişehir yöresine özgü halk inançları ve fal türleri arasında sıradışı bir konumda yer almakta; daha yaygın ve kültürel olarak içselleştirilmiş fal

uygulamalarının (örneğin kahve falı, kurşun dökme, kart falı vb.) gölgesinde kalmaktadır.

Uygulamanın az görülür oluşu bölgesel kültürel aktarım ağlarının dışında kalması ya da bireysel düzeyde sınırlı bir merak unsuru olarak varlığını sürdürmesiyle açıklanabilmektedir. Bu durum halk inanç sistemleri içinde bazı fal türlerinin zamanla unutulabildiğini ya da yerel kültürle bütünleşememiş pratiklerin sınırlı bir yaygınlığa sahip olabileceğini göstermektedir.

“El falına bakarken önce kişinin ellerine genel olarak göz atarım; elin yapısı, parmakların oranı ve avuç içinin çizgileri bana ilk ipuçlarını verir. Genellikle sağ el kişinin şu anki yaşamını, toplumsal yönünü ve sonradan kazanılan özelliklerini gösterir; sol el ise doğuştan gelen yetenekleri, iç dünyasını ve potansiyelini yansıtır. El falında en çok dikkat ettiğim çizgiler hayat çizgisi, akıl çizgisi ve kalp çizgisidir. Hayat çizgisi, enerjiyi ve yaşam gücünü; akıl çizgisi, düşünme şeklini ve zekâyı; kalp çizgisi ise duygusal yapıyı ve ilişkilere yaklaşımı gösterir. Bazı ellerde kader, güneş ya da Merkür çizgisi gibi yardımcı çizgiler de bulunur; bunlar kariyer, yetenek ve iletişim konularında ek bilgi verir. Bakım sırasında her iki eli birlikte değerlendirir, çizgilerin netliği, uzunluğu ve biçimine göre kişinin karakterine ve yaşam eğilimlerine dair bir analiz yaparım” (KK-15).

El falının yapısal özelliklerine dair bilgi veren sözlü kaynakların anlatımları, uygulamanın daha çok bireysel sezgiye ve sembolik yorumlara dayandığını ortaya koymaktadır. Sağ ve sol eldeki çizgiler üzerinden karakter analizi yapılması falın içsel keşif ve kişilik çözümlemesine odaklanan bir yön taşıdığını göstermektedir. Fakat Eskişehir halk kültüründe kahve falı kurşun dökme gibi daha yaygın ve kolektif uygulamaların gölgesinde kalan el falı, halk inançları içerisinde zamanla unutulmaya yüz tutmuş ya da yerel pratiklere tam olarak entegre olamamış bir kehanet biçimi olarak değerlendirilebilir.

3.2.6. Yıldız Haritası Bakma

Yıldız haritası bakma, Eskişehir bölgesinde yaygın olarak uygulanan bir astroloji pratiğidir. Uygulama, bireylerin doğum anında gökyüzündeki gezegenlerin ve yıldızların konumlarını analiz ederek kişisel özellikler, yaşam olayları ve potansiyel gelecekle ilgili bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

Yıldız haritası, sözlü kaynaklara yöneltilen “astroloji bir fal mıdır?” sorusuna karşın bir fal olarak değil gökyüzü bilimi olarak değerlendirilen kesimin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruma bağlı olarak astroloji, bireylerin karakterleri ve yaşamları üzerindeki etkilerini anlamalarına yardımcı olan bir araç olarak görülmektedir. Sözlü kaynaklar arasındaki araştırma sonucunda yıldız haritasının kahve falı, ateş falı veya kâğıt falları gibi diğer fal yöntemlerine kıyasla daha fazla güvenilirlik taşıdığını ve doğruluğunun daha yüksek olduğuna inanma oranında daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle yıldız haritası uygulamaları, bireyler arasında daha fazla ilgi görmekte ve kabul görmektedir.

“Eşimin ve benim yıldız haritama baktırarak bize en uygun düğün gününü seçtim. Daha sonrasında fark ettim ki iyi ki böyle bir şey yapmışım. O gün her şey çok güzel ve huzurlu geçmişti” (KK-16).

“Yıldız haritasına bakmak diğer fallara oranla benim için daha doğru bir uygulama. Nedeniyse kendi doğum günümdeki haritama gezegenlerin yerleşimlerine baktırıp bir nevi hayatımda nelerin uygun olacağını bana daha net gösterdiğini düşünüyorum” (KK-8).

“Fala inanmam. Fakat yıldız haritasına bakmanın bir bilim olacağını düşünüyorum. Bu yüzden hangi uygulamayı seçersiniz diye sorarsanız kesinlikle yıldız haritası derdim” (KK-37).

“Ben açıkçası bu tür uygulamalara inanmıyorum. Yedi tane gezegen aynı hizaya gelecek ve benim hayatımı belirleyecek. Bana bunlar saçma demek ayıp olur ama mantıksız geliyor” (KK-30).

“Yıldız haritasına bakmak bence kendi hayat hikâyesi okumak gibidir. Kişinin doğum bilgileri (doğum tarihi, doğum saati, doğum yeri) alınır ve belirli programlar aracılığıyla çıkarılır. Bunu yapmak çok basittir ama önemli olan bu haritayı okuyabilmektir. İlk olarak yükselen burç ve 1.ev belirlenir. Yükselen burç haritanın giriş kapısıdır kişinin fiziksel görünüşünden, dünyaya bakışına kadar kişiyi anlatır. Ve evlerin yerleşimini de etkiler. Daha sonradan güneş ve ay burcu harita üzerinden seçilir. Kısaca güneş burcu kişinin kimlik özellikleri, ay burcuysa kişinin neye yönelmek istediğini gösterir. Bunlardan sonraysa gezegenlerin evlere göre yerleşimine bakılmaktadır. Her ev farklı bir gezegeni ve kişinin özelliğini temsil eder. Her haritada toplam 12 tane ev bulunmaktadır” (KK-15).

1. Ev – Benlik: Kişiliğin dışı yansıması, fiziksel görünüm, ilk izlenim. Yükselen burç buradadır.

2. Ev – Maddi kaynaklar: Para, sahip olunanlar, değer yargıları, özgüven.

3. Ev – İletişim: Zihin, konuşma, yazma, kısa yolculuklar, kardeşler.

4. Ev – Aile ve kökler: Ev, aile, geçmiş, içsel güvenlik, ebeveynlerle ilişkiler.

5. Ev – Yaratıcılık ve aşk: Hobiler, flört, eğlence, çocuklar, kendini ifade etme.

6. Ev – Günlük yaşam ve sağlık: Çalışma düzeni, sorumluluklar, fiziksel sağlık, hizmet.

7. Ev – İkili ilişkiler: Evlilik, ortaklıklar, açık düşmanlıklar. Karşılıklı ilişkilerin aynası.

8. Ev – Dönüşüm ve krizler: Ölüm, miras, başkalarının parası, psikolojik derinlik, cinsellik.

9. Ev – İnanç ve uzaklar: Felsefe, din, eğitim, uzun yolculuklar, yüksek öğrenim.

10. Ev – Kariyer ve statü: Toplumsal konum, meslek, başarı hedefi, otorite figürleri.

11. Ev – Topluluk ve gelecek: Arkadaşlar, gruplar, idealler, umutlar.

12. Ev – Bilinçaltı ve kapanışlar: Gizli düşmanlar, izolasyon, spiritüel alanlar, rüyalar, iç dünya. (URL-4)

Sözlü kaynak görüşleri yıldız haritasının fal olarak değil daha çok bilimsel bir analiz aracı olarak görüldüğünü; bireylerin karakterlerini, yaşam yollarını ve önemli kararlarını anlamada rehber olarak kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca diğer fallara kıyasla daha güvenilir ve gerçekçi bulunduğu, bu nedenle daha fazla kabul gördüğü tespit edilmiştir. Ancak, uygulamaya kuşkuyla yaklaşan bireylerin de bulunduğu görülmektedir. Genel olarak yıldız haritası bireylerin kendini tanıma ve yön bulma ihtiyacına karşılık gelen sembolik bir anlatım aracı olarak değerlendirilmektedir.

3.2.7. Sarkaç Falı

Eskişehir bölgesinde gençler arasında oldukça yaygın bir kehanet yöntemidir. Genellikle evli kişilerden alınan bir yüzükle yapılan bu fal, fal baktıran kişilerin geleceği hakkında sorularına yanıt aramak için kullanılır. Yüzük, fal bakılan kişinin kaç çocuğu olacağı kaç yaşında evleneceği gibi sorulara cevap verirken, aynı zamanda olumlu ya da olumsuz sorulara da yanıtlar sunmaktadır.

“Yüzük, genellikle kız çocuğundan alınan bir saç teliyle geçirilip, porselen bir kap ya da cam üzerinde hareket ettirilir. Kız çocuğunun saçının, kişiye uğur getirdiğine inanılır. Sarkaç falında yüzük, düz bir zemin üzerine yerleştirilir ve hareketi izlenir. Yüzüğün sağa doğru hareket etmesi, verilen cevabın hayırlı olduğu anlamına gelirken, sola hareket etmesi hayırsız bir cevaba işaret eder. Ayrıca, sayı bazlı bakılan falda, porselen veya cam bir yüzük kullanılır. Yüzüğün kaç kez zeminle temas ettiği alınan cevabın niteliğini belirler. Bu sayede belirli bir sonuca ulaşılmaktadır” (KK-13).

“Daha profesyonel bir sarkaç falı uygulamasında ise metafizik varlıklardan yardım alınarak tılsımlı bir örtü üzerinde sarkaç hareket ettirilir. Bu yöntem ruh çağırma ile benzerlik gösteren bir uygulamadır ve daha derin bir spiritüel düzeyde çalışılmaktadır” (KK-12).

Bireylerin geleceğe dair meraklarını gidermek belirsizlikleri anlamlandırmak ve kaderle ilgili sorulara yanıt aramak amacıyla uygulanan önemli bir kehanet biçimidir. Falın evli bir kişiye ait yüzük ve kız çocuğunun saç teli gibi sembolik nesnelerle gerçekleştirilmesi, uygulamaya hem uğur hem de geleneksel bağlam kazandırmaktadır. Yüzüğün yönü ve zeminle temas sayısı gibi fiziksel göstergelerin, metafizik anlamlarla ilişkilendirilmesi, bu fal türünü sembolik yorum gücü yüksek bir uygulama haline getirmektedir.

3.2.8. Niyet Falı

Eskişehir’in genellikle “Adalar” mevki olarak adlandırılan Porsuk kenarında yaz aylarında görülen tavşan falı, yerel halk arasında süregelen bir gelenektir. Tavşan falı uygulaması belirli bir ritüel ve yöntemle gerçekleştirilir. Fal bakıcıları, mâni şeklinde yazılmış kâğıtları kullanarak, bu kâğıtları bir tahta masanın üzerine yerleştirir. Yazılar, görünmeyecek şekilde katlanarak tahta üzerine sıkıştırılır ve bu işlem fal baktıran kişinin niyetinin gizli kalmasını sağlamaktadır. Fal baktıran kişi, niyet ettikten sonra bakıcısı tavşanı tutar ve bu aşamada kişinin niyeti ve beklentileri önem kazanır.

Bakıcı, tavşanı tutarak niyet çektirir ve bu işlem falın açılma sürecinin başlangıcını simgeler. Tavşan falı bakıcılarına “niyetçi” de denir; bu kişiler, geleneksel yöntemlerle fal bakma konusunda deneyimlidir ve fal baktıran kişilere çeşitli yorumlar sunar. Tavşan falı, Eskişehir’de yaz aylarında sosyal bir etkinlik olarak da değerlendirilmektedir; insanlar, bu geleneksel uygulama aracılığıyla hem eğlenir hem de merak ettikleri konular hakkında bilgi edinmeye çalışırlar. Tavşan falı uygulamasında görülen bir mâni örneği şu şekildedir:

Gönlünde doğan bir güneş seni bekler

Kalbindeki kişi sana yaklaşmak için sayar günler

Az daha sabır be gülüm!

Adamın gönlünde açtırdın çiçekler (KK:1).

Eskişehir’in yerel kültüründe yaz aylarında Porsuk kenarında görülen niyet falı, halk arasında hem eğlenceli hem de merak giderici bir sosyal etkinlik olarak varlığını sürdürmektedir. Niyet falı sadece bir fal bakma pratiği değil aynı zamanda toplumsal hafızada yer eden bir gelenek olarak değerlendirilebilir. Tavşan aracılığıyla mâni seçilmesi, bireyin niyetiyle fal arasında sembolik bir bağ kurmakta; mâni biçimindeki sözlü ifadeler ise halk şiiri geleneğinin ve sezgisel yorumların bir birleşimi olarak işlev görmektedir. “Niyetçi” olarak adlandırılan uygulayıcıların deneyimi ve aktarım biçimi, bu fal türünü hem folklorik hem de kültürel bir değer hâline getirmektedir. Tavşan falı, bireysel beklenti ve merakın yanı sıra Eskişehir halkının kolektif kimliğinde eğlenceli bir yaz geleneği olarak da bir yer tutmaktadır.

3.2.9. Ateş Falı

Günümüzde Anadolu’da da yaşayan bu uygulama ile; ateşin alevi, rengi, dumanı, çıkardığı sese göre tahminde bulunmaktadır (Duvarcı, 1993: 27). Günümüzde Anadolu’da hala varlığını sürdüren bu geleneksel uygulamada, ateşin hareketleri çeşitli anlamlar yüklenerek yorumlanmaktadır. Ateş falında alevin şekli, rengi, dumanın yoğunluğu ve çıkardığı sesler, geleceğe dair ipuçları verdiği düşünülen unsurlar arasındadır. Örneğin, alevin sakin ve dengeli yanması, huzurlu ve olumlu gelişmelerin habercisi olarak değerlendirilirken aniden yükselen ve kıvılcımlar saçan alevler, heyecan verici ancak belirsizlik içeren olaylara işaret edebilir. Dumanın koyu ve yoğun olması sıkıntılı bir dönemin veya alınacak bir haberin göstergesi olarak yorumlanırken hafif ve dağınık duman ise belirsizliklerin ortadan kalkacağına dair bir

işaret olarak kabul edilir. Aynı şekilde, ateşin çıkardığı çıtırtılar ve yanma sesleri de falcının yaptığı yoruma yön veren faktörlerdendir. Bu tür kehanet yöntemleri geçmişten günümüze birçok toplumda farklı şekillerde varlığını sürdürmüş olup Anadolu’da özellikle mistik inanışlara sahip bireyler arasında ilgi görmeye devam etmektedir.

“Arkadaşım eşinden boşanmak üzeriydi ve dava nasıl olacak, nasıl sonuçlanacak bunları merak ediyordu. Biz de sorduk soruşturduk ve burada bir tane falcı bulduk. Çok şaşırmıştım çünkü falcı erkekti. Gittik ve bize ne falı istediğimizi sordu. Arkadaşım o kadar meraklıydı ki “En iyi ve ne çabuk çıkan neyse o olsun lütfen.” dedi. Falcı da bu duruma şaşırdı ve en pahalı olan falı baktı. Ateş falına baktırdık. Arkadaşımın bir odaya girdiler ve beni de sokmadılar. Anlattığına göre karanlık bir oda da sadece onları aydınlatan ateşmiş. Ateşi de çakmakla yakmamış, kibrite dua okumuş ve öyle yakmış. Ateş, adamın elinin hareketine göre şekilleniyormuş. Bazen büyütüyor, bazen de küçültüyor sonra da bir şeyler okuyup istediği kıvama ve boyuta getiriyormuş. Bu noktada arkadaşımın eline iğne vermiş ve sol işaret parmağını kanatmasını istemiş. Ardından ateşe atmış bu çıkan kanı ve ateş harlamış. Oradan neler olacağını, geçmişini ve geleceğini her şeyi anlatmış ve bilmiş. Fal yaklaşık bir saat sürdü ve ağlayarak çıktı. Ben bu durumdan korkup baktırmaya gidemedim” (KK-24).

“Dünürümün akrabası olan kadına fal baktırma girişimine girdim. Kendisi ateş falı bakıyordu. Üç harflilerle ilgilendiğini duymuştum. Deniz kenarında bir kentte yaşıyordu. Bir gün yaşadığım şehre gelince ben de baktırmak istedim. Çünkü dünürüm çok övüyordu. Böyle şeylerden korkarım yalan değil ama bir kereden bir şey olmaz diye düşündüm. Geldiğinde ısrar minnet üzerinde fal bakmayı kabul etti. Gece vakti ateş yaktı ve birkaç dua okudu. Oda karanlıktı tabii. Neden gece vakti yaptığını sorduğumda bana korkutucu bir şekilde gülerek “Gece onların gündüzüdür. Geceyi çok severler.” dedi ve devamında şunları ekledi: “Eskiden insanlar ve cinler bir arada yaşarlarmış. Daha sonradan çok fazla güçlü oldukları için Allah onları ayırmış ve cinleri geceye hapsetmiş.” Tüylerim ürpermişti. Rabbim cinlerden mi korkacak! Tövbe haşa deyip masadan kalkmak üzereyken beni tuttu ve “dur, korkma!” dedi. Bende kaçtım ne yalan söyleyeyim. Eve gidip Kur’an okudum” (KK-8).

Anadolu halk inançları arasında halen canlılığını koruyan sembolik açıdan zengin bir uygulama olan ateş falı; ateşin alevi, rengi, dumanı ve sesi gibi unsurlar

üzerinden yapılan yorumlar bireylerin duygusal ve sosyal meselelerine dair anlam arayışlarının bir göstergesidir. Bu fal türü yalnızca geleceği öngörmeye yönelik bir araç olarak değil aynı zamanda ritüelistik yönü güçlü, mistik ve psikolojik etkiler taşıyan bir deneyim olarak da öne çıkmaktadır. Sözlü kaynaklardan aktarılan örneklerde görüldüğü üzere; ateş falı uygulamaları, bireylerin merak, korku, umut ve inanç gibi duygularıyla iç içe geçmekte; bazen de halk arasında “üç harfliler” gibi metafizik varlıklarla ilişkilendirilerek anlam dünyasını derinleştirmektedir. Bu yönüyle ateş falı, halk inançları içinde yalnızca bir kehanet pratiği değil aynı zamanda bireysel ruhsal deneyimlerin ve kültürel aktarımın bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

3.2.10. Su Falı

Suya bakılarak görülmeyeni görmedir. Çok zaman bakan ile yoran ayrı kişilerdir. Saf olmaları sebebiyle bakma işi daha çok çocuklara yaptırılır. (Duvarcı, 1993: 38). Suya bakarak bilinmeyeni görme geleneği, insanın doğası gereği meraklı ve keşfetmeye istekli ruhunun bir yansımasıdır. Su hem fiziksel hem de metaforik anlamda derinlikleri ve gizemleri barındıran bir elementtir. Bu bağlamda suya bakmak, bireyin içsel dünyasına ve evrenin sırlarına dair bir ayna tutma eylemi olarak değerlendirilebilir. Su, yansıttığı görüntülerle kişinin bilinçaltındaki düşünceleri ve duyguları açığa çıkarma potansiyeline sahiptir. Bakan ile yorucu kişinin ayrı olması, bu geleneğin çok katmanlı yapısını ortaya koymaktadır. Çocukların bu tür uygulamalarda yer alması, onların saf ve masum bakış açılarıyla geleceği yorumlama yeteneklerinin bir ifadesidir. Çocuklar, henüz toplumsal normlar ve beklentilerle şekillenmemiş zihinleriyle suyun derinliklerinde farklı anlamlar bulabilirler. Onların sezgileri, bazen yetişkinlerin göz ardı ettiği gerçekleri açığa çıkarabilir. Bu durum suya bakmanın sadece bir kehanet aracı değil aynı zamanda bir keşif ve öğrenme süreci olduğunu göstermektedir.

“Fala bu sefer eğlenmeye değil ciddi bir şey için gitmek istedim ve torunum için fal baktırdım. Torunum yeşil gözlü, upuzun kumral saçları olan tatlı mı tatlı 2 yaşında bir kızdı. Hep hastaydı ve yürüyemiyordu. Herhangi bir sağlık problemi yoktu yürümekte. Falcı teyzemize bu kızımı da alıp gittim. Ona su falı baktı. Çok büyük derecede nazar olduğu ortaya çıktı. Hemen Arapça bir şeyler yazdı, kenara koydu ve o fal baktığı suyu da baktığı gibi döktü. Sonra başka bir su koydu bu sefer bardağa koydu ama. Bardağı aldı üfledi, okudu ve içine o Arapça kâğıdı attı. Bana her gün içir

bu suyu sonra yürüyecek ve nazarı kalmayacak dedi. Sonra da gel muska yapalım dedi. Gerçekten de yedi gün boyunca o sudan içirdim. Yürüdü de koşmaya bile başladı hatta. Sonra tekrardan muska için gittim. Kırk tane çörek otuna Yasin okuduk ve muskaladık. Torunum yirmi beş yaşına geldi hala o muskayı takar ve gezer. Faldan korkmam, inanmam da diyemeyeceğim. Biz bunların içine doğduk çünkü çevremiz hep böyleydi” (KK-13).

Ateş ve su elementleri üzerinden yapılan bu fal türleri, sembolizm ve sembolik gaza yaklaşımıyla yorumlanmaktadır. Ateşin ve suyun doğası, insanların duygusal ve ruhsal durumlarıyla ilişkilendirilmiş, böylece bu fal türleri üzerinden yapılan analizler, kişinin ruh halini ve olası gelecek gelişmelerini yansıtmakta oldukça etkilidir.

Su falı hem sembolik hem de işlevsel yönleriyle yalnızca bir kehanet aracı değil aynı zamanda bireyin içsel dünyasını ve çevresel etkileri anlamlandırma çabası olarak değerlendirilebilir. Su; saflığı, bilinmezliği ve sezgisel bilgiyi temsil ederken özellikle de çocukların bu uygulamalarda yer alması saf algının metafiziksel sezgiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Görsel yorumun sezgisel sezgiyle bulunduğu uygulama bireyin ruhsal ihtiyaçların, kaygılarına ve çözüm arayışlarına cevap verebilme potansiyeli taşımaktadır. Sözlü kaynaklardan elde edilen örnek su falının yalnızca sembolik değil, aynı zamanda ritüelistik ve tedavi edici işlevlerle de halk arasında kabul gördüğünü ortaya koymaktadır. Su falı bu yönüyle hem halk inançlarının sürekliliğini hem de metafizik pratiklerin bireysel ve toplumsal yaşamda üstlendiği rolü gözler önüne sermektedir.

SONUÇ

Çalışmada, Eskişehir merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin astral seyahat ve metafizik uygulamalara ilişkin deneyimlerini, bireysel, toplumsal ve kültürel bağlamlarda inceleyerek bu pratiklerin modern kent hayatında nasıl bir yer tuttuğunu derinlemesine ortaya koymaktadır. Eskişehir'in fizikî, ekonomik, kültürel ve sosyolojik yapısı, bu uygulamaların çeşitlenmesinde ve yaygınlaşmasında etkili bir zemin oluşturmuştur. Coğrafi olarak İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer alan Eskişehir, hem tarihî İpek Yolu güzergâhında bulunması hem de çağdaş demiryolu ve kara yolu hatlarıyla Türkiye'nin büyük kentlerine bağlanması nedeniyle hem tarih boyunca hem de günümüzde çok yönlü kültürel etkileşimlerin merkezinde yer almaktadır. Bu konum, Eskişehir'in çokkültürlü ve açık bir yapıya sahip olmasını sağlamış; farklı inanç sistemlerinin, ritüel pratiklerin ve halk anlatılarının hem korunmasına hem de dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Kentin sosyoekonomik yapısı da bu çeşitliliği desteklemektedir. Sanayi, eğitim, hizmet ve tarım sektörlerinin bir arada bulunduğu bu şehirde, farklı sınıf, meslek ve yaş gruplarına mensup bireylerin bir arada yaşaması; geleneksel ve modern metafizik inançların aynı toplumsal bağlamda varlık gösterebilmesine olanak tanımaktadır. Eskişehir aynı zamanda yoğun göç alan bir kenttir; başta Balkanlar ve Kafkasya olmak üzere, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren birçok göç dalgasına ev sahipliği yapmış, bu durum hem geleneksel halk inançlarının canlılığını hem de yeni inanç pratiklerinin benimsenmesini kolaylaştırmıştır. Ayrıca Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi gibi iki büyük üniversitenin burada bulunması, genç, eğitilmiş ve çoğu zaman modern düşünceye açık bireylerin bu pratiklerle farklı nedenlerle ilişki kurmasını sağlamıştır. Bu genç nüfusun, geleneksel anlatılarla modern spiritüalist pratikleri bir araya getirerek yeni deneyim alanları yarattığı gözlemlenmiştir.

Araştırma yöntemi olarak niteliksel halkbilimi araştırma teknikleri kullanılmış, özellikle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve katılımlı gözlem yöntemlerinden faydalanılmıştır. 2022–2024 yılları arasında yürütülen bu çalışma, Eskişehir'in Odunpazarı, Adalar, Şirintepe, Gökmeydan ve İhlamurkent semtlerinde gerçekleştirilmiş; yaşları 18 ile 75 arasında değişen 40 kaynak kişiyle görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar arasında yalnızca metafizik uygulayıcıları değil, aynı zamanda bu uygulamalara şüpheyle yaklaşan veya eleştiren bireyler de yer almıştır.

Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle kodlanarak tematik başlıklara ayrılmış; astral beden deneyimleri, metafizik varlıklarla temas, toplumsal cinsiyet bağlamında falcılık, dijitalleşme ve ticarileşme gibi temalar öne çıkmıştır. Etik kurallara uygun biçimde sürdürülen bu araştırmada, katılımcılardan aydınlatılmış onam alınmış, kişisel verilerin gizliliğine özen gösterilmiştir.

Araştırmanın bulguları, astral seyahat deneyimlerinin katılımcıların birçoğu tarafından ya doğrudan yaşandığını ya da güçlü bir ilgiyle takip edildiğini göstermiştir. Bu deneyimlerin çoğu zaman rüyalarla, meditasyon uygulamalarıyla veya bilinç dışı hâllerle bağlantılı olarak ifade edildiği; bireyler açısından ruhsal arınma, kişisel gelişim, stresle başa çıkma ve anlam arayışı gibi psikolojik işlevler üstlendiği tespit edilmiştir. Bunun yanında bazı katılımcılar, astral deneyimleri sırasında korku, kontrol kaybı veya bilinmeyene dair endişe gibi olumsuz duygular yaşadıklarını da aktarmışlardır. Falcılık uygulamaları –kahve falı, tarot, yıldızname, el falı gibi– kent yaşamında oldukça yaygın biçimde görülmekte; bu uygulamalar bireyler tarafından umut arayışı, sosyal paylaşım, eğlence ve duygusal destek amacıyla tercih edilmektedir. Kadın katılımcıların bu uygulamalarda daha belirgin ve aktif olduğu; falcılık pratiğinin kadınlar arasında hem duygusal bir iletişim aracı hem de sosyal dayanışma formu olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, uygulayıcı ve deneyimleyici profilleri şekillendirmekte; kadınlar sezgisel ve empatik roller üstlenirken, erkekler daha analitik ya da profesyonel yaklaşımlar sergilemektedir.

Modernleşme ve dijitalleşme süreçlerinin bu geleneksel uygulamaları dönüştürdüğü açıkça gözlemlenmektedir. Mobil uygulamalar, çevrim içi falcılık platformları, sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen seanslar, metafizik pratiklerin dijital formlarda yeniden üretildiğini göstermektedir. Pandemi sonrası dönemde bu dijital yönelimin artması, bireylerin geleneksel uygulamalara dijital yollarla erişimini kolaylaştırmış, aynı zamanda ticarileşme eğilimlerini de beraberinde getirmiştir. Cin, melek, ruh gibi metafizik varlıklara olan inançlar ise hem geleneksel hem de modern söylemlerle iç içe geçerek bireylerin deneyimlerinde önemli bir yer tutmaktadır. Bazı katılımcılar bu varlıklarla doğrudan iletişim kurduklarına inanmakta; bu durum, büyü, muska, tılsım gibi uygulamaların hâlâ kent yaşamında aktif olarak sürdürüldüğünü göstermektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları arasında, metafizik deneyimlerin doğası gereği kişisel ve mahrem olması nedeniyle bazı katılımcıların deneyimlerini aktarmada çekingen davranmaları sayılabilir. Ayrıca araştırma sadece Eskişehir merkez ilçeleriyle sınırlı tutulmuş, bu durum farklı coğrafyalardaki uygulama biçimlerinin analizini kapsam dışı bırakmıştır. Katılımcıların tamamı 18 yaş üzerindeki bireylerden olduğundan, genç yaştaki bireylerin metafizik pratiklerle ilişkisi bu çalışma kapsamına alınamamıştır. Tüm bunlara rağmen, etik kurallar çerçevesinde katılımcıların anlatılarını özgürce ifade edebilecekleri bir ortam sağlanarak elde edilen verilerin güvenilirliği artırılmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma, Eskişehir'in ekonomik, coğrafi, kültürel ve sosyolojik özelliklerinin metafizik uygulamaların hem korunmasında hem de evrilmesinde oynadığı merkezi rolü ayrıntılı biçimde gözler önüne sermektedir. Astral seyahat, falcılık ve diğer metafizik uygulamalar, bireylerin psikolojik, toplumsal ve kültürel ihtiyaçlarına yanıt veren işlevsel halk pratikleri olarak hem geleneksel anlatılarla hem de modern yaşam dinamikleriyle iç içe geçmiş bir yapıda varlığını sürdürmektedir. Halkbilimi disiplini açısından değerlendirildiğinde, bu tez yalnızca bir saha incelemesi olmanın ötesinde, inanç sistemlerinin dönüşümünü ve sürekliliğini çok boyutlu bir yaklaşımla analiz eden, modern halk inançları üzerine yapılmış özgün ve bütüncül bir katkı niteliğindedir.

KAYNAKÇA

1. Yazılı Kaynaklar

- Alagözlü, N. (2007). Bir söylem türü olarak kahve falına yönelik bir inceleme: Kahve falı ve ideoloji. *Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters*, 24(1), 1-19.
- Ana Britannica. (n.d.). Hamail. *Ana Britannica* (Cilt 10, s. 330). Hürriyet-Ana Yayıncılık.
- Arıkan, M. (2007). *Kazak destanları 1: Köroğlu'nun Kazak anlatmaları*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arıkdal, E. (1989). *Metapsişik terimler sözlüğü*. Ruh ve Madde Yayınları.
- Aristoteles. (1985). *Metafizik* (A. Arslan, Çev.). Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Aydın M. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. (1995). Fal. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 4, 449–450.
- Baldini, M. (2000). *İletişim tarihi* (G. Batuş, Çev.). Avcıol Basım Yayınları.
- Bauman, Z. (2005). *Bireyselleşmiş toplum* (Y. Alogan, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası: Bir bilgi sosyolojisi incelemesi* (V. S. Öğütle, Çev.). Paradigma Yayınları.
- Beydili, C. (2022). *Türk mitolojisi: Ansiklopedik sözlük*. Yurt Yayınları.
- Bilge, E. (2008). Geçmişten günümüze Türk kahvesi. *Türk Kültürü, Bahar*, 1–11.
- Boratav, P. N. (1994). *100 soruda halk folkloru* (s. 103–104). Bilgesu Yayınları
- Bostan, İ. (2001). Kahve. In *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 24, ss. 202–205). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Burton, D., & Grandy, D. (2005). *Büyü, gizem ve bilim* (Y. Tokatlı, Çev.). Varlık Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). *Türk halk kültüründe memoratlar ve halk inançları*. Akçağ Yayınları.
- Dundes, A. (1992). Wet and dry, the evil eye: An essay in Indo-European and Semitic worldview. In A. Dundes (Ed.), *The evil eye: A casebook* (pp. 257–312). University of Wisconsin Press.
- Duvarcı, A. (1993). *Türkiye’de falcılık geleneği ile bu konuda iki eser: “Risâle-i Falnâme li Ca’fer-i Sâdık” ve “Tuhfe’ülnâme”*. Ersa Matbaası.
- Duvarcı, A. (1993). *Türkiye’de falcılık geleneği ile bu konuda iki eser: Falnâme-i Risâle-i li Ca’fer-i Sâdık ve Tefe’ülnâme*. Ersa Matbaası.
- Eker, A. (2000). *Kayseri ve çevresinde nazar inanç ve uygulamaları* [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Eliade, M. (2003). *Dinler Tarihine Giriş* (Lale Arslan, Çev.). Kabalcı Yayınları.
- Eliade, M. (2018). *İmgeler ve simgeler* (M. A. Kılıçbay, Çev., 3. baskı). Doğu Batı Yayınları.

- Erdoğan, K. (2000). *Alevî-Bektaşî gerçeği*. Alfa Basım Dağıtım.
- Erginer, G. (2003). Elemterefîş: Anadolu’da büyü ve inanışlar. In E. Işın (Ed.), *Elemterefîş Yapı Kredi Yayınları*.
- Eröz, M. (1990). *Türkiye’de Alevîlik-Bektaşîlik*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ersoylu, H. (1997). Fal, falnâme ve bir çiçek falı: “Der Aksâm-ı Ezhâr”. *Türkiyât Mecmuası*, 20, 195-254.
- Ertaylan, İ. (1951). *Falnâme*. Sucuoğlu Matbaası.
- Eyuboğlu, İ. Z. (1987). *Anadolu büyüleri: Anadolu mitolojisi inanç-söylence bağlantısı*. Geçit Kitabevi.
- Günay, Ü., & Güngör, H. (2003). *Başlangıçtan günümüze Türklerin dinî tarihi*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Güngör, İ. (2005). *Popüler kültür ürünü olarak fal*. İletişim Yayınları.
- Gürkan L. Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. (2006). Nazar. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 32, 444.
- Hançerlioğlu, O. (1975). *İnanç sözlüğü (Dinler-Mezhepler-Tarikatlar-Efsaneler)*. Remzi Kitabevi.
- Hançerlioğlu, O. (2000). *Dünya inançları sözlüğü* (3. baskı). Remzi Kitabevi.
- İbn Âbidîn. (1984). *Reddû ’l-muhtâr* (Cilt 6, s. 461). Kahire: Şamil Yayınevi.
- K.Mahmut. Çev:Atalay, B. Atalay, B. (1999). *Divân-ı Lûgat-it Türk ve Türk dili üzerine araştırmalar*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- K.Mahmut. Çev:Atalay, B. (1998). *Divânü Lûgat-it-Türk tercümesi 1* (4. baskı). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kalafat Y. *Doğu Anadolu’da Eski Türk İnançlarının İzleri*, Ankara 2005, s. 111-112.
- Karatosun, M. O. (2016). Kehanet türleri ve kadim kültürlerdeki uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), 277-308.
- Mütercim Asım Efendi. (2013). *Kâmûsu ’l-Muhît tercümesi* (Cilt 4, ss. 1145–1146). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu.
- Nar, M. Ş. (2014). Psiko-antropolojik bir olgu olarak fal üzerine nitel bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54(1), 507-524.
- Ohlmarks, A. (1939). *Studien zum Problem des Schamanismus*. Lund: Copenhagen.
- Örnek, S. V. (1971). *Etnoloji sözlüğü*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Örnek, S. V. (1977). *Sivas ve çevresinde hayatın çeşitli safhalarıyla ilgili batıl inançların ve büyüsel işlemlerin etnolojik tetkiki*. Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.
- Örnek, S. V. (2014). *100 soruda din, büyü, sanat, efsane*. Bilgesu Yayınları.
- Özdemir, Ö. (2020). *Kazak Türklerinin destanlarında mitolojik unsurlar* [Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Erciyes Üniversitesi Açık Arşiv.

- Polat, M. S. (2004). *Selçuklu göçerlerinin dünyası: Karacuk'tan Aziz George kolu'na*. Kitabevi
- Qiu, P. (1989). Shamans and shamanism of the Oroqens. In M. Hoppál & O. von Sadovszky (Eds.), *Shamanism: Past and present* (Vol. 2, pp. 253–261). Ethnographic Institute, Hungarian Academy of Sciences; International Society for Trans-Oceanic Research/ISTOR Books.
- Roux, J. P. (1999). *Altay Türkleri'nde ölüm*. Kabalcı Yayınları.
- Scognomillo, G., & Arslan, A. (1999). *Doğu ve Batı kaynaklarına göre fal*. Karizma Yayınları.
- Şahin, C. (2011). Bir göçmen kenti olarak Eskişehir ve Eskişehir'in sosyo-kültürel yapısında Tatar kimliği. *İdealkent*, 2(3), 220–243.
- Şahin, M. S. (1993). Cin, In *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 8, ss. 8–10). TDV İslam Araştırmaları Merkezi.
- Şulul, C. (2003). Metafiziğin tarihsel gelişimi. *HRÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 57–69.
- Tanyu, H. (1976). Türklerde ateşle ilgili inanışlar. In *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri* (Cilt IV, ss. 287–292). İSAM.
- Türk Dil Kurumu. (1966). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkmen, F. (2015). *Tahir ile Zühre (İnceleme–Metin)*. AKMB Yayınları.
- Vitebsky, P. (1995). *The shaman*. MacMillan.
- Yaman, A. (2011a). *Geçmişten bugüne Alevilik–Kızılbaşlık*. Nokta Kitap Yayınları.
- Yıldız, Â. (2002). *İslâmî Türk edebiyatında Kur'an falları* [Konferans bildirisi]. İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, Türkiye, 1–39.
- Yıldız, H. (2005). *Anadolu Aleviliği: Amasya yöresi*. Özkan Matbaacılık.
- Yörükân, Y. Z. (1998). *Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar* (T. Yörükân, Haz.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yörükân, Y. Z. (2005). *Müslümanlıktan evvel Türk dinleri: Şamanizm* (T. Yörükân, Haz.). Ötüken Neşriyat Yayınları.

2. SÖZLÜ KAYNAKLAR

- KK1: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir, 1950 doğumlu, Ortaokul mezunu. Görüşme Tarihi: 10.01.24)
- KK2: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir, 1963 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi: 12.01.24)
- KK3: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir, 1965 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi: 12.01.24)

- KK4: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1999 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:15.01.24)
- KK5: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1971 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:28.01.24)
- KK6: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1952 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:15.02.24)
- KK7: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1980 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:17.02.24)
- KK8: Gülşen Hanım (Eskişehir,1975 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:18.02.24)
- KK9: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1971 doğumlu, Ortaokul mezunu, Görüşme Tarihi:23.02.24)
- KK10: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1960 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:23.02.24)
- KK11: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2001 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:14.02.24)
- KK12: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2002 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:10.03.24)
- KK13: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1953 doğumlu, Ortaokul mezunu, Görüşme Tarihi:27.03.24)
- KK14: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1999 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:28.03.24)
- KK15: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1970 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:03.04.24)
- KK16: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1973 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:03.04.24)
- KK17: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2000 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:05.04.24)
- KK18: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2004 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:05.04.24)

- KK19: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1993 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:09.04.24)
- KK20: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1990 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:09.04.24)
- KK21: Ayça Hanım. (Eskişehir,2006 doğumlu, Üniversite öğrencisi, Görüşme tarihi:10.04.24)
- KK22: Gülşah Hanım. (Eskişehir,1998 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme tarihi:10.04.24)
- KK23: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2006 doğumlu, Üniversite öğrencisi, Görüşme Tarihi:09.04.24)
- KK24: Büşra Hanım. (Eskişehir,1997 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme tarihi:15.04.24)
- KK25: Gülten Hanım. (Eskişehir,1967, İlkokul mezunu, Görüşme tarihi:15.04.24)
- KK26: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1999 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:20.04.24)
- KK27: Yiğit Bey. (Eskişehir,2003 doğumlu, Üniversite öğrencisi, Görüşme Tarihi:10.04.24)
- KK28: Mehmet Bey. (Eskişehir,1985 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:22.04.24)
- KK29: Nazlı Hanım (Eskişehir,1989 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:22.04.24)
- KK30: Kimlik bilgilerinin çalışmada kullanılmasını istemiyor. (Eskişehir,1990 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:13.03.24)
- KK31: Kimlik bilgilerinin çalışmada kullanılmasını istemiyor. (Eskişehir,1999 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:13.03.24)
- KK32: Kimlik bilgilerinin çalışmada kullanılmasını istemiyor. (Eskişehir,1993 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme Tarihi:19.03.24)
- KK33: Mert Bey. (Eskişehir,1999 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:06.04.24)

KK34: Elif Hanım. (Eskişehir,1992 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme tarihi:18.04.24)

KK35: Kimlik bilgilerinin çalışmada kullanılmasını istemiyor. (Eskişehir,1970 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:30.01.24)

KK36: Nurten Hanım. (Eskişehir,1970 doğumlu, Lise mezunu, Görüşme tarihi:15.04.24)

KK37: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,1992 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:30.01.24)

KK38: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2000 doğumlu, Üniversite mezunu, Görüşme Tarihi:22.06.24)

KK39: Kimlik bilgilerinin çalışmada yer almasını istemiyor. (Eskişehir,2005 doğumlu, Üniversite öğrencisi, Görüşme Tarihi:22.06.24)

KK40: Gülsu Hanım. (Eskişehir,2004 doğumlu, Üniversite Öğrencisi, Görüşme tarihi:03.05.24)

3. Elektronik Kaynaklar

URL-1: : <https://www.evrenindili.com/sozluk/A%27dan-Z%27ye-Spiritualizm-ve-Parapsikoloji-Sozlugu-1/> Alıntılanma tarihi: 01.06.24

URL-2:<https://tassandigi.com/dogal-taslar-ve-ozellikleri?srsltid=AfmBOopDQ2o9ki1OLjgkGSHICQuEI42QfibAZZdejN3h5qQQLDltrwtf> Alıntılanma tarihi: 01.06.24

URL-3: <https://vogue.com.tr/astroloji/tarot-fali-nedir-ve-nasil-bakilir> Alıntılanma tarihi: 02.06.24

URL-4: <https://astromatik.com/evler> Alıntılanma tarihi: 02.06.24

URL-5: <http://www.eskisehir.gov.tr/tarihce> Alıntılanma tarihi: 21.03.25

URL-6: <https://islamansiklopedisi.org.tr/el-almak> Alıntılanma tarihi: 25.03.25

URL-7: <https://lugatim.com/s/ihtilaç> Alıntılanma tarihi: 12.05.25

URL-8: <https://www.eskisehir.bel.tr> Alıntılanma tarihi: 13.05.25

URL-9:<https://evrimagaci.org/soru/cekim-yasasi-bilime-ters-olmasina-ragmen-neden-bu-kadar-ragbet-goruyor-> Alıntılanma tarihi: 13.05.25

EKLER

EK-1: Derleme Soruları

Fal Baktıran Kişilere Sorulan Sorular:

1. Fal sizin için nedir?
2. Fala inanıyor musunuz?
3. Fal bakılan bir çevrede bulundunuz mu?
4. Falcılık sizce kehanet midir, psikolojik destek mi?
5. Daha önce hangi fal türleriyle fal baktırdınız?
6. Fal baktırırken ya da baktırdıktan sonra başınıza herhangi bir olay geldi mi?
7. Fal baktırdığınız kişilerin cinsiyetine dikkat ediyor musunuz? Ediyorsanız hangi cinsiyetteki kişilere fal baktırırsınız ve bunun nedenleri nedir?
8. Metafizik kavramlara (ruh,cin,melek) inanıyor musunuz?
9. Astroloji sizin için bir fal mıdır?
10. İnanç ve uygulamalara inanır mısınız?
11. Hangi inanç ve uygulamalara çeşitlerine inanırsınız?
12. Dijital platform üzerinden daha önce fal baktırdınız mı? Baktırdıysanız hangi fal çeşidine baktırdınız?
13. Astrolojiye inanır mısınız?
14. Yıldız haritanıza daha önce baktırdınız mı?
15. Rüya yorumlamak ya da rüyaya yatmak sizce nedir? Daha önce böyle bir şeyle karşılaştınız mı?
16. Falcıya giden bir kişinin niyetinin ne olduğunu düşünüyorsunuz?
17. Tılsım kullanır mısınız? Kullanıyorsanız bunlar nelerdir?
18. Falı bir eğlence olarak mı baktırırsınız?
19. Baktırdığınız fallardan doğru çıkanlar oldu mu?
20. Çevrenizde fal baktırdıktan sonra kötü bir olay yaşayan var mı?
21. Çevrenizde fal baktıktan sonra kötü bir olay yaşayan var mı?
22. Doğal taşlar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Kullanıyor musunuz?
23. Tütsü yakar mısınız?

EK-2: Derleme Soruları

Fal Bakan Kişilere Sorulan Sorular:

1. Fal sizin için ne ifade ediyor?
2. Fal baktırmak için gelen kişilerle aranızdaki ilişki nasıldır?
3. Falcılık kimliğinizi nasıl keşfettiniz?
4. Hangi tür fal çeşitlerine bakıyorsunuz? Baktığınız fal çeşitlerini anlatır mısınız?
5. Astroloji bir fal mıdır? Yıldız haritası nasıl bakılır?
6. Tarot bir fal mıdır? Tarot nasıl bakılır?
7. Falcılığa dair toplumda sizin gözünüzden nasıl bir algı var?
8. Fal baktığınızı yakın çevreniz biliyor mu?
9. Yakın çevrenize fal bakar mısınız?
10. Fal bakmak aileden mi gelir yoksa kişi kendi kendine öğrenebilir mi?
11. Kahve falında en çok rastlanılan semboller nelerdir?
12. Tılsımlar hakkındaki inançlarınız nelerdir?
13. Metafizik varlıklarla iletişim kurdunuz mu?
14. Metafizik varlıklarla nasıl iletişim kuruyorsunuz?
15. Metafizik varlıklarla herkes iletişime geçebilir mi?
16. Hnagi metafizik varlıklara inanıyorsunuz?
17. Astral seyahat daha önce yaptınız mı? Deneyimleriniz nelerdir?
18. Meditasyon, nefes çalışması gibi uygulamalar yapıyor musunuz?
19. Sizce herkes fal bakabilir mi? Fal bakmak zararlı mıdır?
20. Kurşun dökme kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz? Nasıl kurşun dökülür?
21. Dijital platformdan fal bakmak hakkında ne düşünüyorsunuz?
22. Daha önce muska yazdınız mı? Ya da muska yazar mısınız?
23. Fal baktıktan sonra başınıza herhangi bir olay geldi mi?
24. Tütsüler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Hangi tütsüleri yakarsınız?
25. Dini kitaplarla fal baktınız mı? Baktıysanız anlatır mısınız?
26. Büyü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
27. Hangi doğal taşları tılsım olarak kullanıyorsunuz?

EK-3: Sözlü Kaynaklarla Olan Görüşmeler

KK-1:

Çok fazla fal, büyü gibi metafizik unsurlarla alakadar olmadığını ve bunları dinen yanlış bulduğunu akıl oyunu olduğunu ifade etmektedir. Falcılık hakkında çok fazla yorumda bulunmak bile istemeyip derleme sorularını sorunca içinden dualar okuyup sadece çocukken duyduğu, bildiği tekerlemeyi söylemiştir.

KK-2:

Sözlü kaynak fala ve büyüye inanmaktadır. Hayvanları korumak için, geleceği öğrenmek için eşe dosta yardım ettiğini söylemiştir. Çaput bağlayarak çiftlik hayvanları al karısından koruduğunu, kocasından ayrılmak istemeyen kadınların genelde ona gelip yardım istediklerini anlatmıştır. Bunlar dışında geleceği görmek isteyen daha çok kadın danışanların ona su falı baktırmak için geldiğini ve dediklerinin de doğru çıktığını ifade etmiştir. Bu gibi işlemleri yaparken bir ücret almadığını alırsa büyük günah olacağına inanmaktadır. Büyü yapmayı ailesinden öğrenmiştir. Hep büyü yapan, çaput bağlayan kişiler arasında büyümüştür ve aile büyüklerinden el aldığını ifade etmektedir. Bu olay “nenesi” şeklinde tabir ettiği anneannesi tarafından el aldığını anlatmaktadır: “Erginlik dönemine eriştikten sonra çevremde kimsenin görmediği şeyler görmeye başladım. Ne dilersem de mutlaka gerçekleşirdi. Bunları sürekli neneme anlatırım. Kendisi de benim sağ elimi aldı bir dua okudu daha sonra sol baş parmağını diliyle ıslatıp da alnımın ortasına bastırdı. ‘Al şimdi daha net görürsün arkadaşlarını dedi.’ O günden beridir bu işlerin içindeyim ama asla para almadım. Tanımadığım kimseye de kolay kolay bakmam.” şeklinde falcılık geçmişini anlatmıştır.

KK-3:

Kk2, görüşme sırasında Kk3’le de görüşme yapılmasını istemiştir. Kendileri akrabadır ve Kk3 korkudan dolayı çok fazla bilgi vermek istememiştir. Fala inandığını ve el almasının Kk2 gibi olduğunu ifade etmiştir. Kendisi daha sonradan bana bakıp senin gözlerine çok nazar değer diyerek suya dualar okumuştur. Ardından da sen de çok nazar değdirirsin ama kötü göz yok sende ifadelerini kullanıp okuduğu suyu üç yudumda içmemi söylemiştir.

KK-4:

Sözlü kaynak fal bakmayı bilmemektedir. Sadece kendisini ve çevresini korumak için belirli ritüeller yapar. Büyüyle, metafizik varlıklarla tanışması ergenlik döneminde olup cadılık hakkında izlediği bir diziden etkilendiğini ve bunun üzerine de derin araştırmalar yaptığını ifade etmiştir. Bu gibi unsurlardan korkan kişilerin mutlaka uzak durması gerektiğini kendisi gibi merak uğruna içine girilmemesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bu araştırmaları ve internetten öğrendiği ritüelleri yapma sırasında çarpıldığını bunun sonucunda da psikolojik tedavi gördüğünü daha sonradan da bu işlemleri yapmadığını anlatmıştır.

KK-5:

Sözlü kaynak kendisinin fala inanmadığını büyüden korktuğunu bu gibi unsurların hoş olmadığını ve insanların uzak durması gerektiğini açıkça belirtmiştir. Dedesinin nazardan sıkıntılardan insanları kurtarmak için yaptığı kurşun dökme geleneğini kendisinin sürdürdüğünü söylemiştir dedesinden annesine geçmiş olan bu gelenek annesi tarafından da sözlü kaynağımıza geçtiğini ifade etmiştir. Dört kardeş olduklarını belirten sözlü kaynağımız sadece kendisinin el aldığını söylemiştir. Diğer kardeşlerinin merak unsuru olarak bile hoşlanmadığını söyleyen sözlü kaynağımız kendisinin sadece yakınlarına ve zor durumda olanlara bunu yaptığını söylemiştir. Kurşun dökme işlemini şu şekilde anlatmıştır:

“Nazardan sıkıntılardan gelen kişi düz bir zemin üzerine sandalyeye oturtulur daha sonradan kaynak tencerenin içindeki su nazarlanan kişinin başına getirilir üç kere Fatma anamızın eli gibi diyerek diyerek çalı süpürgesinden alınan parça ve daha sonradan da içine kurşun atılır. Ardından kurşun çıkartılarak bu seferde çalı süpürgesinin parçasının yanına ekmek parçacıkları konur kişinin gövdesine kaynar tencere tutularak tekrardan içine kurşun atılır tabii ki Fatma anamızın eli demeyi de Unutmadan sonradan da bu sefer madeni para atılarak nazarlanan kişinin ayaklarına aynı işlem tekrarlanır şekillenen kurşunu evin dış kapısının mermerine eşiğine dökerek tüm kötülükler gitsin denir işte burada çıkan şekil kişinin neden sıkıntılı olduğunu ya da nasıl sıkıntılı olduğunu açığa çıkarmaktadır bu kurşun alınıp uzaktaki bir toprağa gömülmeli ki nazarlanan kişinin tüm enerjisi gitsin toprak onu yok etsin. Suyun içine süpürgesinden alınan parçanın atılmasının nedeni kötülüklerin çalı süpürgesi gibi kişinin başını ağrıtmadan süpürülmesini istememizdir ekmek parçacıkları atılması

kişinin karnının tüm kötülöklere doyduğunu ve bu yüzden de kişiden bu kötölöklörin gitmesini istediğimizzendir madeni para atılmasının sebebi demir kadar ağır olan bütün yüklerin vücuttan çıkmasını istememizdendir.” İfadelerini kullanmıştır. Kendisi derleme sırasında bana da kurşunu döküp üstümde çok büyük bir nazarın olduğunu söylemiştir ve aynı unsurları tekrar tekrarlayıp toprağa gömüldükten sonra üstüme tekrardan nazar duası okumuştur.

KK-6:

Hakkında çok fazla bilgi almamızı istemeyen hatta ses kaydına bile söylediklerini kaydedilmesini istememiştir. Sadece sorulan sorulara cevap verip falı para karşılığında baktığını ve bu gibi unsurlardan korkmadığını kişinin asıl dünyadaki kötölöklölerden korkması gerektiğini ifade etmiştir

KK-7:

Eskişehir bölgesinde bir kafede fal bakıp metafizik uğraşlarla ilgilenmektedir küçüklükten beri üç harflilerle metafizik varlıklarla iç içe büyüdüğünü hatta isminin bile onlar tarafından konulduğunu söylemiştir. Annesinin ve babasının da metafizik varlıklarla ilgilendiği onlara da ailelerinden geçtiğini ve geçimlerinin büyük bir kısmını falcılık sayesinde de sağladığını anlatmaktadır. El almayan bir kişinin falcılıkla ya da büyüğü ile ilgilenmesi durumunda kişinin bu varlıkların nasıl yöneteceğini bilmediğinden dolayı başına kötü işler geleceğini ve kimsenin bulaşmaması araştırmaması gerektiğini söylemiştir sözlü kaynağımız madde kavram kullanmadan fal bakılabileceğini ancak bunun metafizik varlıkların yani cinlerin sayesinde olacağını ifade etmiştir.

KK-8:

Sözlü kaynak fala inandığını söylese de asıl net bilgi veren unsurun yıldız haritasına baktırmak olduğunu düşünmektedir falcılıkla ya da fal bakmakla kendisinin hiç alakası olmamıştır arkadaş ortamında eğlence için kahve falı gibi fal türlerine baktırmıştır fakat bunlara çok fazla tekrardan inanmadığını belirtmiştir astrolojinin ve yıldız falının daha fazla geçerliliğinin olduğunu çünkü astrolojinin bir bilim olduğuna inanıp yıldızlarınsa gökyüzü hareketlerine göre hareket ettiğinden dolayı yıldız haritası baktırmaya inandığını söylemiştir tekrardan falcılıktan özellikle de büyüden çok fazla korktuğunu bunları ciddiye almadığını ve uzak durduğunu baktırsa bile eğlence unsuru olarak görmek istediğini söylemiştir.

KK-9:

Eskişehir’de bir kafede falcılık yapan sözlü kaynak, fal bakmayı nasıl öğrendiğini belirtmek istememiştir. İslam inancında olduğunu söyleyen kişi falı kötü bir amaç uğruna bakmadığını söyleyerek kendini telkin etmektedir falcılığın ya da büyücülüğün herkesin yapabileceğini ama bulaşılmaması gereken çok fazla psikolojik travma barındıran bir alan olduğunu söylemiştir gençlerin genellikle eski sevgililerini öğrenmek için geldiğini yetişkinlik çağına olan kişilerin ise evlenmek için fal baktırdığını en çokta baktığı falın kahve falı ve tarot falı olduğunu söylemiştir bu falları da para karşılığı bakıp bu parayı da kendi emeğinin karşılığı olarak almaktadır yoksa fal bakmanın bir günah olduğunu söylemektedir.

KK-10:

Sözlü kaynağın annesi fala fazlaca meraklı olduğu için onunla küçüklükten beri gittiğini fakat bu ortamları hiç sevmediğini ve tek inandığı unsurun Alevilik inancında da yer ettiği tılsımlardır. Bunların da falcılıkla bağdaştırılmaması gerektiğini ve kötü amaçlarla kişinin kaderini değiştirecek şekilde kullanılması sonucunda kişinin büyük günah işlediğini söylemiştir.

KK-11:

Fal bakılan bir ortamda yaşayan sözlü kaynak, ailesinin büyücülükle ilgilendiğini fal baktığını kara büyü dahil diğer bütün büyüleri bildiğini söylemektedir fakat ailesi özellikle de aile büyüğü olan amcası kendisinden ve kendi çocuklarından bu işlemi yapmamalarını kesin surette yasaklamıştır. Amcasının çocukları babalarını dinlerken sözlü kaynak amcasını dinlemeyip ailesinden ve amcasından gizli ailenin elinde bulunan metafizik unsurlar içeren kitapları okuyup interneti kullanarak büyü, fal metafizik varlıklar hakkında bilgiler öğrenmiştir. Her insanın doğru kaynaklara ulaştığı takdirde metafizik varlıklarla iletişim kurabileceğini ve fal bakabileceğini ifade etmiştir fakat doğru kaynaklara ulaşmadan kulaktan doğma bilgilerle hareket edilirse “Metafizik varlıkları(cinleri) kontrol edemezler ve kendi akıllarını yitirirler” diyerek falcılığın ve büyücülüğün ne kadar tehlikeli olduğunu belirtmiştir. Tüm bunlara rağmen kendisinin metafizik unsurlardan korkmadığını astral seyahat de yapıp geleceği geçmiş görebildiğini ama ritüellerin nasıl yapıldığı hakkında bilgi paylaşmak istememiştir.

KK-12:

Sözlü kaynak ailesinden el alarak falcılığı öğrenmiştir. Yaklaşık olarak 13 yaşından itibaren bu tür metafiziksel unsurların içinde olan bir bireydir. Ailesinin özellikle baba tarafının kendisini çok desteklediğini fakat anne tarafının desteklemediğini ifade etmiştir. Sözlü kaynak aynı zamanda da “Hocası” olarak adlandırdığı aile büyüğünden halen metafizik unsurları, olayları öğrenmek için eğitim görmektedir. Kişilerin falcılığı kulaktan doğma bilgilerle öğrenmesinin sonucunda başlarına kötü şeyler geleceğini ifade eden sözlü kaynak aynı zamanda da metafizik unsurlardan uzak durulmasını söylemiştir. Kara büyüden ve kötü işlemlerden uzak duran ve asla yapmayan sözlü kaynak İslam inancına da inanmaktadır bu hususta asıl günah olanın kara büyü yapmak olduğunu belirtmiştir. Eşe dosta yaptığı metafiziksel yardımları dışında kimseye herhangi bir fal bakmamaktadır. Fal baktığını bilirlerse normal hayatını tehlikeye gireceğini ve insanların onu bunalacağını bu durumlardan da hoşlanmadığını ifade etmiştir.

KK-13:

Bulgaristan göçmeni olan sözlü kaynak falı fal bakmayı büyüü ya da kendi deyimi ile kitap açmayı Bulgaristan’da öğrenmiştir kötülüğün ve iyiliğin belirleyicisinin tanrı olduğunu savunan neyin iyi neyin kötü olduğunu kendisinin ya da metafiziksel varlıkların bilmediğini belirten sözlü kaynak fal ve büyü açılımlarını aldı enerjiye göre yapmakta kişinin enerjisi kendisine uymazsa bu işlemleri yapmayıp bir bahane uydurup ondan uzaklaştığını söylemektedir daha önce fakat şu anda yaşlandığı için sadece yakın çevresiyle eğlence amaçlı yaptığını zamanında da ekonomisini fal bakarak geçindirdiğini ifade etmiştir.

KK-14:

Fal bakmadığını sadece onu koruyan tılsımların olduğunu ve tılsımlara inandığını evrenin enerjisi sayesinde bu tılsımlardan yardım aldığını ve kendisinin bu tılsımları sosyal medyada gördüğü bir içerik üzerine keşfettiğini söylemiştir bunun dışında fal baktırsa bile falın kişinin enerjisi ile alakalı olduğunu bu yüzden çok fazla da inanmadığını ve kötü bir şey çıktığında kendisinin psikolojisini etkilediği için uzak durmaya çalıştığında söylemiştir.

KK-15:

Görev dolayısıyla gittiği Diyarbakır'da komşularından ruh çağırma ve fal bakmayı öğrenmiştir ailesinde fal bakan kimsenin olmadığını çevresinden fal bakmayı ve ruh çağırma öğrenip Eskişehir'e geldiğinde kuzenleriyle oturup ruh çağırma işlemini yaptıklarını ve kuzenlerinin çok korktuğunu bundan dolayı da çevresinin onu kötü bildiğini ve rüyalarında da rahatsız edildiğini ifade etmiştir gençlik zamanlarında fal baktığını ve ruh çağırdığını bu durumları artık eskisi kadar yapacak enerjisinin olmadığını ve kişilerin metafiziksel unsurlardan uzak durması gerektiğini özenmemesi gerektiğini ısrarla ifade etmiştir

KK-16:

Kk16'yla kk15 ile görüşme yaparken tanışmıştır ve ruh çağırma işleminin onun hayatındaki etkisini anlatmıştır kendisinin fala inanmadığını ama kız arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde bir nevi eğlence olarak gördüğünü herkesin iyi derecede fal bakabileceğini düşünmediği için herkese de ciddi bir şekilde fal bakmadığını ifade etmiştir fakat yıldız haritasına baktırmayı faldan saymamakta herkesin yaptırması ve hayatını yıldız haritasına göre yaşamasının gerektiğine inanmaktadır.

KK-17:

Fala çok fazla inanmadığını aileden gelen inanç ve uygulamaların olduğunu ve bunlara da alışkanlık olduğu için yaptığını anlatmaktadır kendisi fal baktırsa bile psikolojik olarak etkilendiği için bir eğlence olarak gördüğünü belirtmektedir.

KK-18:

Sözlü kaynak, falı arkadaşlarıyla beraber vakit geçmesi için baktırdığını eğlence olarak gördüğü için de çok fazla korkmadığını ifade etmiştir.

KK-19:

Sözlü kaynak, falcılığı ailesinden öğrenmiştir. Ailesinin el alıp almadığını bilmiyordur, çünkü ailesi bu bilgileri araştırarak öğrendiğini söylemektedir. Annesi ve anneanesi, eskiden beri fal baktırmakta, zamanla da kendi aralarında fal bakmaya başlamaktadır. Bu durumdan etkilenen sözlü kaynak de fal bakmaya başlamış, daha sonra ise bunu bir mesleğe dönüştürerek falcılığa devam etmiştir.

KK-20:

Metafiziksel uygulamalara tamamen inanan bir profilden ziyade bu tür içerikleri gündelik eğlence ve vakit geçirme aracı olarak kullanan sözlü kaynak, fala yönelik merak duygusunu sosyal bir etkinlik biçiminde yaşarken eleştirel bir farkındalık da sergilediğini ifade eder. Fal uygulamalarının bazı öngörülerinin tutarlılığını kabul etse de bu durumu inançtan ziyade çekim yasası ya da teknoloji kaynaklı açıklamalarla anlamlandırdığını söylemektedir.

KK-21:

Sözlü kaynak, fal baktırmayı umutla ilişkilendirse de çevresinin alaycı bakışları nedeniyle bunu gizli tuttuğunu belirtmektedir. Falı tamamen dolandırıcılık olarak nitelendiren kişi, sosyal medya üzerinden yaşadığı bir dolandırıcılık deneyiminden sonra bir daha fal baktırmadığını ve faldan değil, fal bakan kişilerin vicdansızlığından korktuğunu ifade etmektedir.

KK-22:

Ailesinin gün arkadaşlarının fal baktığını söyleyen sözlü kaynak yaşadığı çok üzücü olay sonrasında fal baktırmıştır bunun dışında fala inanmamaktadır ama gene de o falda yaşadığı durumla alakalı onu bilmediği halde nasıl bu kadar ayrıntılı bilgiye sahip olduğuna hâlâ şaşırdığını ifade etmiştir ve bu durumda onu korktuğu için çok fazla fal baktırma yanlısı değildir

KK-23:

Sözlü kaynak, belirgin bir fal baktırmadığını, sadece sosyal medyada karşısına çıkan falcı hesaplarından uygun bulduklarını kabul edip diğerlerini reddettiğini, falı hayatın bir oyunu gibi gördüğünü ifade etmektedir. Fala çok fazla inanmadığını ve bu tür uygulamaların hâlâ konuşulmasını anlamakta zorlandığını belirtmesine rağmen, bazı falcıların insan hayatını detaylı bilmesini metafiziksel varlıkların yardımıyla açıkladıklarını düşündüğünü de dile getirmektedir.

KK-24:

Fala arkadaşlarının teşvik ile baktırmaya başlamış fakat yaşadığı durumdan ötürü çok korktuğu için faldan uzak durmaya karar veren ve herkesin faldan uzak durmasını söyleyen fala inanmamasını özellikle altını çizen sözlü kaynak faldan korktuğunu açık bir şekilde ifade etmiştir

KK-25:

Sözlü kaynak fal bakmayı ailesinden öğrenmiştir ve bunu da çevresinde de bir eğlence aracı olarak kullanmak istemiştir çevresindeki kişilerin niyetinin bu yönde olmadığını anlayınca onu para karşı fal baktırmaya zorlayınca tanımadığı insanları da fal baktırmaya getirildiğini görünce fal bakmaktan vazgeçip Kur'an a el basıp tövbe etmiştir zamanında çok fal baktı ve artık böyle şeylerin günah olduğunu fark ettikten sonra halı tamamen hayatından çıkardığını söyler

KK-26:

Üniversite öğrencisi olduğu zamanda iskambil falına bir eğlence aracı olarak kendi kendine baktığını söyleyen kaynak bir gün arkadaşının ısrarıyla para karşılığında bakıp rüyasında rahatsız edildikten sonra fala tamamen tövbe ettiğini ve bir daha bu tür unsurlara elini bile sürmediğini anlatmıştır.

KK-27:

Kahve falı yerine tarot baktırmaya tercih eden sözlü kaynak tarotu bir fal olarak saymamakta enerjisi bir kavram olarak görmektedir kahve falı gibi fal türleri negatif enerji ile yapıldığı için bunun yerine tarot kartların enerjisiyle daha objektif bir yorum ortaya çıktığına inanmakta bu nedenle de tarot baktırmayı sevdiğini ifade etmektedir

KK-28:

Fala inandığını ve ayda bir kez de fal baktırmaya giden sözlü kaynak fala bağımlı olmadığını ama faldaki unsurların gene de onun hayatını etkilediğini anlatmaktadır faldan korkmadığını fala da umut bağlamadığını ifade etse de arkadaşlarıyla sürekli olarak fal gecesi fal günü gibi eğlence günleri düzenleyip fal baktırmaktadır

KK-29:

Hayatında hiç fal baktırmadığını bu gibi unsurların ne aile hayatında ne de yakın çevresinde olmadığını ifade eden sözlü kaynak üniversiteye gidince yaşadığı olay yüzünden faldan korkmuş bu sebeple de fal bakılan ortamda bile artık durmak istemediğini kendisini kötü hissettiğini sürekli abdest aldığını söylemektedir.

KK-30:

Sözlü kaynak ailesinde çok fazla fal baktıran ve bakanın da çok fazla olduğunu ifade etmekte fakat bu gibi olaylara inanmadığını 21. yüzyılda bilimin olduğu çağda metafizik unsurların bu denli yükselişte olduğunu hayretle şaşırdığını ifade eder aynı zamanda dini açıdan da haram olan falı tasvip etmediğini söylemiştir

KK-31:

Tarot baktırmayı bir alışkanlık haline getiren sözlü kaynak bu alışkanlığı yüzünden en yakın arkadaşını da neredeyse kaybetme noktasına geldiğini söyler en yakın arkadaşına sürekli tarot açtırmak isteyen sözlü kaynak tekrardan bunun bir bağımlılık olduğunu ifade Edip insanların uzak durması gerektiğini söylemiştir şu anda da bu alışkanlık üzerine psikolojik yardım almaktadır

KK-32:

Fala inanmayan ama falsız da kalmadığını ifade eden sözlü kaynak genel olarak kardeşiyle fal baktırmaya gitmekte inanmadığı için de falcılarla dalga geçtiğini söylemektedir bu gibi unsurlardan korkmadığını eğlence bile görmediğini fakat kardeşinin korktuğunu bu yüzden kardeşinin yanında bulunduğunu ifade eder

KK-33:

Fal baktırmaktan korktuğunu fal bakanın yanında da bulunmak istemediğini söyler ve fal bakan bir yakınının yaşadığı olayı duyduktan sonra da Faldan iyice soğuduğunu uzak durduğunu ifade etmiştir.

KK-34:

Fala inanmayan sözlü kaynak onun yerine Durugörü'ye inanmaktadır bu Durugörü de Allah'ın insanlara gönül gözü açıklığının verdiği düşünerek inanmaktadır yani her şeyin Allah'tan geldiğini kişinin Allah müsaade ederse her şeyi yapabileceğini söylemekte Allah inancı sayesinde hiçbir şeyden korkmadığında ayrıca ifade etmektedir.

KK-35:

Müslümanlık dininde yasak olan metafizik unsurları onun hayatında da yeri olmadığını ifade eden sözlü kaynak, faldan uzak durmuştur. Dinine yönelip Rabbinden istemeyi daha akıllıca bir yöntem olduğunu ifade etmektedir.

KK-36:

Yaptığım metafiziksel olayın fal olmadığını söyleyen sözlü kaynak istihare namazına yatıp istediği dileği Allah'tan olup olmayacağını sorarak öğrenmiştir. Dini inancı hayatında falın yerin olmadığını ifade etmiştir

KK-37:

Diğer sözlü kaynaklar gibi sözlü kaynağımız faldan bir olay sonucu korktuğunu bu sebepten dolayı da metafiziksel unsurların hiçbirinin hayatında olmadığını açık bir şekilde ifade etmiştir fakat yıldız haritası baktırmayı sevdiğini ve bunun geçerliğinin daha yüksek olup faldan saymadığını ifade eder.

KK-38:

Sözlü kaynak kendisinin normalde özel olarak bir falcısının olduğunu anlatmakta fakat bu falcısı olmadığı zamanlarda da sosyal medyadan fal baktırdığını söylemektedir. Eğlence amaçlı bu uygulamaları yaptığı için başına şu ana kadar herhangi bir kötü olay gelmediğini her falında çıkmadığını çok fazla inanmadığını ama meraklı olduğunu da belirtmektedir.

KK-39:

Sosyal medyadan bakılan falın ilk önce araştırılması gerektiği memnuniyet oranına göre baktırılması gerektiğini ifade eden sözlü kaynak derinlemesine falcılıkla alakalı bir bilgisi bulunmamaktadır. Yüzeysel hayat sorunları olarak tabi ettiği sorunları sosyal medya platformu üzerinden baktırma iyi yorumlanan olayları kabul etmekte ama kötü yorumlanan olayları da kabul etmediğini söylemektedir.

KK-40:

Uygulama üzerinden direkt falcılarla görüşen sözlü kaynak fala içten içe inanan ve bu tür uygulamalardan etkilenmeye açık bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. Ancak günlük hayatın yoğunluğu nedeniyle dışarıda fal baktırmaya fırsat bulamamakta, bu yüzden dijital platformlar aracılığıyla bu ihtiyacını karşılamayı tercih ettiğini falı yalnızca bir eğlence olarak görmenin ötesinde, yönlendirici ve anlam arayıcı bir araç olarak benimsediğini, astral seyahat gibi metafizik kavramlara da inandığını denediğini fakat korktuğu için yapamadığını belirtmiştir.

